

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İFLASIN KAMU HUKUKU SONUÇLARINDAN
HİLELİ VE TAKSİRLİ İFLAS SUÇLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Recep ÇAKRAK

Enstitü Anabilim Dalı: Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Enstitü Bilim Dalı: Kamu Hukuku Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Seyithan DELİDUMAN

MAYIS 2015

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İFLASIN KAMU HUKUKU SONUÇLARINDAN
HİLELİ VE TAKSİRLİ İFLAS SUÇLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Recep ÇAKRAK

Enstitü Anabilim Dalı: Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Enstitü Bilim Dalı: Kamu Hukuku Bilim Dalı

Bu tez .../.../2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

- ☐ Kabul
☐ Red
☐ Düzeltme

Jüri Üyesi

- ☐ Kabul
☐ Red
☐ Düzeltme

Jüri Üyesi

- ☐ Kabul
☐ Red
☐ Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilisel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Recep ÇAKRAK

15.05.2015

ÖNSÖZ

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı kapsamında hazırlanan bu çalışma iflas hukuku ve ceza hukuku için önem arz eden bir husus olan hileli ve taksirli iflas konularını ele almaktadır. Türk hukukunda hileli iflas ve taksirli iflas, 2005 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 310 ve 311. maddelerinde düzenlenmiş ancak söz konusu hallerin yaptırımı, 756 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmişti. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte hileli ve taksirli iflas suçlarının unsurları ve yaptırımlarıyla birlikte düzenlenilmiştir. Ancak 5237 sayılı TCK.'da hileli ve taksirli iflas suçları düzenlenmesine karşın açık bir şekilde hileli ve taksirli iflasa ilişkin İİK.'da olan düzenleme açıkça ilga edilmemiştir. Bu durum uygulama açısından tartışmaları beraberinde getirmektedir.

Çalışmalarında görüş ve önerileriyle katkılarını benden esirgemeyen ve özellikle tezimin her aşamasında her türlü isteğimi büyük bir özveri ve anlayışla karşılayan değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Seyithan DELİDUMAN'a şükranlarımı sunuyorum.

Tez konumu belirlerken görüş ve önerileriyle beni aydınlatan, gerek çalışmamdaki tartışmalarda gerekse de tez yazarken izlenecek yol, uygulanacak usul noktasında bana her türlü desteği veren saygıdeğer hocam Yrd. Doç. Dr. Murat ERDEM'e teşekkür ediyorum.

Tez çalışmamın, ticaret hukukunu ilgilendiren hususlara ilişkin, getirdiği eleştiri ve önerileriyle yardımını esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Ali İhsan KAYTAZ'a teşekkür ediyorum.

Tez yazım sürecinde çalışmama ceza hukuku açısından eleştiri ve görüşleriyle önemli katkılar sağlayan kıymetli hocam Doç. Dr. İsa DÖNER'e teşekkür ediyorum.

Çalışmamın oluşum sürecinde, önümde sorun olabilecek her aşamada benden desteğini esirgemeyen başta Arş. Gör. Samet İLDEŞ ve Arş. Gör. Ufuk DEMİRKAN olmak üzere, yabancı kaynaklara başvurduğumda gerekli olan tercüme işlemleri ve bunun yanı sıra mukayeseli hukuktaki uygulamalar yönüyle de beni aydınlatan Arş. Gör. Doğa Ekrem DOĞANCI'ya teşekkürlerimi sunuyorum.

Yaşama sevincim, bu aşamalara gelmemdeki temel etken, maddi ve manevi desteğimin kaynağı olan annem Emine ÇAKRAK ve babam Osman ÇAKRAK'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	v
ÖZET.....	vi
SUMMARY.....	vii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: İFLAS SUÇLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ, MUKAYESELİ HUKUKTA İFLAS SUÇLARI VE İFLAS KAVRAMI.....	3
1.1. İFLAS SUÇLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ.....	3
1.1.1. ROMA HUKUKU.....	3
1.1.1.1. Eski Hukuk Devri.....	3
1.1.1.2. Praetorlar Devri.....	3
1.1.1.3. İmparatorluk Hukuku Devri.....	5
1.1.2. İSLAM HUKUKU.....	5
1.1.3. TÜRK HUKUKU.....	6
1.1.3.1. İflas Suçlarının Düzenleniş Biçimi.....	7
1.1.3.2. İflas Suçlarının Özellikleri.....	8
1.1.3.3. İflas Suçları ile İcra Suçlarının Arasındaki Farklılıklar.....	9
1.2. MUKAYESELİ HUKUKTA İFLAS SUÇLARI.....	11
1.2.1. ALMAN HUKUKU.....	11
1.2.2. İSVİÇRE HUKUKU.....	13
1.2.3. FRANSIZ HUKUKU.....	14
1.3. İFLAS KAVRAMI.....	16
1.3.1. İFLAS SEBEPLERİ.....	16
1.3.1.1. Alacaklının Talebi İle Doğrudan İflas Sebepleri.....	16

1.3.1.2. Borçlunun Talebi İle Doğrudan İflas Sebepleri.....	20
1.3.1.2.1. İhtiyari İflas Sebebi.....	20
1.3.1.2.2. Mecburi İflas Sebepleri.....	20
1.3.2. ACİZ VE BORCA BATIKLIK KAVRAMI.....	21
1.3.2.1. Aciz Kavramı.....	21
1.3.2.2. Borca Batıklık Kavramı.....	23
1.3.2.2.1. Genel Olarak.....	23
1.3.2.2.2. Borca Batıklığın Sonuçları.....	26
1.3.3. İFLAS PROSEDÜRÜ.....	26
1.3.3.1. Takipli İflas.....	26
1.3.3.1.1. Genel Olarak.....	26
1.3.3.1.2. Kambiyo Senetlerine Mahsus İflas.....	29
1.3.3.1.3. Genel İflas Yolu ile Kambiyo Senetlerine Mahsus İflas Yolunun Karşılaştırılması.....	31
1.3.3.2. Takipsiz İflas.....	33
1.3.4. İFLASIN ERTELENMESİ.....	33
1.3.5. İFLASIN SONUÇLARI.....	35
1.3.5.1. İflasın Kamu Hukuku Bakımından Sonuçları.....	35
1.3.5.2. İflasın Özel Hukuk Bakımından Sonuçları.....	35
1.3.5.2.1. Borçlu Açısından.....	35
1.3.5.2.2. Alacaklılar Açısından.....	37
1.3.6. İFLAS SONUCU TASFİYE.....	38
1.3.7. İFLASIN KAPANMASI VE KALDIRILMASI.....	39
1.3.7.1. İflasın Kapanması.....	39
1.3.7.2. İflasın Kaldırılması.....	41

1.3.7.3. İflasın Kapanması ile İflasın Kaldırılması Arasındaki Farklılıklar.....	42
BÖLÜM 2: İFLAS SUÇLARI.....	44
2.1. HİLELİ İFLAS SUÇU.....	44
2.1.1. HİLELİ İFLAS SUÇUNDA KORUNAN HUKUKİ DEĞER.....	44
2.1.2. HİLELİ İFLAS SUÇUNUN UNSURLARI.....	47
2.1.2.1. Hileli İflas Suçunda Tipiklik Unsuru.....	47
2.1.2.2. Hileli İflas Suçunun Maddi Unsurları.....	49
2.1.2.2.1. Fiil.....	49
2.1.2.2.2. Netice.....	52
2.1.2.2.3. Nedensellik Bağlantısı.....	56
2.1.2.2.4. Fail.....	57
2.1.2.2.5. Mağdur.....	61
2.1.2.2.6. Konu.....	63
2.1.2.2.7. Nitelikli Unsurlar.....	65
2.1.2.3. Hileli İflas Suçunun Manevi Unsuru.....	65
2.1.2.3.1. Genel Olarak.....	65
2.1.2.3.2. Saik.....	66
2.1.2.4. Hileli İflas Suçunun Hukuka Aykırılık Unsuru.....	68
2.1.2.4.1. İlgilinin Rızası.....	68
2.1.2.4.2. Hakkın Kullanılması ve Görevin İfası.....	69
2.1.2.4.3. Meşru Müdafaa.....	70
2.1.3. HİLELİ İFLAS SUÇUNUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ.....	71
2.1.3.1. Hileli İflas Suçuna Teşebbüs.....	71

2.1.3.2.	Hileli İflas Suçuna İştirak.....	72
2.1.3.3.	Hileli İflas Suçunda İçtima.....	73
2.1.4.	HİLELİ İFLAS SUÇUNUN UNSURLARI DIŞINDAKİ HALLER.....	74
2.1.4.1.	Şahsi Cezasızlık Nedenleri.....	74
2.1.4.2.	Etkin Pişmanlık.....	75
2.1.4.3.	Objektif Cezalandırılabilme Şartı.....	77
2.1.4.4.	İflas Kararının Niteliği.....	80
2.1.5.	HİLELİ İFLAS SUÇUNUN YAPTIRIMI.....	84
2.2.	TAKSİRLİ İFLAS SUÇU.....	85
2.2.1.	TAKSİRLİ İFLAS SUÇUNDA KORUNAN HUKUKİ DEĞER.....	85
2.2.2.	TAKSİRLİ İFLAS SUÇUNUN UNSURLARI.....	86
2.2.2.1.	Taksirli İflas Suçunun Tipiklik Unsuru.....	86
2.2.2.2.	Taksirli İflas Suçunun Maddi Unsurları.....	89
2.2.2.2.1.	Fiil.....	89
2.2.2.2.2.	Netice.....	103
2.2.2.2.3.	Nedensellik Bağlantısı.....	104
2.2.2.2.4.	Fail.....	105
2.2.2.2.5.	Mağdur.....	105
2.2.2.2.6.	Konu.....	106
2.2.2.2.7.	Nitelikli Unsurlar.....	106
2.2.2.3.	Taksirli İflas Suçunun Manevi Unsurları.....	106
2.2.2.4.	Taksirli İflas Suçunun Hukuka Aykırılık Unsuru.....	109
2.2.3.	HİLELİ İFLAS SUÇUNUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ.....	109

2.2.3.1.	Taksirli İflas Suçuna Teşebbüs.....	109
2.2.3.2.	Taksirli İflas Suçuna İştirak.....	109
2.2.3.3.	Taksirli İflas Suçunda İçtima.....	110
2.1.4.	TAKSİRLİ İFLAS SUÇUNUN YAPTIRIMI.....	110
 BÖLÜM 3: HİLELİ VE TAKSİRLİ MÜFLİSİN İTİBARININ YERİNE GELMESİ.....		112
3.1.	ADİ İFLASTA İTİBARIN YERİNE GELMESİ.....	112
3.1.1.	Genel Olarak.....	112
3.1.2.	İtibarın Yerine Gelmesi Usulü.....	113
3.2.	TAKSİRLİ İFLASTA İTİBARIN YERİNE GELMESİ.....	114
3.2.1.	Genel Olarak.....	114
3.2.2.	İtibarın Yerine Gelmesi Usulü.....	115
3.3.	HİLELİ İFLASTA İTİBARIN YERİNE GELMESİ.....	115
3.3.1.	Genel Olarak.....	115
3.3.2.	İtibarın Yerine Gelmesi Usulü.....	120
 SONUÇ VE ÖNERİLER.....		123
 KAYNAKLAR.....		127
 ÖZGEÇMİŞ.....		135

KISALTMALAR LİSTESİ

AD.	: Adalet Dergisi
AÜHFD	:Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CD.	: Ceza Dairesi
CK.	: Ceza Kanunu
CMK.	:Ceza Muhakemeleri Kanunu
CMUK.	: Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
Çev.	: Çeviren
DEÜHFD.	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	: dipnot
E	: Esas
f.	: Fıkra
HD.	: Hukuk Dairesi
İİK.	: İcra ve İflas Kanunu
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
MK.	: Medeni Kanun
n.	: Numara
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
TCK.	: Türk Ceza Kanunu
TCY.	: Türk Ceza Yasası
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
Y.	: Yıl
YG.	: Yargıtay
YCGK.	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YD.	: Yargıtay Dergisi

YAÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: İflasın Kamu Hukuku Sonuçlarından Hileli ve Taksirli İflas Suçları	
Tezin Yazarı: Recep ÇAKRAK	Danışman: Prof. Dr. Seyithan DELİDUMAN
Kabul Tarihi: 29.05.2015	Sayfa Sayısı: 135 sayfa + 8 sayfa
Anabilimdalı: Kamu Hukuku	Bilimdalı: Kamu Hukuku
İflas, ticari hayatın gerçeklerinden biridir. Ancak tacirler, bir takım hukuka aykırı hareketlerle iflas ederlerse, bu hareketleri cezalandırılır. Bu hareketler neticesinde oluşan suçlar, iflas suçlarıdır. Hileli iflas, hileli tasarruflar yapmak suretiyle malvarlığının eksiltilmesini ifade eder. Taksirli iflas ise, failin basiretli bir tacir gibi davranma yükümlülüğüne aykırı davranarak, hakkında iflas kararının verilmesine neden olunmasıdır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile hileli iflas (m. 161) ve taksirli iflas (m. 162) suç olarak tanımlamıştır. 765 sayılı TCK.'da iflas suçları mevcut olmakla birlikte, bu suçların sadece yaptırımları düzenlemiş ancak suçun unsurları düzenlenmemiştir. Suçun unsurları açısından, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'muzda düzenleme mevcuttu. Bu çalışmada, hileli ve taksirli iflas suçları unsurları ile değerlendirilmiş ve hukuk sistemimizdeki bu yeniliğin etkileri değerlendirilmeye çalışılmıştır.	
Anahtar kelimeler: İflas, Hileli İflas, Taksirli İflas, Müflis, Hileli Tasarruf	

Yalova University Insitute of Social Sciences Master Thesis Summary

Thesis Title: Negligent and Fraudulent Bankruptcy Crimes as Public Law Results of Bankruptcy	
Thesis Author: Recep ÇAKRAK	Advisor: Prof. Dr. Seyithan DELİDUMAN
Date of Acceptance: 29.05.2015	Total Number of Page: 135 page + 8 page
Department: Public	Law Field of Study: Public Law
Bankruptcy is one of the real commercial life. However traders, they would go bankrupt with unlawful acts, these actions will be punished. The crime occurred in there sult of this action are Bankruptcy Crimes. Fraudulent bankruptcy, refers to the deletion of the property by fraudulent savings. So in the Turkish Penal Code (Law No:5237) fraudulent bankrupt (Art.161) and negligent bankrupt (Art.162) are criminalized. The previous Penal Code (Law No:765) also included Bankruptcy Crimes but only the sanction of crimes, not the element of crimes. Intermis of the elements of thecrime, Execution and Bankruptcy Law (Law No:2004)in our existing regulations. In this thesis elements of bankruptcy crimes are discussed and the possible effects of then regulation are tried to be determined.	
Keywords: Bankruptcy, Negligent Bankrupt, Fraudulent Bankrupt, Insolvent, Fraudulent Transaction	

GİRİŞ

Çalışmanın Konusu:

Çalışmamızın konusunu, iflasın kamu hukuku bakımından sonuçlarından hileli iflas suçu ve taksirli iflas suçu oluşturmaktadır. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK.)’nın günümüzün ihtiyaçlarını karşılayamamasından dolayı, 5237 sayılı TCK. kabul edilmiştir. 5237 sayılı TCK. ile birlikte, malvarlığına karşı suçlar bölümü, önceki kanundan gerek düzenleme yeri gerekse de düzenleme içeriği bakımından farklılık göstermektedir. Değişikliğe uğrayan suçların başında, çalışmamızın da konusunu oluşturan “iflas suçları” oluşturmaktadır.

TCK.’nın getirdiği değişikliklere baktığımızda, genel itibarıyla dilinin sadeleştiği ancak suç türleri itibarıyla mevcudun korunduğu görülmektedir. Bazı suçlarda suçun adı değişmiş, bazı suçlarda da suçun tanımında değişim gerçekleşmiştir. Hileli iflas ve taksirli iflas suçları, 765 sayılı TCK.’dan farklı olarak, suçun adı, tanımı ve yaptırımı değişimden nasibini almıştır.

Çalışmanın Amacı:

765 sayılı TCK. döneminde iflas suçlarının yaptırımı, ceza kanununda düzenlenmekteydi. Söz konusu suçları oluşturan hareketlerin nelerden ibaret olduğu konusunda ise, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu (İİK.)’na bakılmaktaydı. Bu durum, suçun hangi hareketlerle işleneceği konusunda, hem doktrinde hem de uygulamada ciddi tartışmalara yol açmıştır. Çünkü suçun oluşumuna sebebiyet veren hareketler yönüyle, İİK. dikkate alınırken, hem ceza hukukunun hem de iflas hukukunun temel prensipleri ve kavramları göz önünde bulundurulması gerekiyordu. Bu durum, tartışmalara sebebiyet vermekteydi. Söz konusu hal, 5237 sayılı TCK. ile giderilmiş değildir. Buna bağlı olarak, yürürlükteki TCK. an itibarıyla yürürlükte bulunan İİK.’nın hileli ve taksirli iflasa ilişkin hükümlerini açıkça ilga etmediğinden önceki TCK. döneminde bahsi geçen tartışmalar, halen güncelliğini korumaktadır. Çalışmamızın amacı, doktrin ve uygulamada bahsi geçen tartışmaların, günümüz koşullarında gelişen ve değişen doktrin ve uygulamalar ışığında ele alınmak istenmesi ve neticesinde de tartışmalara farklı bir pencereden bakılmak istenmesidir.

Çalışmanın Önemi:

Kişiler, doğumla birlikte hak ehliyetini elde ederler. (TMK. m. 8). Mülkiyet hakkı, sahibine en geniş yetkileri veren haklardan bir tanesidir. Bu hak, hem ulusal kanuni düzenlemeler, hem de uluslararası bazı sözleşmelerle güvence altına alınmıştır. Bu güvencenin sağlanmasında ceza kanunları önemli bir görevi üstlenmekte ve mülkiyet, zilyetlik veya malvarlığı üzerindeki çeşitli haklara yapılan saldırılara karşı yaptırımları da düzenleme altına almaktadır. Bu amaçla, 5237 sayılı TCK. ile iflas suçları düzenlenmiş, ancak aynı zamanda İİK.'da söz konusu hileli ve taksirli iflasa ilişkin hükümler ilga edilmiş halde değildir. Bu çalışma, gerek doktrinsel tartışmalara gerekse uygulamaya dönük tartışmalara şekil vermesi açısından önemli bir nitelik arz etmektedir.

Çalışmanın Yöntemi:

5237 sayılı TCK.'nın yürürlüğe girmesiyle, malvarlığına karşı işlenen suçlardan hileli ve taksirli iflas suçu düzenlenmiştir. Söz konusu suçlar, önceki TCK. döneminde de mevcuttu ancak yeni düzenleme ile suçun unsurları yönüyle önemli değişiklikler getirilmiştir. Ancak yapılan düzenlemeler eskiden mevcut olan doktrin ve uygulamaya yönelik tartışmaları sona erdirmemiş, hatta yeni tartışmaları beraberinde getirmiştir. Çalışmamızda da inceleyeceğimiz üzere, iflas ve ticaret hukukunun ilke ve kavramlarını ele alarak, eski ve günümüz hukukunda, mevcut meri düzenlemeleri ve mukayeseli hukuktaki düzenlemeleri de temel alarak, değerlendirmeye tabi tutarak, söz konusu tartışmalara farklı bir açıdan ışık tutacağız.

BÖLÜM 1:

İFLAS SUÇLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ, MUKAYESELİ HUKUKTA İFLAS SUÇLARI VE İFLAS KAVRAMI

1.1. İFLAS SUÇLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1.1. ROMA HUKUKU

1.1.1.1. Eski Hukuk Devri

Eski hukuk devri, İus Civile Devri olarak adlandırılmakla beraber, tarihsel gelişim sürecinde ilk devir olarak nitelenmektedir. Bu devirde kanun uygulamaları kaynağını On İki Levha Kanunları'ndan almaktaydı. Uygulamada borcunu ödemeyen kişi birbirinden farklı yaptırımlarla karşılaşmaktaydı. Borçluya alacaklı tarafından el konulması ve altmış gün zincire vurulup hapsedilmesi, hala borcunu ödemediyse de borçlunun Roma dışına köle olarak satılması ve hatta öldürülmesi¹ bu uygulamalardan bazılarıydı².

On İki Levha Kanunları'nın bu sert uygulamaları, M.Ö. 326 yılında çıkarılan “Lex Peotelia” adlı kanunla yumuşatılmıştır. Bu yeni kanunla borçlunun satılması ve öldürülmesi uygulaması kaldırılmış ancak borçlunun borcunu ödeyinceye kadar hapsedilmesi ve zorla çalıştırılması uygulamasına devam edilmiştir³.

¹ Hatta alacaklıların birkaç kişi olması durumunda borçlunun vücudunun aralarında taksim edilmesine bile müsaade edildiği rivayet edilir.(RADO, Türkan, Roma Hukuku Dersleri, İstanbul 1997, s.29)

² RADO, s.29.

³ RADO, s.29.

1.1.1.2. Praetorlar Devri

Praetorlar Devri, M.Ö. II. asrın sonlarına rastlamaktadır. Bu dönemde praetorlar tarafından uygulamaya konulan beyanname şeklinde kurallar mevcuttur. Burada uygulanan hukuka “praetorlar hukuku” da denilmektedir⁴.

Bu devirde, borçlunun malları üzerinde icra yapılmasına ilişkin uygulama gündeme gelmiştir. Ancak borçlunun malları üzerindeki icraya, daha çok borçlunun şahsının ele geçirilememesi durumunda başvurulmaktaydı. Yani halen borçlunun şahsına yönelik gerçekleştirilen hapis ve zorla çalıştırma uygulaması devam etmekteydi⁵.

Borçlunun malları üzerinde gerçekleştirilen icra, sadece borçlunun borcuna yetecek miktarda gerçekleştirilmiyordu. Günümüz iflas usulüne benzer şekilde, borçlunun bütün mallarını hedef alan “missio in bona debitoris” olarak adlandırılan külli icra usulü uygulanmaktaydı. Bu usulde, alacaklının talebi ile Praetor emir verir ve borçlunun mallarının zilyetliği alacaklıya geçerdi. Alacaklıların birden fazla olduğu durumlarda, diğer alacaklıların da sürece katılmasını sağlamak için 30 günlük ilan yapılır, sonrasında da alacaklılar yine Praetor’un emri ile aralarından birini “magister bonorum” seçerdi. Bu süreç malların toptan açık arttırma usulü satılması ile devam eder, satıştan elde edilen gelir alacaklılara verilir⁶. Bu uygulamaların sonucunda borçlu, hem tüm malvarlığını kaybediyor hem de Roma hukukunda ağır neticeleri olan “infamia (şerefsiz)” ilan ediliyordu⁷.

⁴ TAHİROĞLU, Bülent-ERDOĞMUŞ, Belgin, Roma Hukuku Dersleri, Der Yayınevi, İstanbul 2009, s.9.

⁵ RADO, s.30; TAHİROĞLU-ERDOĞMUŞ, s.29.

⁶ RADO, s.30.

⁷ RADO, s.31; YILDIRIM, M. Kamil, Hileli İflas Suçları (Hileli İflas), İstanbul 2000, s.5; TÜRKEŞ, Şükrü, İcra İflas Suç ve Cezaları, İstanbul 1977, s.15; DEREN YILDIRIM, Nevhis, İflasın Hukuki Mahiyeti, İÜHFM, C. LIV, S. 1-4, İstanbul 1994, s.331. Şunu da belirtelim ki; Augustus döneminde çıkarılan “lex lulia de cessione bonorum” adlı kanun ile borçlu isterse tüm mal varlığını alacaklılara terk ederek infamia olmanın ağır neticelerinden kurtulabiliyordu. (RADO, s.31).

1.1.1.3. İmparatorluk Hukuku Devri

İmparatorluk Hukuku Devri, Roma hukuku tarihinde üçüncü devirdir. Bu devirde, önceki devirlerin aksine cebri icranın amacının borçluyu cezalandırmak ve alacaklının intikam duygularını tatmin etmek olmadığı sonucuna varılmıştır. Buna bağlı olarak, günümüz icra hukukunun temelini oluşturan, alacaklıların alacağının miktarı kadar meblağın, borçlunun mallarının satılmasıyla elde edilen miktardan karşılanması ve arta kalan meblağın borçluya iade edilmesi usulü benimsenmiştir⁸.

1.1.2. İSLAM HUKUKU

İslam hukukunda adi, taksiratlı ve hileli iflas olmak üzere üç iflas türü vardır. Ancak adi müflise, yani borçluya ceza verilmemekte hatta bu kişilere devlet hazinesi olan Beytülmal'den yardım edilmektedir⁹. İslam hukukunda taksirli iflas; dinen mubah olmayan içki, kumar gibi bir sebeple borçlanmak veya mubah olmasına karşın kendisine ve ailesine yaptığı harcamalarda israfa kaçmak ve ticari faaliyetlerde gerekli tedbiri almamak olarak ifade edilmiştir. Taksirli müflise, Beytülmal'den yardım alamama cezası ve tazir yaptırımı düzenlenmiştir¹⁰. Tazir, kaynaklarda kendisiyle ilgili belirli bir ceza kuralı konulmamış suçlardan dolayı uygulanacak iyileştirici, caydırıcı, terbiye edici tedbirler ve had cezası dışında kalan cezalar olarak tanımlanmıştır¹¹.

Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye'nin 999. maddesinde hileli muamelelerde bulunmak, hukuka aykırı borç ikrarı ve benzeri sebeplerle iflas, hileli iflas sebepleri arasında sayılmıştır¹². Yine aynı kanunun 964. maddesinde hileli iflasın yaptırımı düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre; hileli müflisler, ticaret ve sanat icrasından men edilirler. Fıkıh âlimlerine göre ise; bu kişilerin süreye tabi olmaksızın borçlarını ödeyinceye kadar hapsedilmeleri gerekir, ancak yapılacak araştırma sonucunda hileli

⁸ RADO, s.31; TAHİROĞLU-ERDOĞMUŞ, s.22; AKINCI, Şahin, Roma Hukuku Dersleri, 7. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, s.340.

⁹ ATAR, Fahrettin, İslam İcra ve İflas Hukuku, İstanbul 1990, s.437.

¹⁰ ATAR, s.438.

¹¹ ARTUK, Mehmet Emin-GÖKÇEN, Ahmet-YENİDÜNYA, Ahmet Caner, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 4. Baskı, Ankara 2009, s.77.

¹² ATAR, s.438.

müflisin mallarının bulunmadığı anlaşılırsa serbest bırakılmaları gerekir¹³. Neticede, hileli müflisin İslam hukukuna göre tazir cezalarıyla cezalandırıldığı, bu cezaların ise hapis veya ticaret yada sanat icrasından men olduğu söylenebilir¹⁴.

1.1.3. TÜRK HUKUKU

1850 yılında 1807 sayılı Fransız Ticaret Kanunu'ndan tercüme yolu ile Kanunname-i Ticaret (Ticaret Kanunu) iktibas edilmiştir¹⁵. Türk hukukunda, iflasın ceza yaptırımına ilişkin hükümler, 1850 tarihli Ticaret Kanunu ile yer almıştır¹⁶. Ayrıca 1958 tarihli Osmanlı Ceza Kanunname-i Hümayunu'nun 232. maddesinde taksirli iflas suçunun yaptırımı düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre; “adi iflas ile mütehhem olanlar, yani teseyyüb ile iflasa çıkanlar, bir aydan iki seneye kadar hapis olunurlar.” denilmektedir. Burada adi iflasın yaptırımı düzenleniyor gibi görünse de “teseyyüb” kelimesinin taşıdığı mana itibariyle, asıl cezalandırılanın taksirli iflas olduğu anlaşılmaktadır¹⁷. Aynı kanunun 231. maddesinde “Ticaret Kanunnamesi'nde ahval-ı muharrer olduğu üzere hileli müflis olanlar ve Kanun-ı Ticaret hükmünce bunlara şerik-i töhmet oldukları tebeyyün edenler muvakkat kürek cezasıyla mücaza olunurlar” demek suretiyle hileli müflislerin cezalandırılacağı ifade edilmiştir. Hileli müflislerin, tazirle cezalandırıldığı, bu cezaların da ticaret veya sanattan men ve hapis cezaları olduğu, hapis cezasının ise yukarıda ifade edildiği üzere borçlunun, borcunu ödeyene kadar süreceği görülmektedir¹⁸.

1 Mart 1926 tarihinde kabul edilen 765 sayılı TCK.'nın 10. babında “Mal Aleyhine Cürümler” başlığı altında “Dolandırıcılık ve İflas” alt başlığı altında 506. maddesinde taksiratlı iflas, 507. maddesinde de hileli iflas düzenlenmişti. 26 Eylül

¹³ ATAR, s.438.

¹⁴ ATAR, s.439.

¹⁵ ÜSTÜNDAĞ, Saim, İcra ve İflas Kanunu'nun dünü ve bugünü, İstanbul 1990, s.5

¹⁶ ÖNDER, Ayhan, Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar, İstanbul 1994, s.402.

¹⁷ ATAR, s.437.

¹⁸ ATAR, s.439.

2004 tarihinde kabul edilen ve 1 Haziran 2005'te yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK.'da ise 161 ve 162. maddelerde hileli ve taksirli iflas düzenleme alanı bulmuştur.

1.1.3.1.İflas Suçlarının Düzenleniş Biçimi

Türk hukukunda, taksirli ve hileli iflas suçları hem İİK.'nın 310 ve 311. maddesinde, hem de 765 sayılı TCK.'nın 56 ve 57. maddesinde düzenlenmişti. 5235 sayılı TCK.'nın çıkarılmasıyla hileli ve taksirli iflas suçuna ilişkin daha kapsamlı bir düzenleme yürürlüğe girmiştir. 5325 sayılı TCK. ile 765 sayılı TCK. yürürlükten kaldırılmış, ancak İİK.'nın hileli ve taksirli iflasa ilişkin hükümlerinin akıbeti hakkında bir düzenleme yapılmamıştır. 5237 sayılı TCK.'ya baktığımızda gerekçesinde, uygulama kanununda ya da son hükümlerinde İİK.'da yer alan taksirli ve hileli iflasa ilişkin hükümlerin kaldırıldığına ilişkin bir düzenlemenin yer almadığı görülmektedir.

Hileli ve taksirli iflas suçuna ilişkin öğretideki bir görüş, 765 sayılı TCK.'nın yürürlükte olduğu zaman ki gibi suçun unsurlarının İİK.'da, yaptırımının ise 5237 sayılı TCK.'da düzenlendiğini ifade etmektedir¹⁹. Benzer bir şekilde Üstündağ, bu konuda İİK.'da yer alan düzenlemelerin daha kapsamlı olduğunu ve buna bağlı olarak ceza hâkiminin değerlendirmesini yaparken İİK.'yı dikkate alması gerektiğini ifade etmektedir²⁰. Yaşanan bu çelişkinin Yargıtay tarafından giderilmesi gerektiğinin ifade edilmektedir²¹.

Doktrindeki bazı yazarlar da, 5237 sayılı TCK.'nın yürürlüğü ile İİK. m. 310 ve m. 311'in zımnen yürürlükten kaldırıldığını ifade etmektedirler²². Ermenek de, benzer

¹⁹ KIZILARSLAN, Hakan, Hileli ve Taksirli İflas Suçları, Ankara 2007, s. 27.

²⁰ ÜSTÜNDAĞ, Saim, İflas Hukuku, 8. Bası, İstanbul 2009, s.222.

²¹ UYAR, Talih, Taksirli ve Hileli İflas, Bilge Umar'a Armağan, İzmir 2010, s.945.

²² ÖZGENÇ, İzzet, İflas Suçları, Haluk Konuralp'e Armağan, Ankara 2010, s.338; ÖZBEK, Veli Özer, TCK İzmir Şerhi Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı (İzmir Şerhi II. Cilt), Ankara 2008, s.1299; EKER KAZANCI, Behiye, Hileli ve Taksirli İflas Suçları, HPD, S.9, 2006, s.158; YAŞAR, Osman-GÖKCAN, Hasan Tahsin-ARTUÇ, Mustafa, Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Ankara 2010, s.4727; BACAŞIZ, Pınar, TCK'da Yer Alan İflas Suçları, Yayımlanmış Doktora Tezi, 2011, s.67

bir görüşü savunarak önceki kanun - sonraki kanun karşılaştırması yaparak bir sonuca varılması gerektiğini savunmaktadır²³.

Kanaatimizce, yapılan değerlendirmeler ışığında, 5237 sayılı TCK.'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte, artık İİK.'nun 310. ve 311. maddelerinin uygulanabilirliği tartışılır hale gelmiştir. Bunun neticesinde, ceza hukukunun temel prensiplerine de aykırı düşmeyecek şekilde, bir uygulamaya gidilmesi gerekmektedir. O halde, hileli ve taksirli iflas suçunun TCK. m. 161 ve m. 162'de düzenlenmiş olmasına bağlı olarak, ceza hâkimi, değerlendirmesini yaparken bu düzenlemeleri dikkate almalı, İİK.'daki düzenlemeleri dikkate almamalıdır²⁴.

1.1.3.2.İflas Suçlarının Özellikleri

Türk hukukunda ve mukayeseli hukukta iflas suçlarının temel özelliklerini şu şekilde belirtebiliriz:

- *İflas suçu, kasten işlenir.* Asıl olan iflas suçunun kasten işlenmesidir. Ancak failin bu suçu taksirle işlemesi de kanun düzenlemelerinde yerini almıştır²⁵.
- *İflas suçu, mahsus suçtur.* İflas suçunun faili ancak tacirler başta olmak üzere iflasa tabi şahıslar olabilir²⁶.
- *İflas suçu, çok mağdurlu suçtur.* İflas, külli bir takip yoludur. Müflisin bir alacaklısı olabileceği gibi birden fazla alacaklısı da olabilir. Müflisin tüm alacaklıları iflas prosedürüne dâhil olacağı için bu suçtan hepsi mağdur olacaklardır²⁷.

²³ ERMENEK, İbrahim, İflasın Ertelenmesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, s.41.

²⁴ Aynı yönde bkz. ÇOŞKUN, Mahmut, İcra İflas Suçları, Disiplinsizlik Eylemleri ve Yargılama Usulü, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014, s.185; ÇETİN, Emine Halman, İcra İflas Suçları ve Yargılama Usulü, Adalet Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2012.

²⁵ KARSLI, İcra İflas, s.601; BACAŞIZ, s.68.

²⁶ KARSLI, İcra İflas, s. 609; YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.342.

²⁷ KIZILIRMAK, s.79.

- *İflas suçu, ekonomik zarar meydana getiren suçtur.* Tacir, işi gereği birçok iş ile meşgul olmaktadır. Şirketinin hileli bir şekilde iflası, tacir ile iş ilişkisine giren herkesi etkileyecek ve ciddi ekonomik kayıplara yol açacaktır. Bu yönüyle ekonomik düzenin bütününe yönelik bir suç olduğu söylenebilir²⁸.
- *İflas suçu, ekonomik hayata duyulan güveni yok eder.* Ticari ilişki güven esasına dayanır, ilişkilerin dürüstçe yürütülmemesi, bu duruma karşılık tacirlerin iflas ederek borçlarını ödememesi sonucunda ekonomik hayata güven sarsılır. Bu durum makro ekonomide istikrarın bozulmasına sebebiyet verir²⁹.
- *İflas suçunun araçları, ekonomik hayatta düzeni sağlayan parçalardır.* İflas suçu, sistemli bir şekilde çalışan bu parçaların düzeninin bozulması sonucunda işlenir. Bu eksende ticari defterler, bilanço, kambiyo senetleri gibi araçlar iflas suçu işlenirken kullanılan parçalardır³⁰.
- *Taksirli ve hileli iflas suçları şikâyete tabi olmayan suçlardandır.* Taksirli iflas ve hileli iflas suçları CMK. hükümlerine tabi olduğundan, “ne bis idem ilkesinin” uygulanması açısından bir problem söz konusu değildir³¹.
- İflas suçuна ilişkin hukuki düzenlemeler hem ceza kanunu, hem ticaret kanunu, hem de icra ve iflas kanununda yerini almıştır. Bu yönüyle karma bir yapıda düzenleme alanı bulmuştur.

1.1.3.3. İflas Suçları ile İcra Suçlarının Arasındaki Farklılıklar

TCK.’nın “Özel Kanunlarla İlişki” başlıklı 5. maddesinde “Bu Kanunun genel hükümleri ...ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır” demek suretiyle İİK.’da düzenlenen icra suçlarını kapsamı alanı içine almaktadır. Ancak icra suçlarının

²⁸ BACAŞIZ, s.69.

²⁹ KIZILIRMAK, s.115; BACAŞIZ, s.69.

³⁰ BACAŞIZ, s.69.

³¹ ÖZKAN, s.25; ERMENEK, İbrahim, İcra ve İflas Kanunu’nda Öngörülen Cezai Hükümler Bakımından “Ne Bis İn İdem İlkesi’nin Uygulama Alanı”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı 19, Yıl 5, Ankara 2014, s. 316.

özel kanun niteliğine haiz olan İİK.'da düzenlenmesi sebebiyle, kendine özgü bir takım özellikleri vardır. Bu özellikleri TCK.'da düzenlenen iflas suçlarından ayıran yönleriyle ele aldığımızda birtakım farklılıklarla karşılaşmaktayız³². Bunlar:

- TCK.'da düzenlenen iflas suçları ile icra suçlarının *yargılama usulleri* farklılık göstermektedir. Şikayete bağlı icra suçları için İİK.'da özel bir yargılama usulü belirlenmiş ve genel ceza suçlarının (hileli ve taksirli iflas suçları da dahil) yargılamasına nazaran daha basit ve hızlıdır. Ancak İİK.'da düzenlenmiş bir suç olup da atıf yaptığı veya İİK.'da hiçbir hükmün bulunmadığı hallerde, bu suçlara ilişkin yargılama 5271 sayılı CMK.'ya göre yapılır³³.
- TCK.'da düzenlenen iflas suçları ile icra suçları *görevli mahkeme* bakımından farklılık göstermektedir³⁴. Hileli iflas suçunda görevli mahkeme, ağır ceza mahkemesidir. Taksirli iflas suçunda görevli mahkeme, sulh ceza mahkemesi iken 6545 sayılı TCK. ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte asliye ceza mahkemesi olarak yeniden tanımlanmıştır. Ancak icra suçlarına ilişkin davalar, icra mahkemesinde görülür. Diğer bir deyişle, ceza türünün disiplin hapsi, tazyik hapsi, hapis veya para cezası olduğuna bakılmaksızın, ceza miktarı dahi dikkate alınmadan İİK.'da düzenlenen tüm icra suçları ihtisas mahkemesi niteliğine sahip olan icra mahkemesinde görülür. (İİK. m. 346).
- TCK.'da düzenlenen iflas suçları ile icra suçları *yetkili mahkeme* bakımından farklılık göstermektedir. Hileli ve taksirli iflas suçları bakımından yetkili mahkeme, eğer tespit edilebiliyorsa hileli veya taksirli eylemin gerçekleştiği yer mahkemesi yani suçun işlendiği yer mahkemesi, yok eğer tespit edilemiyorsa borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir. (CMK. m. 12). Ancak icra suçlarında yetkili mahkeme icra takibinin yapıldığı yer icra mahkemesidir³⁵. (İİK. m. 348)
- TCK.'da düzenlenen iflas suçları ile icra suçları *davaların birleştirilmesi* yönüyle farklılık göstermektedir. Hileli ve taksirli iflas suçları bakımından farklı mahkemelerde görülen davalar arasında eğer bağlantı varsa birleştirilebilir. (CMK. m. 8/11) Ancak disiplin veya tazyik hapsi gerektiren icra suçları ile genel ceza suçlarına ilişkin davalar (hileli ve taksirli iflas suçları da dahil) birleştirilemez. (İİK. m. 346/2)

³² KAR, Ahmet, Takip Hukukunda Cezai Sorumluluğu Gerektiren Haller, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012, s.10.

³³ GÜNAY, Mehmet, İcra Suçları, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014, s.29.

³⁴ KAR, s.11.

³⁵ KAR, s.11.

- TCK.'da düzenlenen iflas suçları ile icra suçları *davanın açılması* bakımından farklılık göstermektedir³⁶. Hileli ve taksirli iflas suçunda dava, iddianamenin düzenlenmesi neticesinde ortaya çıkmaktadır. Buna bağlı olarak, ilgililer doğruca mahkemeye başvurarak hileli ve taksirli iflas suçuna ilişkin dava açamayacaktır. (CMK. m. 170). Ancak şikâyetle bağlı icra suçlarında şikâyet, dilekçe veya sözlü beyanla icra mahkemesine yapılır, yargılama yapılan bu müracaat ile başlamış olur. (İİK. m. 349).
- Hileli ve taksirli iflas suçlarına ilişkin duruşmalara Cumhuriyet savcısının bulunması zorunluluğu olmasına karşın³⁷, icra suçlarının yargılaması sırasında Cumhuriyet savcısı bulunmaz. (İİK. m. 350/2).

1.2. MUKAYESELİ HUKUKTA İFLAS SUÇLARI

1.2.1. ALMAN HUKUKU

Alman hukukunda hileli iflas, ilk olarak 1804 tarihli “Code de Commerce” deki Fransız uygulamasına benzer şekilde, 01.10.1879 tarihli Alman İflas Kanunu’nda 239 ve 240/II maddelerinde düzenlenmişti³⁸. Ancak daha sonra, 29.07.1976 tarihli 1.WiKG ile hileli iflas Alman Ceza Kanunu’ndaki 283 ile 283/d’ye kadar olan maddeler arasında yeni yerini almıştır³⁹.

Alman Ceza Kanunu’nun “İflas Suçları” başlıklı 283. maddesi hileli iflası oldukça geniş bir şekilde düzenlemiştir. Düzenlemeye göre kişinin;

-İflasın açılması durumunda, iflas masasına girecek olan malvarlığını kaçırmayı, gizlemesi ya da tacirlere özgü dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket ederek tahrip etmesi, bozması ve yok etmesi,

³⁶ GÜNAY, s.30.

³⁷ 31/03/2011 tarih ve 6217 sayılı “Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunu’nun 26. Maddesi ile “5230 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun’a” eklenen geçici ikinci maddesine göre, 01/01/2014 tarihine kadar asliye ceza mahkemelerinde yapılan duruşmalara Cumhuriyet savcısı katılmamaktaydı. Ancak belirtilen tarihten sonra yeni bir düzenleme ile Cumhuriyet savcısının katılmayacağı düzenlenmediği için, Cumhuriyet savcıları asliye ceza mahkemesi duruşmalarına katılmaya devam edecektir.

³⁸ KIZILARSLAN, s.43.

³⁹ ÜSTÜNDAĞ, Saim, İflas Hukuku, İstanbul 1986, s.181.

-Tacirlere övgü dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket ederek, çeşitli bir takım olağandışı yollara başvurusu ya da oyun veya bahis yoluyla aşırı harcamalar yapması veya borçlanması,

-Kredi ile edinilen malları, değerinin altında bir bedelle satması veya üçüncü kişilere vermesi,

-Malvarlığı üzerinde üçüncü kişilerin hak sahibi olduğu izlenimini oluşturmaları veya olmayan bir takım hakları kabul etmesi,

-Malvarlığı ile ilgili tutması gereken defterleri tutmaması veya incelenmesini zorlaştıracak şekilde tutması ya da değiştirmesi,

-Ticaret kanununa göre saklamakla yükümlü bulunduğu, defter veya diğer belgelerle ilgili saklama süresinin dolmasından önce saklaması, gizlenmesi, yok edilmesi, zarar verilmesi ve böylece malvarlığının incelenmesini zorlaştırmaları,

-Bilançonun malvarlığının incelenmesini zorlaştıracak şekilde hazırlanması,

-Bilanço veya envanteri emredilen zamanda tutulmasının ihmal edilmesi,

-Ekonominin gereklerine aşırı aykırılık teşkil edecek şekilde malvarlığını azaltması veya kendi özel ticari ilişkilerini saklaması veya gizlemesi,

hileli iflas suçunun işlenmiş olacağı düzeltme altına alınmış ve suçun failinin, 5 yıla kadar hapis veya adli para cezasına çarptırılması öngörülmüştür⁴⁰.

Ayrıca düzenlemenin devamında, failin aşırı borçlanması veya kendini aciz haline düşürmesi durumu ile suça teşebbüs edilmesi halinin cezalandırılacağı yaptırım altına alınmıştır. Yine düzenlemenin devamında, taksirli hal ve davranışlara ilişkin yaptırımlara yer verilmiştir.

Alman Ceza Kanunu m. 283/a'da hileli iflasın çok ağır hali, m. 283/b'de defter tutma yükümlülüğünün ihlali, m. 283/c'de alacaklıları kayırma ve m. 283/d'de borçluları kayırma şeklinde gerçekleşen tasarruflar yaptırım altına alınmıştır⁴¹.

⁴⁰Alman Ceza Kanunu (DeutschStrafgesetzbuch), <http://www.gesetze-im-internet.de/stgb/index.html> (ErişimTarihi, 01.05.2015).

Söz konusu düzenlemeler görüldüğü üzere, İİK. m. 311'deki hileli iflasla büyük ölçüde benzerlik göstermektedir.

Alman ceza hukukunda hileli ve taksirli iflas suçları, ancak cezalandırılabilme şartını taşıyan fail tarafından işlenebilir. Bu haliyle hileli ve taksirli iflas suçları, özel nitelikli suçlardır⁴².

Alman Ceza Kanunu'nun 12. maddesinde “bir yıldan aşağı hapis cezasını gerektiren suçlar” kabahat olarak nitelendirilmiştir. Eğer hâkim m. 283 ile m. 283/d arasındaki maddelerde düzenlenen suçlar bakımından, 1 yıldan az bir ceza öngörürse söz konusu suçlar kabahat olarak nitelenebilecektir. Buna bağlı olarak, kabahat olarak nitelenebilmenin doğurduğu sonuç, bu suçlara teşebbüsün mümkün olup olmadığıdır. Alman Ceza Kanunu m. 23/II'de “kabahatlere teşebbüsün ancak yasada belirtildiği şekillerde mümkün olduğunu” düzenlendiği için, teşebbüsün mümkün olmadığı bir an için düşünülse de⁴³, bu suçlar bakımından m. 283/3'deki “Teşebbüs cezayı gerektirir” hükmü hileli iflas suçu açısından teşebbüsün kabul edildiğini göstermektedir.

1.2.2. İSVİÇRE HUKUKU

İsviçre hukukunda iflas suçları, İsviçre Ceza Kanunu'nun “Özel Hükümler” isimli 2. Kitabının “Malvarlığı Aleyhine Cezayı Gerektiren Fiiller” başlıklı 2. Bölümünde yer almakla birlikte, 163 ile 171 maddeleri arasında düzenlenmiştir⁴⁴.

İsviçre Ceza Kanunu'nun malvarlığı aleyhine işlenen suçlarını düzenleyen hükümleri 01.01.1995 tarihinde bir gerçekleştirilen bir değişiklikle, bilişim suçlarını da (Computerdelikte) bünyesine katmıştır⁴⁵.

⁴¹YENİSEY, Feridun / Plagemann, GOTTFRIED, 15 Mayıs 1871 tarihli Alman Ceza Kanunu, İstanbul 2009, s.364-371

⁴² KIZILARSLAN, s.44. Ancak Alma Ceza Kanunu 283/d maddesinde düzenlenen suç bakımından cezalandırılabilme şartı aranmadığı için özel nitelikli suç olarak değerlendirilemeyecektir (MUŞUL, Timuçin, İflas Suçları, İstanbul 1998, s.7).

⁴³ MUŞUL, İflas Suçları, s.7.

⁴⁴ MUŞUL, İflas Suçları, s.4.

⁴⁵ KIZILARSLAN, s.45.

İsviçre Ceza Kanunu m. 163’de düzenlenen hileli iflas suçu açısından, faile ceza verilebilmesi için iflasına karar verilmiş olması şartı aranmaktadır. Ayrıca kanun, hileli iflas hallerini düzenlerken, geniş yoruma olanak sağlayan ibareler kullanmıştır⁴⁶.

İsviçre Ceza Kanunu m. 163’de alacaklıların alacakları koruma altına alınmak istenmiş, bu amaç doğrultusunda malvarlığına karşı suçlar bölümünde düzenlenmiştir⁴⁷.

İlerleyen bölümlerde göreceğimiz üzere bizim hukukumuzda da İsviçre Ceza Kanunu’na benzer düzenlemeler mevcuttur. Örnek kabilinden; İsviçre Ceza Kanunu’nun 163. maddesinde düzenleme alanı bulan “Hileli İflas ve Haciz Hilesi’ne” ilişkin düzenleme;

“1.Alacaklıların zararına olarak malvarlığını görünüşte azaltan, özellikle malvarlığı değerlerini ortadan kaldıran veya gizleyen, borçlar uyduran, uydurulmuş alacakları tanıyan veya onların ileri sürülmesine sebebiyet veren borçlu hakkında iflas açıldığı veya ona karşı aciz vesikası düzenlendiği takdirde, 5 yıla kadar ağır hapis veya hapis cezası ile cezalandırılır.

2.Alacaklıların zararına olarak benzeri hareketleri işleyen üçüncü şahıslar, 3 yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır.”⁴⁸ şeklindedir⁴⁹.

1.2.3. FRANSIZ HUKUKU

Fransız hukukunda 16. yüzyıla kadar bütün iflaslar, hileli olarak nitelendiriliyordu. Ancak 3. Henry’nin emirnamesi ile hileli ve hileli olmayan iflas ayrımı yapılmıştır⁵⁰. Daha sonra 1810 yılında çıkarılan Fransız Ceza Kanunu ile

⁴⁶ ERMAN, Sahir, Devletin Ekonomik İtibarını Sarsma, Açığa Atılan İmzanın Kötüye Kullanılması, Hileli-Taksiratlı İflas, Ekonomik İflas ve Ceza Kanunun Öntasarısı Sempozyumu, İstanbul Ticaret Odası, 17-18 Nisan 1987, s.16.

⁴⁷ MUŞUL, İflas Suçları, s.5.

⁴⁸ MUŞUL, İflas Suçları, s.6.

⁴⁹ İsviçre Ceza Kanunu (Schweizerisches Strafgesetzbuch), <http://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19370083/index.html> (Erişim Tarihi, 01.05.2015).

⁵⁰ DÖNMEZER, Sulhi, Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, İstanbul 1997, s.419.

günümüzdeki şekliyle düzenleme altına alınmıştır. Hileli iflas suçunun tanım ve unsurları Fransız Ticaret Kanunu'nda düzenlenirken, yaptırımı Fransız Ceza Kanunu'nda düzenlenmiştir⁵¹.

1967'de çıkarılan “Adi Tasfiye, Malların Tasfiyesi ve İflas Kanunu’nun 129 vd. maddelerinde hileli iflas suçunun tanımı ve unsurları belirtilmiş, Fransız Ceza Kanunu’nun 402, 403 ve 404. maddelerinde ise suçun cezası düzenleme altına alınmıştır. Bu yönüyle, 5237 sayılı TCK.’nın kabulünden önceki Türk hukuk sisteminin, hileli iflas suçuna ilişkin Fransız sistemini benimsediğini söyleyebiliriz.

Günümüz Fransız hukukunda, Fransız Ceza Kanunu’nun (Code Pénal) “Hileli İflas Organizasyonu” adlı 3.bölümünde, 314. maddesinde hileli iflas suçu düzenlenmiştir. Örnek kabilinden; Fransız Ceza Kanunu m. 314/7’de “*Borçlunun, borcunu tespit eden bir yargı kararı verilmeden önce, malvarlığının aktiflerini azaltmak veya pasiflerini arttırmak, gelirlerinin bir kısmını veya tamamını azaltmak veya gizlemek, mülklerinin bazılarını gizlemek suretiyle, ceza mahkemesi tarafından verilmiş olan malvarlığına ilişkin bir mahkûmiyet kararının veya özel hukuk mahkemesi tarafından verilmiş olan haksız fiile ilişkin bir kararın infazından kaçınmak amacıyla iflasını düzenlemesi veya ağırlaştırması halinde, kişi 3 yıl hapis cezası ve 45.000 Euro para cezasına çarptırılır. Bir tüzel kişiliğin fiili veya hukuki yöneticisi olarak, bu tüzel kişiliğin iflasını, ceza mahkemesi tarafından verilmiş olan malvarlığına ilişkin bir mahkûmiyet kararının veya özel hukuk mahkemesi tarafından verilmiş olan haksız fiile ilişkin bir kararın getireceği mali yükümlülüklerden kaçınmasını sağlamak amacıyla, yukarıdaki paragrafta tanımlanmış olan şekillerde düzenleyen veya ağırlaştıran kişi aynı şekilde cezalandırılır*” şeklinde bir düzenleme mevcuttur. Ayrıca Fransız Ceza Kanunu m. 314-8’de “*Mahkeme, 314/7. maddede tanımlanmış olan suça iştirak eden olarak mahkûm olan kişinin, failin kaçınmak istediği mahkûmiyet kararının getirdiği mali yükümlülükleri, ivazsız veya yüksek fiyata alınmış olan mülklerin fon ve piyasa değeri ile sınırlı olmak koşuluyla, ayrı ayrı yerine getirmesine karar verebilir*”⁵² şeklinde bir düzenlemeye de yer verilmiştir⁵³.

⁵¹ KIZILARSLAN, s.42.

⁵² YILMAZ, s.37.

1.3. İFLAS KAVRAMI

1.3.1. İFLAS SEBEPLERİ

İflas sebeplerine ilişkin olarak, İİK.'da genel bir düzenlemenin olmadığını görüyoruz. Ancak doktrin genel iflas sebebini, borcun ödenmemesine bağlı bir durum olarak ortaya koymaktadır⁵⁴. İİK. m. 177/2'de borçlunun ödemelerini tatil etmiş olması, yani borçlunun vadesi gelmiş bir borcunu ödememesi genel iflas sebebi olarak düzenlenmiştir.

1.3.1.1. Alacaklının Talebi İle Doğrudan İflas Sebepleri

İİK. m. 177/1'e göre, "Borçlunun malum yerleşim yeri olmaz..." ifadesindeki yerleşim yeri deyişi, TMK. m. 19,1'den daha geniş olup, borçlunun yerleşim yeri biliniyorsa bu hükme göre doğrudan doğruya iflası istenemez⁵⁵. Bu halde alacaklı, ilk olarak genel iflas yolu ile takip yapacak, eğer sonuç alamazsa ticaret mahkemesine başvurarak, borçlunun iflasını isteyecektir. Tüzel kişiler bakımından ise, statüleri gereği yerleşim yerlerinin bilinmemesi olasılığı bulunmadığından, tüzel kişilere karşı alacaklı doğrudan iflas isteyemeyecektir⁵⁶.

Düzenlemeye göre, "...taahhütlerinden kurtulmak maksadiyle kaçar..." ifadesinden borçlunun işyerini kapatıp kaçması anlaşılacağı gibi, yerleşim yeri

⁵³ Fransız Ceza Kanunu (Code Pénal), http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?sessionId=94EE8995C900E37F3C3EBEAEA7B14E01.tpdila17v_2?idSectionTA=LEGISCTA000006165336&cidTexte=LEGITEXT000006070719&dateTexte=20150422 (Erişim Tarihi, 01.05.2015)

⁵⁴ KURU, Baki-ARSLAN, Ramazan-YILMAZ, Ejder, İcra ve İflas Hukuku (İcra İflas), Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s.457; PEKCANITEZ, Hakan-ATALAY, Oğuz-SUNURTEKİN ÖZKAN, Meral-ÖZEKES, Muhammet, İcra ve İflas Hukuku (İcra İflas), 8. Baskı, Ankara, s.407; YILDIRIM, M. Kamil-DEREN YILDIRIM, Nevhis, İcra ve İflas Hukuku, 6. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2015, s.340; BACAŞIZ, s.71; KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Türkmen Kitabevi, İstanbul 2004, s.923; RÜZGARESEN, Cumhur-ERDEM, Murat, Terekenin İflas Sebeplerine Göre Tasfiye Sebepleri, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, 2011, s.231; RÜZGARESEN, Cumhur, İflas Sebepleri, Adalet Yayınevi, Ankara 2011, s.73.

⁵⁵ KURU, s.923; RÜZGARESEN, s.232.

⁵⁶ PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, İcra İflas, s.422; RÜZGARESEN, s.224.

bilinmesine karşın yurtdışında olduğu için takip yapma imkânının olmaması durumunda da aynı sonuca varmak gerekir. Borçlunun, taahhütlerinden kurtulmak maksadıyla kaçtığını alacaklı ispat eder. Ancak bu ispatın, yaklaşık ispat olması mahkeme için yeterlidir⁵⁷.

Düzenlemeye göre, “...alacaklıların haklarını ihlal eden hileli muamelelerde bulunur veya bunlara teşebbüs ederse...” ifadesinden borçlunun, malvarlığının azalmasına yol açan her türlü işlemi anlaşılmalıdır. Borçlunun hilesinin, cezayı gerektiren bir işlem olmasının varlığı aranmaz. Cezai yaptırım gerektiren işlemleri burada düşünebileceğimiz gibi, alacaklıları zarara sokma kastıyla yapılan hileli işlemleri de düşünebiliriz. Hatta bu tarz işlemlere teşebbüs edilmesi durumu dahi iflas sebebinin gerçekleşmesi için yeterlidir. Yine burada alacaklı yaklaşık ispat ile durumun varlığını ispat yükü altındadır⁵⁸.

Yine düzenlemeye göre, “...haciz yoluyla yapılan takip sırasında mallarını saklarsa...” ifadesi borçlunun haciz yolu ile takipte borcuna yetecek kadar mal beyanında bulunmamasını veya noksan beyanda bulunmasını ve haciz sırasında da borcuna yetecek kadar malının bulunmaması halinin, borçlunun mallarının saklanmış sayılacağını beyan eder. Malını saklayan borçluya karşı doğrudan doğruya iflas yoluna başvurulabilir⁵⁹.

İİK. m. 177/2’ye göre, “Borçlu ödemelerini tatil eylemiş bulunursa...” ifadesinden anlaşılması gereken, borçlunun genel ve devamlı bir şekilde ödemelerini tatil etmiş olmasıdır⁶⁰. Borçlu vadesi gelmiş ve çekişmesiz borçlarını ödeyemiyor ve bu husus geçici bir sebebe dayanmıyor ise borçlu ödemelerini tatil etmiş sayılmaktadır. İşletmeye girişin engellenerek, ilgili borçların ödenmek istenmemesi durumu bu hale örnek verilebilir.

⁵⁷ KURU-ARSLAN-YILMAZ, İcra İflas, s.493; RÜZGARESEN, s.270.

⁵⁸ RÜZGARESEN, s.295; PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, İcra İflas, s.423.

⁵⁹ KURU, s.923; RÜZGARESEN, s.336.

⁶⁰ KURU-ARSLAN-YILMAZ, İcra İflas, s.494; RÜZGARESEN, s.359.

İİK. m. 177/3, konkordato ve sermaye şirketleri ile kooperatiflerin yeniden yapılandırılması ile ilgili halleri düzenlemiştir. Düzenlemeye göre, borçlu konkordato teklif etmesine karşın kabul olunmazsa veya borçluya tanınan konkordato mükleti kaldırılırsa yada mahkemece konkordato tamamen feshedilirse, borçlunun iflasa tabi kişilerden olup olmadığına bakılmaksızın, on gün içinde doğrudan doğruya iflası istenebilir⁶¹.

İİK. m. 177/4 göre, “İlama müstenit alacak icra emriyle istenildiği halde ödenmemişse Türkiye’de bir yerleşim yeri veya mümessili bulunan borçlu dinlenmek için kısa bir müddette mahkemeye çağrılır” demek suretiyle, daha öncesinde alacaklı tarafından alınan ilamın yerine getirilmesine yönelik icraya konulmasına karşın, borçlu borcunu ödemez ise alacaklının, doğrudan doğruya ticaret mahkemesinden borçlunun iflasını isteyebileceği düzenleme altına alınmıştır⁶². Alacaklının doğrudan doğruya iflasa başvurabilmesi için mahkeme kararının kesinleşmiş olması şartı aranmaz. Ayrıca alacaklı, ilam niteliğindeki belgelerden biriyle icra takibine girer ve neticesinde borçlu borcunu ödemezse, yine aynı şekilde borçluya karşı doğrudan doğruya iflas yoluna başvurabilir⁶³.

Bu sayılanlar dışında şirketlerin fesih sebeplerine ilişkin İİK. ve TTK. içinde hükümler bulunmaktadır. İİK.’da yer alan diğer iflas sebepleri şunlardır:

İİK. m. 179’ göre, “Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin borçlarının aktifinden fazla olduğu...bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse, önceden takibe hacet kalmaksızın bunların iflasına karar verilir.” denilmektedir. Bu düzenlemeye göre; alacaklı, borçlunun aktifinin pasifinden az olduğunu ispat ederse, doğrudan doğruya ticaret mahkemesine başvurarak borçlunun iflasını isteyebilir⁶⁴.

⁶¹ KURU-ARSLAN-YILMAZ, İcra İflas, s.494; RÜZGARESEN, s.383.

⁶² KURU-ARSLAN-YILMAZ, İcra İflas, s.495.

⁶³ PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, İcra İflas, s.504; KURU-ARSLAN-YILMAZ, İcra İflas, s. 491; KURU, s.532; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s.52; MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflas Hukuku (İcra İflas), 3. Bası, Ankara 2008, s.1007. Bakınız karşı görüş için: KARSLI, Abdurrahim, İcra ve İflas Hukuku (İcra İflas), Alternatif Yayıncılık, 3. Baskı, İstanbul 2014, s.494.

⁶⁴ KURU, s.924; RÜZGARESEN, s.554.

İİK. m. 301'e göre, sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılmasının tamamen feshine karar verilirse, kararın kesinleşip, durumun ilanından itibaren on gün içinde projeden etkilenen alacaklılar tarafından, tasdik kararını veren mahkemeden borçlunun derhal iflası istenebilir⁶⁵.

İİK. m. 309/t 'ye göre, uzlaşma yoluyla yapılandırma projesinin ihlali halinde de mahkemece şirket yada kooperatifin derhal iflasına karar verilir. Mahkeme, iflas kararını verirken alacaklıların ayrıca talepte bulunmasını aramaz⁶⁶.

TTK.'da yer alan iflas sebepleri şunlardır⁶⁷:

TTK. m. 238/2'ye göre, şirket aleyhine alınmış icra emrine rağmen, şirket yetkililerince borç ödenmezse, alacaklı, şirketle birlikte ortakların veya bazılarının da doğrudan doğruya iflasını isteyebilir. Alacaklı iflas davasını, hem şirkete hem de ortaklara karşı açabilir ve burada ihtiyari dava arkadaşlığından söz edilir. Alacaklı, doğrudan doğruya iflas davasını şirkete karşı açabilmesine karşın, ortaklara karşı bu davayı şirketle birlikte açabilir⁶⁸. Ancak, şirket ortaklarına tebligat yapmadan şirketle birlikte bu dava yöneltilebilir. Bu hüküm, kolektif şirket ortakları hakkında uygulanabileceği gibi, komandit şirkette komandite ortak hakkında da uygulanır. Komandit şirketteki komanditer ortaklar bakımından istisna bulunmaktadır. Buna göre şirket aleyhine yapılan icra takibi sonuçsuz kalırsa alacaklılar doğrudan komanditer ortağa başvurabilecektir⁶⁹. (TTK. m. 317). Ancak şirket borçlarından dolayı sorumluluğu belli bir tutarla sınırlı olan komanditer ortağın da iflasının istenebilecek olması eleştirilmektedir⁷⁰.

TTK. m. 240/1' e göre, kolektif ve komandit şirketler hakkında yürütülen iflas yolu ile takip neticesinde açılan iflas davasında verilen depo kararına rağmen, para yatırılmadığı takdirde alacaklı, depo kararının ortaklara veya içlerinden bazılarına da

⁶⁵ KURU-ARSLAN-YILMAZ, İcra İflas, s. 494; RÜZGARESEN, s.445.

⁶⁶ RÜZGARESEN, s.469; BACAŞIZ, s.73.

⁶⁷ BACAŞIZ, s.72.

⁶⁸ KURU-ARSLAN-YILMAZ, İcra İflas, s. 496.

⁶⁹ BİLGİLİ, Fatih – DEMİRKAPI, Ertan, Şirketler Hukuku, 9. Basım, Dora Yayınları, Bursa 2013, s.187; RÜZGARESEN, s.105.

⁷⁰ PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, 3. Baskı, Ankara 2015, s.211.

tebliğini ve ortakların da gerekli parayı yatırmaması durumunda şirketle birlikte iflaslarına karar verilmesini mahkemeden isteyebilir⁷¹.

1.3.1.2. Borçlunun Talebi İle Doğrudan İflas Sebepleri

Borçlu, İİK.'daki iflas sebeplerinin bir kısmının varlığı halinde kendi iflasını istemek zorunda değilken, aşağıda inceleyeceğimiz bazı durumlarda da kendi iflasını istemek zorundadır⁷².

1.3.1.2.1. İhtiyari İflas Sebebi

İİK. m. 178'e göre, borçlu aciz halinde ise, yani borçlu vadesi gelmiş borçlarını ödeyemez durumda ve bu durum süreklilik arz etmekteyse, borçlunun iflasa tabi kimselerden olması koşuluyla, bu sebebe dayanarak kendi iflasını isteyebilir⁷³. İflas kararı, şirket muamele merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesinden alınır. Bu durumda borçlunun pasifinin aktifinden fazla olması aranmaz. Borçlunun, muaccel ödemelerini yapacak vasıtalarından yoksun olması ve bunun süreklilik göstermesi yeterlidir⁷⁴.

1.3.1.2.2. Mecburi İflas Sebepleri

Kanundan kaynaklanan sebeplerden dolayı bazı durumlarda, borçlu, kendisinin bizzat iflasını istemek zorundadır. Bu haller:

İİK. m. 178/III'e göre, iflasa tabi borçlu aleyhine, alacaklılardan biri haciz yolu takibe başvurmuş, takip neticesinde borçlunun yarı mevcudu elinden çıkmış, kalanı da muaccel veya bir yıl içinde vadesi gelecek borçlarını ödemeye yetmiyorsa, borçlu, aciz

⁷¹ RÜZGARESEN, s.130.

⁷² YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.340.

⁷³ RÜZGARESEN, s.491.

⁷⁴ YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.341; RÜZGARESEN, s.547.

halinde olduğunu bildirerek, ticaret mahkemesinden kendisinin iflasını istemek zorundadır. Bu hüküm, şahıs şirketleri ve gerçek kişi tacirler hakkında da uygulanır⁷⁵. İİK. m. 178/3, sermaye şirketleri hakkında uygulanmaz. Zira bu konuda sermaye şirketleri hakkında İİK. m. 179 ve TTK. m. 324 hükümleri kanun koyucu tarafından düzenlenmiştir.

Eğer borçlu, iflasını istemezse ve bir yıl içinde iflas ederse, aşağıda inceleyeceğimiz üzere, taksirli müflis sayılır ve TCK. hükümlerine göre cezalandırılır⁷⁶.

İİK. m. 178/III'ün öngördüğü şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini tayin etmek oldukça zordur⁷⁷. Buna bağlı olarak, mecburi iflasın şartlarının varlığı mahkemece re'sen araştırılmalı, varlığının veya yokluğunun tespitinin borçluya bildirilmesi gerekir. Mecburi iflasın yokluğunun tespitinin borçluya bildirilmesi neticesinde, borçlu, ihtiyari olarak iflasına karar verecek ya da vermeyecektir⁷⁸.

TTK. m. 376/3'e göre, şirketin borca batık durumda olduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkartır. Çıkarılan bu ara bilançoda aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması üzerine, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirmek suretiyle şirketin iflasını isteyecektir.

1.3.2. ACİZ VE BORCA BATIKLIK KAVRAMI

1.3.2.1. Aciz Kavramı

Aciz, borçlunun vadesi gelmiş borçlarını karşılayamaması durumudur. Bu durum takip neticesinde ortaya çıkabileceği gibi, borçlu hakkında takip yapılmadan ekonomik

⁷⁵ RÜZGARESEN, s.634; BACAŞIZ, s.73.

⁷⁶ KURU-ASLAN-YILMAZ, s.501.

⁷⁷ RÜZGARESEN, s.653.

⁷⁸ KURU-ASLAN-YILMAZ, s.502.

durumundan da anlaşılabilir. Takip sonucu borçlu acze düşer ve malvarlığı borçlarını ödemeye yetmezse, borçlu hakkında borç ödemededen aciz vesikası düzenlenir⁷⁹.

Düzenlenen borç ödemededen aciz vesikası, icra ve iflas hukukunda farklı sonuçlar doğurur. Takip hukuku bakımından haciz sonucu verilen aciz vesikasının başlıca sonuçları şunlardan ibarettir⁸⁰:

- Borçlunun, borcunu ikrar etmesi sonucunu doğurur.
- Borçlu hakkında yapılacak takiplerde ödeme emrine ihtiyaç vardır. Ancak borç ödemededen aciz vesikası bir yıl içinde yapılacak takipler bakımından ödeme emrine ihtiyacı ortadan kaldırır.
- Borç ödemededen aciz vesikası, lehine olan alacaklıya, başkaca alacaklıların yapacağı hacizler bakımından iştirak imkânı sunar.
- Alacaklıya iptal davası açma hakkı sağlar.
- Aciz vesikasına bağlı borçlarda 20 yıl zamanaşımı işlemez.
- Aciz vesikasına bağlı borçlar için faiz işlemez.

Takip hukuku açısından, hacizde düzenlenen borç ödemededen aciz vesikası ile iflastaki aciz vesikası arasındaki farklılıklar şunlardan ibarettir⁸¹:

- Aciz vesikası sahibi alacaklı, müflisin iflastan sonra yeni mal iktisap ettiğini ispat etmedikçe, müflise karşı icra takibi yapamaz.
- İflasta aciz vesikasının, itirazın kaldırılmasını sağlama fonksiyonu gösterebilmesi için, müflisin, alacağı açık bir şekilde kabul ettiğini aciz vesikasına yazması gerekir.

⁷⁹ PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, s.506; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s.204; ÖZTEK, Selçuk, İcra ve İflas Hukukunda Borç Ödemededen Aciz Vesikası (Aciz Vesikası), İstanbul 1994, s.53; MUŞUL, İcra İflas, s.695; DELİDUMAN, Seyithan, İcra ve İflas Hukukumuzda Borç Ödemededen Aciz Belgesi (Aciz Belgesi), 1995, s.31; UYAR, Talih, Takip Hukukunda Borç Ödemededen Aciz Vesikası (Aciz Vesikası), TBB., S. 70, 2007, s.345; YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.266.

⁸⁰ÖZTEK, s.42; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s.205; MUŞUL, İcra İflas, s.711; DELİDUMAN, s.32 vd.; UYAR, s.350-356; YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.267-270.

⁸¹ YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.267-268.

- İflasta aciz belgesine dayanarak, bir yıl içinde yapılan, müflise karşı takiplerde, müflise yeni ödeme emri gönderilir.

1.3.2.2.Borca Batıklık Kavramı

1.3.2.2.1. Genel Olarak

Borca batıklığı düzenleyen bir hukuk normu, bizim hukuk sistemimize 6102 sayılı TTK'dan önce bulunmamaktaydı. Daha öncesinde borca batıklık kavramı, doktrin tarafından, şirketin malvarlığının şirketin borçlarını karşılayamaması, yani pasifinin aktifinden fazla olması olarak tanımlanmaktaydı⁸². Doktrince getirilen bu tanıma uygun bir düzenleme TTK. m. 376/3 ile birlikte ihdas edilmiştir⁸³.

⁸² MUŞUL, İcra İflas, s. 1027; ATALAY, Oğuz, Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi (Borca Batıklık), İzmir 2006, s.28; DELİDUMAN, Seyithan, İflasın Ertelenmesinin Etkileri (İflasın Ertelenmesi), Kadıköy Matbaa, İstanbul 2008, s.50; DUMANOĞLU, Sezayi, İflasın Ertelenmesi, Borca Batıklık ve İyileştirme Projeleri, Beta Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2011, s.84.

⁸³ Üçüncü fıkra şirketin borca batık olması durumunda uygulanacak kuralları göstermektedir. "Borca batık olma" kavramı, şirket aktifleri -yıllık bilançoda olduğu gibi defter (iktisap) değerleriyle değil - fakat gerçek (olası satış değerleri) değerleriyle değerlemeye tâbi tutulsalar bile alacaklıların, alacaklarını alamamaları, yani şirketin borç ve taahhütlerini karşılayamaması demektir. Borca batık durumda olmanın işaretleri, yıllık bilançodan, aylık, üç aylık veya altı aylık hesap durumlarından, denetçinin, erken teşhis komitesinin raporlarından ve/veya yönetim (Türk Ticaret Kanunu Tasarısı m. 367) ile yönetim kurulunun belirlemelerinden ortaya çıkabilir. Böyle işaretler varsa, yönetim kurulu hem işletmenin devamı esasına göre hem de aktiflerin olası satış değerleri üzerinden bir ara bilanço düzenletip denetçiye verir. İki bilanço çıkarılmasının çeşitli yararları vardır. Varlıkların olası satış değerlerine göre çıkarılan bilanço şirketin iflâsı için yönetim kurulunun mahkemeye başvurusuna gerek olup olmadığını ortaya koyar. İsviçre öğretisinde işletmenin devamı esasına göre bilançonun incelikte çıkarılması gerektiği ileri sürülür.

Aktif ve pasiflerin işletmenin sürekliliğine göre değerlendirilmesi, faaliyetine devam edecek bir işletme esas alınarak değerlendirme yapılması demektir. Böyle bir değerlendirme işletmenin borca batık olma durumuna rağmen bazı olgular, beklentiler, etkisini yitiren sebepler dolayısıyla şirketin yaşama ümidinin var olup olmadığını ortaya koyar. Meselâ, bir şirketin kuruluşunun ilk yıllarında yaptığı yatırım dolayısıyla borca batık olmasına karşılık ileriki yıllarda kâr edilebileceği olasılığının yüksek olması dolayısıyla uzman bir işletmeci tarafından farklı değerlendirilebilir. Bu tür bir değerlendirme yatırımların sonuçlarını da hesaba katar.

İsviçre öğretisinde, "işletmenin sürekliliği değeri" nin dikkate alınmasının gereksiz olduğu, olası satış değerlerine göre çıkarılan bilançonun işletmenin durumunu ortaya koyacağı eleştirisi yapılır. Bu iki bilançonun farklı sonuçlar vermesi, özellikle işletmenin sürekliliği esasına göre çıkarılan bilançonun olumlu, diğerinin olumsuz olması halinde nasıl karara varılacağına da bir sorun olduğu düşünülebilir. Üçüncü fıkra ara bilançoların denetçi tarafından değerlendirilmesini şart koştuğundan gerçekçi olmayan beklentiler tehlikesinin bulunmadığı, bilançoları denetçinin tarafsızca yorumlayacağı, somut olaya göre

Her ne kadar borca batıklığın belirlenmesinde, aktif-pasif dengesi dikkate alınsa da sadece bu kuraldan hareketle sonuca varılması bazen yanıltıcı sonuçlara yol açabilir. Örneğin, anonim şirketin esas sermayesi veya yedek akçesi bilançonun pasif kısmında yer alır. Ancak bu kalemler, alacaklıya ödenecek borç olmadığı için borca batıklığa sebebiyet vermez. Borca batıklıkta asıl dikkate alınması gereken borçlar, üçüncü kişiye olan borçlardır⁸⁴.

Borca batıklığın benzeri kurumlarla karşılaştıracak olursak, şu sonuçlara varabiliriz⁸⁵:

- Borca batıklık ve aciz kavramı birbirinden farklıdır. Borca batılıkta, muaccel ve müaccel borçların tümü dikkate alınırken; aciz halinde sadece muaccel borçlar dikkate alınarak bir sonuca varılır. Bunlara bağlı olarak, aciz bir ihtiyari iflas sebebi iken, borca batıklık bir zorunlu iflas sebebidir⁸⁶.

üstün tutulması gerekeni belirleyeceği ve bu yönden ikinci bilânçonun yararlı sonuçlar verebileceği düşünülmüştür. Tasarı hükmünün İsviçre ve İcra ve İflâs Kanununun sistemine üstün olan tarafı burasıdır.

Ara bilânçoların incelenmesi ve değerlendirilmesi 397 nci ve devamı. maddelerde öngörülen ve niteliği 400 üncü maddede belirtilmiş bulunan denetçi tarafından yapılır. Denetçinin incelemesini ve önerilerini yedi gün içinde vermesi şartı hükme özellikle konulmuştur. Çünkü, yönetim bu rapora göre durumu mahkemeye bildirecek veya buna gerek görmeyecektir. Rapor mahkemenin kararlarına esas olur.

Hüküm, mahkemeye başvuru zorunluluğunu ortadan kaldıracak bir yeniliği de içermektedir. Bu da, şirket alacaklılarından bazılarının, kendi alacaklarını, diğer alacaklıların alacaklarının sırasından sonraki sıraya gitmesini yazıyla kabul etmeleridir. Böyle bir taahhüt etkilerini iflâs halinde gösterir ve önceki alacaklar ödenmeden sona giden alacak garameye katılamaz. Bu taahhütlerin tutarı ara bilânço ile ortaya çıkan açığa eşitse, iflâs bildirimi zorunluluğu yoktur. Başka bir deyişle, bu taahhütlerin tutarı, borca batıklığı ortadan kaldıracak düzeydeyse, kısa vadeli olmayıp süreklilik arz eder nitelikteyse ve taahhütlerin yerine getirilmesi güç şartlara bağlanmamış ise mahkemeye bildirimde bulunulmaz. İsviçre BK. 725 (2)'ye 1991 reformunda giren bu hükümle şirketin kurtarılabilmesi şansının artırılması amaçlanmıştır. Şirket alacaklılarının aynı zamanda şirketin pay sahibi olmaları halinde, bunlar iflâs ile erteleme seçeneğini değerlendireceklerdir. Erteleme belli bir takvim gününe bağlı değildir. En erken erteleme tarihi böyle bir taahhütte bulunmamış alacaklıların alacaklarının sona ermiş veya temin edilmiş olduğu tarihtir. Erteleme bir anlamda istekle sırada en sona giderek şirketi iflâstan kurtarma, ertelemenin son bulduğu tarihe kadar takas, mahsup ve takip yapmama anlamını taşır; yoksa alacaktan feragat edilmiş değildir. Bu beyan, zamanaşımına herhangi bir etkide bulunmaz.

⁸⁴ ATALAY, Borca Batıklık, s.34.

⁸⁵ ATALAY, Borca Batıklık, s.36; DELİDUMAN, İflasın Ertelenmesi, s. 50 vd.; DUMANOĞLU, s.83 vd.

⁸⁶ PULAŞLI, s.483; BİLGİLİ-DEMİRKAPI, s.376.

- Borca batıklık ve ödemelerin tatili kavramı birbirinden farklıdır. Borca batık bir şirket almış olduğu krediler dolayısıyla ödemelerini sürdürebilirken, borca batık olmayan diğer bir şirket nakit akışında meydana gelen sıkışıklıktan dolayı ödemelerini tatil edebilir⁸⁷.
- Borca batıklık ve zarar bilançosu kavramı birbirinden farklıdır. Zarar bilançosu, zararı gösteren bilançodur. Buna bağlı olarak, borca batık bir şirketin bilançosu, zarar bilançosudur. Ancak, her zarar bilançosu borca batıklığa bir karine teşkil etmez⁸⁸.
- Borca batıklık ve sermaye kaybı kavramı birbirinden farklıdır. Sermaye kaybı, zarar bilançosunun bir türüdür. Yılsonu bilançosu veya ara bilançodan şirketin sermayesinin yarısının karşılıksız kaldığı tespit ediliyorsa sermaye kaybından söz edilir. Sermaye kaybının mutlak sonucu borca batıklık değildir. Ancak borca batıklık halinde mutlaka şirketin sermaye kaybı söz konusu olur⁸⁹.

Borca batıklık, hem İİK. hem de TTK.'da düzenlenen bir iflas sebebidir. (İİK. m. 179, TTK. m. 376/3). Bu haliyle borca batıklık, sadece sermaye şirketleri için söz konusudur. Diğer tacirler, kişisel emek ve ticari hayattaki kredileri vasıtasıyla borçlarını ödeyebilecekleri için, onlar açısından iflas sebebi kabul edilmemiştir. Bunlara bağlı olarak, borca batıklık her koşul ve her kişi için iflas sebebi değildir. Aksini düşünürsek, gerçek kişi tacirlerin çoğunlunun iflası gündeme gelecektir ki, bu durum ekonomik hayatı çekilemez hale getirecektir⁹⁰.

Borca batıklığın tespiti de önemli bir husustur. Bu durumun belirlenmesinde kriter alınacak en önemli vasıta şirketin bilançosudur. Şirket bilançosuna göre, şirketin aktifleri, alacakları karşılamaya yetmiyorsa ya da şirketin esas sermayesi tamamen karşılıksız kalmışsa borca batıklıktan söz edilir. Buna bağlı olarak, yönetim kurulu aktiflerin değerini gösteren bir ara bilanço düzenler. Ancak bilançolardaki gizli yedek

⁸⁷ PULAŞLI, s.483; BİLGİLİ-DEMİRKAPI, s.376

⁸⁸ PULAŞLI, s.484; KIRCA, İsmail-ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan-MANAVGAT, Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Cilt 1, Ankara 2013, s.585.

⁸⁹ PULAŞLI, s.484; KIRCA-ŞEHİRALİ ÇELİK-MANAVGAT, s.587.

⁹⁰ BİLGİLİ-DEMİRKAPI, s.377; KIRCA-ŞEHİRALİ ÇELİK-MANAVGAT, s.589.

akçe gibi kalemlerin varlığı borca batıklık durumunun sadece şirket bilançosuna bakılarak tespitini engeller⁹¹.

1.3.2.2.2. Borca Batıklığın Sonuçları

Borca batıklık halinde, şirket iflasını talep etme mecburiyetindedir. Bu borca batıklığın en önemli sonucudur⁹². Yine TTK. m. 376/3'e göre, şirket aktifleri borçları karşılayamıyorsa, şirket yöneticilerinin bu durumu mahkemeye bildirme yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi, İİK. m. 345/a'da yaptırım altına alınmıştır. Düzenlemeye göre, "İdare ve temsil ile görevlendirilmiş kimseler veya tasfiye memurları, 179 uncu maddeye göre şirketin mevcudunun borçlarını karşılamadığını bildirerek şirketin iflasını istemezlerse..." alacaklılardan birinin şikâyet etmesi üzerine, on günden üç aya kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir⁹³. Burada sadece İİK. m. 179'dan bahsedilmesine karşın, borca batıklık halini düzenleyen TTK. m. 376/3'deki düzenlemeyi de kapsadığını ifade edebiliriz.

Borca batıklık halini mahkemeye bildirmekle yükümlü organ, şirketin türüne göre değişiklik gösterir. Bildirimi yapmakla yükümlü organ, anonim şirketlerde ve kooperatiflerde yönetim kurulu iken, limited şirketlerde müdür veya müdürlerdir⁹⁴.

1.3.3. İFLAS PROSEDÜRÜ

1.3.3.1. Takipli İflas

1.3.3.1.1. Genel Olarak

Genel iflas ve kambiyo senetlerine mahsus iflas yollarına başvuruda, ilk olarak alacaklı icra dairesine başvurup, iflas takip talebinde bulunması gerekir⁹⁵. İcra

⁹¹ ATALAY, Borca Batıklık, s.44; KIRCA-ŞEHİRALİ ÇELİK-MANAVGAT, s.588.

⁹² KIRCA-ŞEHİRALİ ÇELİK-MANAVGAT, s.587; BACAŞIZ, s.78.

⁹³ YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.380.

⁹⁴ ATALAY, Borca Batıklık, s.37.

⁹⁵ KIRTILOĞLU, Serhat, İflas Davası, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, s.24.

daresinin borçluya iflas ödeme emri göndermesine karşın, borçlu ödemede bulunmazsa, ancak o zaman alacaklı ticaret mahkemesine başvurarak borçlunun iflasını isteyebilir. Bu takip yoluna takipli iflas yolu da denir⁹⁶.

Alacaklının, borçluya karşı açacağı iflas davası üzerine ticaret mahkemesi öncelikle bir takım tedbirlerin alınıp alınmayacağına karar verir. Bunlar, malların defterinin tutulması, taşınmazın devrinin yasaklanması, borçlunun mallarını tespit etmek, borçlunun mağaza, dükkân ve depolarını mühürlemek veya bu yerlerdeki ticari faaliyetlerini iflas davasının sonuna kadar iflas daresinin denetimine tabi tutmak gibi tedbirler olabilir⁹⁷.

İflas davası basit yargılama usulüne tabidir⁹⁸. Ancak ticaret mahkemesi incelemeyi mutlaka duruşmalı olarak yapar. Ticaret mahkemesinin iflas davası hakkındaki incelemesi, borçlunun ödeme emrine itiraz edip etmemesine göre değişmektedir⁹⁹.

Borçlu ödeme emrine 7 gün içinde itiraz ederse, alacaklı, borçlunun itirazının kaldırılmasını ve borçlunun iflasına karar verilmesini isteyecektir. Buradaki itirazın kaldırılmasının mahkemece incelenmesi, genel haciz yolundaki itirazın kaldırılmasının incelenmesinden farklıdır ve buradaki ticaret mahkemesinin incelemesi HMK.'daki genel hükümlere göre olur. Bu nedenle borçlu, ticaret mahkemesindeki savunması sırasında ödeme emrine itiraz ederken ileri sürdüğü itiraz sebepleri ile bağlı değildir¹⁰⁰.

Mahkeme, itirazın kaldırılması talebini inceler ve yerinde olduğuna karar verirse bunu ilan eder. Bunun üzerine diğer alacaklılar, ilan tarihine müteakip 15 gün içinde davaya müdahale edebilir ya da itiraz edebilirler. İtiraz olarak, iflası gerektiren bir durumun olmadığını ve davanın reddedilmesini isteyebilirler. Alacaklılar, müdahale veya itiraz etmezse ya da itiraz edip de, yaptıkları itiraz yerinde görülmezse ticaret mahkemesince bir depo kararı verilir. Depo kararına göre borçlu, kararın kendisine

⁹⁶ YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.355; KIRTILOĞU, s.19.

⁹⁷ YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.356.

⁹⁸ KIRTILOĞU, s.83.

⁹⁹ KURU-ASLAN-YILMAZ, s.473

¹⁰⁰ KURU-ASLAN-YILMAZ, s.473; KIRTILOĞLU, s.27.

tebliğinden itibaren 7 gün içinde faiz ve giderleri ile birlikte borcu ödemek veya mahkeme veznesine depo etmek zorundadır. Aksi durumda, ilk oturumda borçlu hakkında iflas kararı verilir¹⁰¹.

Borçlu ödeme emrine itiraz etmezse, alacaklı, borçlunun ödeme emrine itiraz etmediğini ve borcunu da ödemediğini, ticaret mahkemesine bildirir ve borçlunun iflasına karar verilmesi amacıyla iflas davasını açar. Burada ticaret mahkemesinin incelemesi, şekli bir incelemedir. Bu incelemenin sonucunda borçlunun ödeme emrine itiraz edip etmediğine karar verilir. Borçlunun ödeme emrine itiraz etmediği sonucuna varılırsa, borçlunun borçlu olduğu, iflas takibi bakımından kesinleşmiş olur¹⁰².

Ticaret mahkemesi, iflas takibinin kesinleştiğinin ve buna rağmen borçlunun borcunu ödemediğinin tespiti ile incelemesini bitirir ve iflas talebini ilan eder. Yapılan ilana rağmen davaya müdahale edilmezse veya itiraz eden alacaklı olmazsa ya da yapılan itirazlar yerinde görülmeyp reddedilirse, ticaret mahkemesi borçluya 7 gün süre ile bir depo kararı verir¹⁰³. Depo kararı verilmesi ve buna uyulmaması halinde mahkemece iflasa karar verilmesi hakkındaki yukarıdaki açıklamalar burada da geçerlidir.

Kusuru olmaksızın, yedi günlük sürede iflas ödeme emrine itiraz edemeyen borçlu, İİK.m.65'e göre ticaret mahkemesine gecikmiş itirazda bulunabilir¹⁰⁴. Yine aynı şekilde borçlu, yedi gün içinde iflas ödeme emrine itiraz etmeyip, borçlu olmadığı bir parayı ödediğini iddia ederse, İİK.m.72/VII'e göre bir istirdat davası açarak hakkını arayabilir¹⁰⁵.

İflas davasının sonunda, depo kararına rağmen borçlu borcunu ödemez ve depo da etmezse, ticaret mahkemesi, depo kararından sonraki ilk oturumda borçlunun iflasına karar verilir. Ancak, bunun için bu karara karşı gidilebilecek kanun yolu

¹⁰¹ YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.356.

¹⁰² KURU-ASLAN-YILMAZ, s.476.KIRTILOĞLU, s.26

¹⁰³ KURU-ASLAN-YILMAZ, s.476.

¹⁰⁴ ÜSTÜNDAĞ, s.33. İİK.m.173/III burada kıyasen uygulama alanı bulacağı hakkında bkz. KURU-ASLAN-YILMAZ, s.477.

¹⁰⁵ İİK. m.175 burada kıyasen uygulama alanı bulacaktır. Ayrıca bkz. KIRTILOĞLU, s.29; ÜSTÜNDAĞ, s.33.

masrafları ile ilk alacaklılar toplantısına kadar ki süreç için gerekli tasfiye giderlerinin mahkeme veznesine, alacaklı tarafından yatırılması gerekir. Aksi halde ticaret mahkemesi borçlunun iflasına karar veremez¹⁰⁶.

Mahkeme iflasa karar verdiği anı kararında belirtir. Bu andan itibaren iflas hüküm ve sonuçlarını doğurur. Bu karar, iflas dairesince ticaret sicil gazetesine ve Tapu Sicili Memurluğu, Ticaret Sicili Memurluğu, Gümrük İdaresi, Posta İdaresi, o yerdeki ticaret odası, sanayi odası ve borsası, o yerdeki noterler, bankalar, amme idaresi, vergi dairesi, Ticaret Bakanlığı, Türkiye Bankalar Birliği, Sermaye Piyasası Kurulu, menkul kıymetler borsaları gibi ilgili kurumlara bildirilir¹⁰⁷.

1.3.3.1.2. Kambyo Senetlerine Mahsus İflas

Alacağı bir kambyo senedine bağlı alacaklı, iflasa tabi borçluya karşı, kambyo senetlerine mahsus iflas yoluna başvurabilir. Kambyo senetlerine mahsus iflas yolu ancak alacağın bir kambyo senedine dayanması durumunda söz konusu olur. Kambyo senetlerine benzeyen senetler ile diğer kıymetli evrakların, kambyo senetlerine mahsus iflas yolu ile takibi yapılamaz¹⁰⁸.

Alacak rehin ile teminat altına alınsa bile, alacaklı ilk olarak, rehinin paraya çevrilmesi yoluna gitmeden de kambyo senetlerine mahsus iflas yoluna başvurabilir. (İİK. m. 167/I).

Alacağı bir kambyo senedine bağlı alacaklı, borçluyu mutlaka kambyo senetlerine mahsus iflas yolu ile takip etmek zorunda değildir, alacaklı bu yol haricinde borçlu aleyhine genel iflas yoluna da gidebilir¹⁰⁹.

Kambyo senetlerine mahsus iflas yolu ile takip talebi, yapılışı ve içeriği bakımından, genel iflas yolu ile takibe benzemektedir. Takip talebi, yetkili icra dairesine ve İİK. m. 58'deki kayıtlar ile kambyo senedinin cinsi, tarihi ve numarası

¹⁰⁶ KURU-ASLAN-YILMAZ, s.477, BACAKSIZ, s.79.

¹⁰⁷ KURU-ASLAN-YILMAZ, s.478

¹⁰⁸ KURU-ASLAN-YILMAZ, s.485; KIRTILOĞLU, s.32.

¹⁰⁹ KIRTILOĞLU, s.33; KURU-ASLAN-YILMAZ, s.485/dn.1.

yazılarak yapılır. Ancak burada, genel haciz yolu ile takipten farklı olarak, alacaklı, takip talebine kambiyo senedinin aslını da eklemek zorundadır¹¹⁰.

Alacaklı, kambiyo senedinin aslını icra dairesine vermezse, borçlu yapacağı şikâyet üzerine ödeme emrinin iptal edilmesini icra mahkemesinden talep edebilir. Borçlu bu durumu 5 gün içinde şikâyet edebilir¹¹¹, aksi halde daha sonra ödeme emrinin iptalini isteyemez. Borçlu bu süre içinde şikâyetle bulunursa, icra mahkemesi, ödeme emrini iptal eder. Ancak, ödeme emrinin iptali, icra takibinin iptali anlamına gelmemektedir¹¹².

İcra müdürü, senedin kambiyo senedini olduğunu, alacaklının kambiyo senedine mahsus iflas yoluna başvurabilme yetkisinin varlığını ve kambiyo senedinin vadesinin geldiğini tespit ederse, borçluya ödeme emri gönderir¹¹³.

Borçlu, ödeme emrinin kendine tebliğinden itibaren, 5 gün içinde, icra dairesine itirazda bulunabilir¹¹⁴. Genel iflas yolunda olduğu gibi, kambiyo senetlerine mahsus iflas yolunda da borçlunun, itiraz sebebi bildirmemesinin bir yaptırımı yoktur ve daha öncesinde ticaret mahkemesinde bildirmiş olduğu sebeplerle bağlı değildir¹¹⁵.

Borçlu, ödeme emrine 5 gün içinde itiraz ederse veya şikâyetle bulunursa, alacaklı, ticaret mahkemesinden, ilk olarak borçlunun itiraz veya şikâyetinin kaldırılmasını, daha sonrasında da borçlunun iflasına karar verilmesini ister. Ticaret mahkemesi yapacağı incelemeyle, itiraz ve şikâyeti değerlendirir ve yerinde bulmazsa, itiraz ve şikâyeti kaldırır. Bu hali, yani iflas talebini İİK. m. 173/II'ye göre ilan eder. İlan sonucunda davaya müdahale veya itiraz olmazsa ya da yapılan itiraz yerinde görülmeyp reddedilirse, ticaret mahkemesi, borçluya depo kararı verir. Borçlu, 7 gün

¹¹⁰ KURU-ASLAN-YILMAZ, s.485

¹¹¹ İİK. m. 168'in 3,4,5. bentlerdeki hallerde bu süreye bakılmaz. (KURU-ASLAN-YILMAZ, s.487).

¹¹² KURU-ASLAN-YILMAZ, s.486.

¹¹³ KIRTILOĞLU, s.35.

¹¹⁴ KIRTILOĞLU, s.36.

¹¹⁵ KURU-ASLAN-YILMAZ, s.487.

içinde borcunu ödemezse veya depo etmezse, ticaret mahkemesi ilk duruşmada borçlunun iflasına karar verir¹¹⁶.

Borçlu, ödeme emrine 5 gün içinde itiraz etmezse veya şikâyetle bulunmazsa, iflas takibi kesinleşir. Alacaklı, borçlunun süresi içinde itiraz ve şikâyetle bulunmadığını belgeleyen ödeme emri nüshasını bildirerek, ticaret mahkemesine dava açar. Burada borçlunun iflasını ister. Ticaret mahkemesi, yapacağı şekli inceleme sonucunda borcun ödendiği sonucuna varırsa, iflas davasını reddeder ancak borçluyu yargılama giderlerine mahkûm eder. Yapılan inceleme sonucunda borçlunun süresi içinde itiraz ve şikâyetle bulunmadığı ve borcu ödemediği anlaşılırsa, iflas takibi ilan edilir. İlanın yapılmasından sonraki prosedür yukarıdaki açıklamalarla paralellik gösterir¹¹⁷.

İflas davasının açılma süresi, muhafaza tedbirleri, iflas kararı ve temyizi, iflasın tebliği ve ilanı, genel iflas yolundaki prosedür uygulanır, aynı hükümlere tabidir¹¹⁸.

1.3.3.1.3. Genel İflas Yolu ile Kambiyo Senetlerine Mahsus İflas Yolunun Karşılaştırılması

Kambiyo senetlerine mahsus iflas yolu ile takip ve genel iflas yolu ile takibin farklarını genel itibariyle şu şekilde sıralayabiliriz¹¹⁹:

- Alacak; çek, bono ve poliçe gibi emre muharrer senetlere dayanıyorsa, alacağının rehinle temin edilip edilmemesine bakılmaksızın, alacaklı, kambiyo senetlerine mahsus iflas yolu ile takip yapabilir¹²⁰. Oysa genel iflas yolu ile takipte, ilk olarak rehin paraya çevrilir, ardından iflas yolu ile takibe girilir¹²¹.

¹¹⁶ KURU-ASLAN-YILMAZ, s.488.

¹¹⁷ KURU-ASLAN-YILMAZ, s.489.

¹¹⁸ KURU-ASLAN-YILMAZ, s.489.

¹¹⁹ KURU-ASLAN-YILMAZ, s.490; YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.355-364.

¹²⁰ ÜSTÜNDAĞ, İflas, s.49.

¹²¹ YILDIRIM-DERENYILIRIM, s.355-364; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s.50.

- Kambyo senetlerine mahsus iflas yolunda alacaklı, takip talebine kambyo senedinin aslını eklemek zorundadır. Oysa genel iflas yolu ile takipte bu zorunluluk yoktur. Ayrıca genel iflas yolu ile takipte alacağın bir senede bağlı olma zorunluluğu dahi yoktur¹²².
- Kambyo senetlerine mahsus iflas yolunda ödeme, itiraz ve şikâyet süreleri 5 gün olarak düzenlenmiştir. Oysa genel iflas yolunda bu süre 7 gündür¹²³.
- Kambyo senetlerine mahsus iflas yolunda icra müdürü, ödeme emrini hemen, genel iflas yolunda ise 3 gün içinde düzenleyip, tebliğe göndermek zorundadır.
- Kambyo senetlerine mahsus iflas yolunda icra müdürlerinin, kambyo senedinin geçerliliğini veya vadesi gelip gelmediğini inceleme yetkisi vardır. Oysa genel iflas yolu ile takipte icra müdürlerinin böyle bir yetkisinden söz edilemez¹²⁴.
- Kambyo senetlerine mahsus iflas yolunda şikâyet, icra dairesine yapılır ancak ticaret mahkemesince incelenir. Oysa genel iflas yolu ile takipte, şikâyet hem icra mahkemesine yapılır ve hem de icra mahkemesince incelenir¹²⁵.
- Genel iflas yolu ile takipte belli miktar parasal sınırı geçmeyen takipler harçtan muafken, kambyo senetlerine mahsus iflas yolu ile takipte harç söz konusudur¹²⁶.
- Kambyo senetlerine mahsus iflas yolu ile takipte borçlunun ödeme emrine itiraz ve şikâyet dilekçelerinin bir nüshası alacaklıya tebliğ edilirken, genel iflas yolu ile takipte bu durum söz konusu değildir¹²⁷.

¹²² KARSLI, s.477; KURU-ASLAN-YILMAZ, s.490.

¹²³ YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.355-364; KARSLI, s.477-490; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s.50; KURU-ASLAN-YILMAZ, s.490.

¹²⁴ YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.355-364.

¹²⁵ KURU-ASLAN-YILMAZ, s.490.

¹²⁶ ÜSTÜNDAĞ, s.49.

¹²⁷ KARSLI, s.477-490.

1.3.3.2. Takipsiz İflas

Takipsiz iflas hiçbir takip talebi olmaksızın, alacaklı veya borçlunun mahkemeden iflas istemesidir. Bu iflas yoluna başvurabilmek için yukarıda da incelediğimiz üzere, iflas sebeplerinin varlığı aranır¹²⁸.

Alacaklının talebi ile doğrudan doğruya iflasta, borçlunun muamele merkezi ticaret mahkemesi yetkili mahkemedir. Mahkemenin borçluyu dinlemek üzere çağırmasına rağmen borçlu gelmezse yokluğunda inceleye devam edilir. Yargılama basit yargılama usulüne göre yapılır. Takipli iflasta borçlunun borcunu ödemesi için depo kararı verilmesine karşın, takipsiz iflasta depo kararı verilmeksizin, borçlunun doğrudan doğruya iflasına karar verilir. Tabi burada alacaklı doğrudan iflas sebebini ispat etmekle yükümlüdür¹²⁹.

Borçlu, kendi iflasını isterse eğer, mal beyanını muamele merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesine sunarak talepte bulunur. Talep üzerine mahkeme, iflas kararı talebine ilişkin ilan yayınlar ve alacaklıların 15 gün içinde itiraz veya müdahalelerini bekler. Mahkeme, borçlunun kendini iflas etme sebeplerinin varlığını tespit ederse, borçlu hakkında iflasa hükmedebilir. Ancak iflas kararı için de borçlu, 1. alacaklılar toplantısına kadarki masrafları ve ayrıca itiraz veya müdahalede bulunan alacaklıların kanun yoluna başvurması halinde gereken tebliğ giderlerini, peşinen yatırması gerekir¹³⁰. (İİK. m. 178).

1.3.4. İFLASIN ERTELENMESİ

Sermaye şirketlerinin pasifleri aktiflerinden fazla ise, şirketin yetkili temsilcileri veya alacaklının talebi üzerine, daha öncesinde haklarında takip yapılmasına gerek duyulmaksızın, ticaret mahkemesi iflasa karar verebilir. Şirket yetkili temsilcileri veya alacaklılar, iflas talebiyle birlikte şirket ya da kooperatifin mali durumunun

¹²⁸ KIRTILOĞLU, s.39.

¹²⁹ PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, s.507; KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.491 ; KURU, s.545; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s.52.

¹³⁰ PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, s.507; KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.491; KURU, s.547; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s.52.

düzeltilmesinin mümkün olduğunu belirten bir iyileştirme projesini ticaret mahkemesine sunarak, iflasın ertelenmesini isteyebilir. Ve yahut iflas davasından sonra, şirket yetkilileri veya alacaklılar, karar verilmeden önce iflasın ertelenmesi talebinde bulunabilirler. Mahkeme, iyileştirme projesinin inandırıcı olduğuna ve gerçekleşmesinin mümkün olduğuna kanaat getirirse, iflasın ertelenmesine ivedilikle karar verir. Bunun için şirket veya kooperatifin yararlandığı fevkalade mülletin üstünden 1 yıldan daha fazla bir süre geçmiş olması gerekir¹³¹. (İİK. m. 179)

İflas kararının ertelenmesi süresi 1 yıldır. Ancak erteleme kararı neticesinde atanacak kayyımın vereceği rapor doğrultusunda bu süre uzatılabilir. Uzatma süreleri toplamda 4 yılı aşamaz. (İİK. m. 179/b-4).

İflasın ertelenmesi kararı neticesinde şunları getirir; taşınır, taşınmaz ve ticari işletme rehni ile teminat altına alınan alacaklar hariç, kamu alacakları da dâhil olmak üzere icra takibi yapılması mümkün değildir. Mahkemece, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte, muhafaza tedbirleri de alınamaz. Sadece bu takip türünde satış yapılmaz ve bunun için de rehin ile karşılanması mümkün görünmeyen rehin alacağı faizi için borçlu teminat göstermek zorundadır. Aksinin kabulü halinde rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplerde satış işlemi gerçekleşir¹³². (İİK. m. 179/b-1 ve 2).

Ticaret mahkemesi, iflasın ertelenmesi talebini reddederse veya erteleme süresinde borçlunun mali durumunun iyileşmesinin mümkün olamayacağını tespit ederse, şirketin veya kooperatifin iflasına karar verir. Yok eğer, erteleme süresi içinde şirketin mali durumu iyileşirse, iflasın ertelenmesi kararı kaldırılır ve buna bağlı olarak iflas talebinin reddine karar verilir¹³³. (İİK. m. 179/b-5).

¹³¹ PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, s.520; KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.504; ATALAY, Borca Batıklık, s.44; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s.63 vd.; MUŞUL, Timuçin, İflasın Ertelenmesi (İflas Erteleme), 12 Levha Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul 2010; s.19 vd.; DELİDUMAN, İflasın Ertelenmesi, s.7; MUŞUL, İcra İflas, s.1022; ATALAY, Oğuz, Anonim Şirketlerin İflası (A.Ş. İflası), İzmir 1996, s.105; AY, Osman, İflasın Ertelenmesi, Beta Basım, İstanbul 2009, s.19. ERMENEK, s.83 vd.

¹³² PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, s.617; KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.505 ; KURU, s. 555; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s.63 vd.; MUŞUL, İflas Erteleme, s. 167; DELİDUMAN, İflasın Ertelenmesi, s. 57; MUŞUL, İcra İflas, s.1059.

¹³³ PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, s.620; KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.505; KURU, s.559; MUŞUL, İflas Erteleme, s.199; DELİDUMAN, İflasın Ertelenmesi, s.59; MUŞUL, İcra İflas, s.1074.

1.3.5. İFLASIN SONUÇLARI

1.3.5.1.İflasın Kamu Hukuku Bakımından Sonuçları

İflasın kamu hukuku bakımından sonuçları iflas türüne göre farklılık göstermektedir. Hileli veya taksirli iflas kapsamına girmeyen, buna bağlı olarak suç oluşturmeyen iflasın en önemli sonucu müflisin bazı meslekleri yerine getirememesidir. Müflis; avukat, noter, banka yönetim kurulu başkanı, üyesi, denetleyicisi, banka genel müdürü veya imzası birinci derecede bankayı bağlayan bir görevi ifa edemez. Bu görevler ancak itibarın yerine getirilmesi kurumuyla gündeme gelir. İtibarın yerine getirilmesi ile hileli ve taksirli iflasın sonuçlarına aşağıda değinilecektir¹³⁴.

1.3.5.2.İflasın Özel Hukuk Bakımından Sonuçları

İflasın özel hukuk bakımından sonuçları alacaklı ve borçlu açısından farklı şekilde ortaya çıkmaktadır.

1.3.5.2.1. Borçlu Açısından

İflasın borçlu bakımından hukuki sonuçları şunlardan ibarettir¹³⁵:

- İflasın borçlu bakımından en önemli hukuki sonucu, borçlunun müflis sıfatını almasıdır. İflas kararı temyiz edilebilir ancak temyiz, borçlunun müflis olmasına engel olmadığı gibi, alacaklı ve borçlu açısından doğacak bir takım sonuçları da bertaraf etmemektedir¹³⁶.

- Borçlu müflisin, haczedilebilen tüm malvarlıkları, iflas masasında toplanır. Bunlar borçlunun; taşınır ve taşınmaz malları, paraları, vadeli, vadesiz veya şarta bağlı alacakları, paylı ve elbirliği mülkiyeti payları, intifa hakkı, taksim edilmemiş mirastaki

¹³⁴ YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.412-420.

¹³⁵ PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, s.547; KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.509; KURU, s.568; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s.75 vd.;TERCAN, Erdal, İflasın Sözleşmelere Etkisi, Ankara 1996, s.6. Müflisin tasarruf yetkisi açısından ayrıca bkz.: BAŞÖZEN, Ahmet, Müflisin Tasarruf Yetkisi, Ankara 2005, s.71 vd.; MUŞUL, İcra İflas, s.1142; YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.412.

¹³⁶ KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.508; ÜSTÜNDAĞ, s.75.

miras payı, fikir ve sanat eserleri üzerindeki mali hakları olabileceği gibi haczedilebildiği ölçüde İİK. m. 83'deki ücretler, alacaklar ve haklar da olabilir¹³⁷.

- Borçlunun iflası ile birlikte bazı kurumlara bildirimler yapılır. Müflis adına gelen her türlü evrakın, postanın, havalenin ve benzerlerinin iflas masasına gelmesi için PTT, Banka, Gümrük İdaresi gibi yerlere iflas bildirilir¹³⁸.

- İflasın açılmasının borçlunun tasarruf yetkisine bir takım etkileri vardır. Bunun sonucunda borçlu iflas masasındaki mallar üzerinde tasarrufta bulunamaz. Yani alacaklılar aleyhine, iflas masasındaki mevcudu azaltıcı nitelikte işlemler yapamaz. Buna karşılık müflisin borçlandırıcı muamelelere girişmesi yasak değildir. Ancak bu durumun pratik sonucu şu olur, müflis masadaki bir mal için başkası ile satış sözleşmesi kurarsa borçlandırıcı işlem geçerli olur, ancak üzerine düşen tasarruf işlemini yerine getiremez¹³⁹.

- Borçlunun tasarruf ehliyetinde meydana gelen değişiklik neticesinde, artık müflis sıfatıyla dava takip yetkisini kaybeder. Dava takip yetkisi, müflis adına iflas idaresine geçer¹⁴⁰.

- İflasın açılması borçlu hakkındaki icra takiplerinin durmasını ve iflasın kesinleşmesi ile de icra takibinin düşmesini sağlar. Ancak rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte rehinli alacaklı lehine, iflas açılrsa dahi takibe devam edilir ve rehinli mal satılarak rehinli alacaklı tatmin edilir¹⁴¹.

¹³⁷ YILDIRIM, s.412.

¹³⁸ KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.510.

¹³⁹ ÜSTÜNDAĞ, s.76; KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.518.

¹⁴⁰ YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.403.

¹⁴¹ KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.521.

1.3.5.2.2. Alacaklılar Açısından

İflasın alacaklı bakımından hukuki sonuçları şunlardan ibarettir¹⁴²:

İflasın açılması borçlunun vadesi gelmemiş borçlarının, muaccel hale gelmesini sağlar. Ancak borçlunun kefil veya müştereken borçluları varsa onlar bakımından vade tarihi esas alınır. Ayrıca, müflisin taşınmaz mallarının rehni suretiyle temin edilmiş henüz vadesi gelmemiş alacakları, muaccel hale gelmez¹⁴³.

İflasın açılması ile birlikte borçlunun faiz işleyen borçları için, faiz işlemeye devam eder. Uygulanan faiz oranı, kanuni faiz oranıdır¹⁴⁴. (İİK. m. 196).

Konusu para olmayan alacaklar, masaya kıymeti oranında yazılır ve paraya dönüşür ve iflasın açılmasıyla birlikte muaccel hale gelir¹⁴⁵. (İİK. m. 195).

Kefalet sözleşmesinden doğan müflisin borçları, vadesi gelmese dahi iflas masasına yazdırılır. İflas masası kefalet alacaklısına ödemede bulunur. İflas masası, yaptığı ödeme oranında kefalet alacaklısına halef olur¹⁴⁶. (İİK. m. 202).

İflasın sonuçlarından biri de bazı sözleşmeleri sona erdirmesidir. Vekâlet sözleşmesi, adi şirket sözleşmesi bu sözleşmelerden bazılarıdır. Ancak bunlar ve benzeri sözleşmelerin dışındakiler, kural olarak, iflas ile sona ermez, iflas etmeyen taraf alacağını iflas masasına yazdırarak tahsil eder¹⁴⁷.

İflas halinde takasa ilişkin bir takım sınırlamalar mevcuttur. Eğer müflisin alacaklısı, aynı zamanda müflisin borçlusuyorsa veya müflisin borçlusu, aynı zamanda müflisin alacaklısıysa ya da müflisin alacaklısı hamile yazılı bir senede dayanmakta ise takas işleminin gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Bu sınırlamanın nedeni, takas

¹⁴² PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, s.547; KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.527; KURU, s.568; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s.99 vd.;TERCAN, s.6; BAŞÖZEN, s.71 vd.; MUŞUL, İcra İflas, s.1142; YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.420.

¹⁴³ KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.528.

¹⁴⁴ KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.529.

¹⁴⁵ KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.533.

¹⁴⁶ KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.537.

¹⁴⁷ BACAŞIZ, s.85.

alacaklısı ile diğer alacaklılar arasındaki eşitliğin sağlamak istenmesidir¹⁴⁸. (İİK. m. 201).

1.3.6. İFLAS SONUCU TASFİYE

İflasın tasfiyesinde ilk olarak iflas masası oluşturulur. Ticaret mahkemesi, borçlunun iflasına karar verir ve durumu derhal iflas dairesine bildirir. İflas dairesi, iflas kararını ilan eder ve gerekli yerlere de bildirir. Ayrıca müflisin mallarının defterini tutar ve malların muhafazası için gerekli tedbirleri alır¹⁴⁹.

Bu işlemlerle birlikte borçlunun mallarının defterinin tutulmasından çıkan sonuca göre tasfiyenin gidişatı farklılaşır¹⁵⁰;

- İflas dairesi, defterini tuttuğu mal, hak ve alacakların değerlerinin, adi tasfiye usulü giderlerini karşıladığını¹⁵¹ tespit ederse (İİK. m. 219), adi tasfiyeyi ilan eder.

- Eğer defteri tutulan mal, hak ve alacakların değerleri, adi tasfiye usulü giderlerini karşılamıyorsa (İİK. m. 218), basit tasfiye usulünü ilan eder¹⁵².

- Son olarak, masaya ait hiçbir mal tespit edilemezse (İİK. m. 217), iflas tasfiyesi tatil edilir.

Adi tasfiye, iflasın normal tasfiye usulüdür ve İİK. m. 219 vd.'da bu tasfiye usulüne ilişkin hükümler bulunmaktadır. Adi tasfiyeye ilan ile başlanır. İflas dairesinin verdiği karardan itibaren, en geç 10(on) gün içinde tirajı 50 binin üstünde olan ve yurt genelinde dağıtımı yapılan bir gazetede ilan yapılır. İlan tarihinden itibaren en geç 10 gün içinde ve ilanda belirtilen yer, gün ve saatte birinci alacaklılar toplantısı yapılır. Bununla birlikte, iflas masasının idare ve tasfiyesi iflas dairesinden, alacaklılar

¹⁴⁸ KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.535.

¹⁴⁹ PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, s.586; KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.547; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s.127; KARSLI, s.510.

¹⁵⁰ KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.553; YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.442.

¹⁵¹ Borçlunun malları üzerinde rehin hakkı veya yükler varsa, iflas masasının masrafları için ancak teminat dışı kalan bedel kullanılabilecektir. (İİK. m. 248).

¹⁵² YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.482.

toplanması ve iflas idaresine geçer. İflas idaresi, icra mahkemesi tarafından birinci alacaklılar toplantısında gösterilen 6 aday arasından 3'ünün seçilmesi ile meydana gelir. Müflis veya vekilinin iflas idaresinde üyeliği bulunamaz¹⁵³.

İflas idaresinin hazırlayacağı sıra cetveli, iflas dairesince ilan edilir. Yapılan bu ilanla, alacakları kısmen veya tamamen kabul edilmiş olan alacaklılar ile sıra cetveline itiraz davası açmış olan alacaklılardan İİK. m. 235'e göre ikinci alacaklılar toplantısına katılmasına izin verilenler, ikinci alacaklılar toplantısına çağırılırlar. İkinci alacaklılar toplantısının gerçekleşebilmesi için sıra cetvelinin kesinleşmesi gerekmez de, iflas kararının kesinleşmesi gerekir. İkinci alacaklılar toplantısının konusunu, iflasın tasfiyesi ile ilgili her türlü konu oluşturabilir¹⁵⁴.

İkinci alacaklılar toplantısının akabinde, iflas masasındaki mal, hak ve alacakların paraya çevrilmesi ve alacaklılara paylaştırılması aşamasına geçilir¹⁵⁵. Tüm bu işlemleri yapmaya iflas idaresi yetkilidir¹⁵⁶.

Masadaki mallar satılır, karşılık bedeller alıcılara paylaştırılır. Ancak buna rağmen alacaklıların alacağı ödenemezse, geri kalan alacak miktarı için aciz vesikası düzenlenir¹⁵⁷. Bu işlemle beraber iflas idaresinin görevi son bulur. Ancak iflas tasfiyesinin hukuken sona ermesi için, iflas kararını veren ticaret mahkemesinin, iflasın kapanmasına karar vermesi gerekir¹⁵⁸.

1.3.7. İFLASIN KAPANMASI VE KALDIRILMASI

1.3.7.1. İflasın Kapanması

Masadaki malların paraya çevrilmesi sonucunda elde edilen paraların alacaklılara kesin dağıtılması (İİK. m.250) ve alacağını tam olarak alamayan alacaklılara aciz

¹⁵³ KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.559; KARSLI, s.511.

¹⁵⁴ KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.582; KARSLI, s.512.

¹⁵⁵ KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.590; KARSLI, s.512.

¹⁵⁶ KARSLI, s.515.

¹⁵⁷ YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.479; KARSLI, s.528; KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.594.

¹⁵⁸ KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.597.

vesikası verilmesi ile iflasın tasfiyesi işlemi son bulur. Ancak iflasın tasfiyesi ile iflas kendiliğinden kapanmaz. İflasın açılmasına benzer şekilde, ticaret mahkemesince iflasın kapanmasına karar verilmesi gerekir¹⁵⁹. (İİK. m. 254)

İflasın kapanmasını ticaret mahkemesinden iflas idaresi talep eder. Bu talebi, ticaret mahkemesine vereceği son bir rapor ile yapar. (İİK. m. 254/I). Bu son raporda, iflas tasfiyesinin yapılaş şekli hakkında bilgi verilir. Mesela; masaya ait mal ve hakların satılmış olduğu, masaya ait davaların sonuçlandığını, masadaki paraların alacaklılara dağıtıldığı, alacağını tamamen alamamış olan iflas alacaklılarının hangi miktar için aciz vesikası verildiği ve varsa İİK. m. 250 gereğince bankaya depo edilmiş paraların miktarı ve yeri hakkında bilgiler yer alır. Ayrıca bu rapora, iflas tasfiyesine ilişkin bütün dosya ve belgelerin ve alacaklılara ödenen iflas hissesi için onlardan alınan makbuzların eklenmesi gerekmektedir¹⁶⁰.

Ticaret mahkemesince, son rapor ve iflasın kapatılması talebi hakkındaki inceleme basit yargılama usulüne göre yapılır. (HMK. m. 103/1-e; m. 316/1-g).

Ticaret mahkemesi, son rapor üzerinde yapacağı inceleme sonucunda, iflas tasfiyesinin kanun hükümlerine uygun olarak yapıp, sonuçlandırıldığını tespit ederse, iflasın kapanmasına karar verir¹⁶¹. (İİK. m. 254/III).

Ticaret mahkemesinin iflasının kapanmasına ilişkin kararı, iflas dairesince ilan edilir. (İİK. m. 254/IV). İflasın kapanması ile iflas idaresinin görevi son bulur. İflas dairesi, iflasın açıldığını bildirdiği yerlere (İİK. m. 166/II), iflasın kapandığını da bildirir¹⁶². (İİK. m. 166/III)

İflasın kapanması ile müflisin, müflis sıfatı ortadan kalkmayacaktır. Müflis sıfatının kalkması ve itibarın yerine gelmesi konusu çalışmamızın üçüncü bölümünde inceleme konusu yapılacaktır.

¹⁵⁹ KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.597; ÜSTÜNDAĞ, 213; PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, s.511.

¹⁶⁰ KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.598; KARSLI, s.531.

¹⁶¹ ÜSTÜNDAĞ, s.213; PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, s.512.

¹⁶² KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.598; KARSLI, s.531; ÜSTÜNDAĞ, s.214; PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, s.511.

1.3.7.2. İflasın Kaldırılması

İflasın tasfiyesi sırasında müflis, tüm borçlarını kapamışsa ya da alacaklılar ile anlaşarak iflas tasfiyesine devam etmemeleri hususunda bir vaat almışsa veya müflisin konkordato teklifi kabul edilmiş ise, bu durumda iflasın kaldırılması gündeme gelir. Müflis, iflas kararını veren ticaret mahkemesine başvurarak iflasın kaldırılmasını talep eder ancak konkordatonun kabulünde iflas idaresi ticaret mahkemesinden iflasın kaldırılması talebinde bulunur¹⁶³.

İflasın kaldırılması talebi en erken, alacakları yazdırılması için öngörülen 1 aylık sürenin bitiminden itibaren istenebilir. En geç de, iflasın kapanmasına kadar istenebilir. İflasın kaldırılması talebi ticaret mahkemesince, basit yargılama usulüne göre yürütülür. İflasın kaldırılması talebi yerinde görülürse, iflasın kaldırılmasına karar verilir. Eğer talebin yerinde olmadığı sonucuna varılırsa, iflasın kaldırılması talebinin reddine karar verilir¹⁶⁴.

İflasın kaldırılması ile birlikte, iflasın açılması ile meydana gelen tüm hüküm ve sonuçlar ortadan kalkar. Yani borçlu sanki hiç iflas etmemiş gibi olur. Buna bağlı olarak, borçlunun malları üzerindeki tasarruf hakkı tekrar aktif hale gelir ve iflas masasındaki mallar borçluya geri verilir. Ancak iflas tasfiyesi sırasında yapılan işlemler geçerliliğini korur. Yani mallar satılmış ise bedeli borçluya verilir, malın aslı geri alınamaz¹⁶⁵.

¹⁶³ PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, s.606; KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.602; KURU, s. 574; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s. 69; MUŞUL, İcra İflas , s.1116.

¹⁶⁴ PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, s.606; KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.603; KURU, s. 574; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s. 71; MUŞUL, İcra İflas, s.1116.

¹⁶⁵ PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, s.606; KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.604; KURU, s. 574; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s. 73; MUŞUL, İcra İflas, s.1116.

1.3.7.3. İflasın Kapanması ile İflasın Kaldırılması Arasındaki Farklılıklar

İflasın kapanması ve iflasın kaldırılması kurumları nitelikleri itibarıyla birbirinden tamamen farklıdır. Sadece iflası sona erdirmeye ilişkin iki kurum olması dolayısıyla birbirine benzedikleri ifade edilebilir.

İflas tasfiyesinin olağan son bulma şekli iflasın kapanmasıdır. Ancak iflas tasfiyesi devam ederken, bazı sebeplere bağlı olarak iflasın kaldırılması gündeme gelebilir ve netice itibarıyla iflası sona erdirebilir.

Kanaatimizce, iflasın kapanması ile iflasın kaldırılması kurumları arasındaki farklılıklara değinmekte yarar olacaktır.

- İflasın kapanması, ticaret mahkemesinden iflas idaresi tarafından talep edilirken, iflasın kaldırılması ticaret mahkemesinden müflis tarafından talep edilir¹⁶⁶.
- İflas idaresinin ticaret mahkemesinden iflasın kapanması talebinde bulunabilmesi için, tasfiye işlemlerini bitirmiş olması gerekmektedir. Oysa, iflasın kaldırılmasında tasfiye işlemlerinin bitmiş olması aranmaksızın, müflisin, alacaklıları alacakları itibarıyla tatmin etmiş olması veya alacaklılarla tasfiyeye devam edilmeyeceğine ilişkin anlaşma yapması yeterli görülmüştür¹⁶⁷.
- İflasın kapanması ile müflisin, bu sıfatı ortadan kalkmayacaktır. Çalışmamızın üçüncü bölümünde de göreceğimiz üzere itibarın yerine gelmesi kurumu ile müflis sıfatı son bulmaktadır. Ancak iflasın kaldırılmasında, alacaklıların muvafakati veya bütün borçların ödenmesi ile müflis hakkındaki iflas bütün sonuçlarıyla son bulmakta ve müflis sıfatı ortadan kalkmaktadır¹⁶⁸.

¹⁶⁶ KURU, s.1173; ÜSTÜNDAĞ, s.213; KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.597.

¹⁶⁷ KURU, s.1173; ÜSTÜNDAĞ, s.214.

¹⁶⁸ KURU, s.1175; KURU-ARSLAN-YILMAZ, s.596.

- İflasın kapanması, masaya ait bütün mal ve hakların satılarak paraya çevrilmesi, elde edilen paraların alacaklılara kesin olarak dağıtılması ve alacağını tamamen alamamış olan alacaklılara aciz vesikasının verilmesi ile talep edilebilir. Ancak iflasın kaldırılması, en erken alacaklıların alacaklarını masaya yazdırmaları için öngörülen 1(bir) aylık sürenin bitiminden başlayarak, en geç iflasın kapanmasına kadar talep edilebilir¹⁶⁹.

¹⁶⁹ KURU, s.1174; ÜSTÜNDAĞ, s.213; PEKCANITEZ-ATALAY-SUNGURTEKİN ÖZKAN-ÖZEKES, s.512.

BÖLÜM 2:

İFLAS SUÇLARI

2.1. HİLELİ İFLAS SUÇU

2.1.1. HİLELİ İFLAS SUÇUNDA KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Suçta korunan hukuki değer, aynı zamanda suçun hukuki konusu olarak adlandırılmakla beraber, işlenen fiille ihlal edilen hukuki varlık veya menfaati ifade etmektedir¹⁷⁰. Hileli iflas suçu açısından korunan hukuki değeri alacaklıların malvarlığına ilişkin hakları olduğunu ifade edebiliriz¹⁷¹. Bu suçun işlenmesi ile ticari ilişkilerdeki güven zedelenir, buna bağlı olarak zor duruma sokulan alacaklıların haklarının yanında, toplum veya devletin haklarının da korunması gerekir¹⁷². Ayrıca korunan hukuki değeri, iflas masası mevcudunun, diğer alacaklılar aleyhine bir durum oluşturacak şekilde, azaltılması, gizlenmesi ve haksız dağıtımına karşı korunması olarak ifade eden bir görüş de vardır¹⁷³. Hileli iflas suçunun düzenlenmesi ile amaçlanan hedef ve korunan hukuki değerın kötü niyetle mücadele olduğunu söylemek de yanlış olmayacaktır¹⁷⁴.

Suçun işlenmesiyle beraber ticari hayattaki güvenin zedelenmesi halini, kişilerin ticari ilişkilere güvenerek borç vermesi ve buna rağmen borçlu hileli tasarruflarda bulunarak iflas edip, borcunu ödememesi oluşturmaktadır¹⁷⁵. Ancak hileli iflas

¹⁷⁰ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.305

¹⁷¹ MERAN, Necati, Yeni Türk Ceza Kanununda Sahtecilik-Malvarlığı Bilişim Suçları ile Ekonomi ve Ticaret Alanında Suçlar, Ankara 2009, s.175.

¹⁷² PARLAR, Ali-HATİPOĞLU, Muzaffer, Açıklamalı-Yeni İçtihatlarıyla 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, Ankara 2010, s.2578.

¹⁷³ ÜSTÜNDAĞ, İflas, s.224; YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.499.

¹⁷⁴ AŞIK, İbrahim, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5358 Sayılı Kanun Işığında İcra ve İflas Kanunu'nda Yer Alan Cezai Hükümler, Bilge Öztan'a Armağan, II. Cilt, Ankara 2010, s. 2527.

¹⁷⁵ ÖNDER, s.403; ÖZGENÇ, İzzet, Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar, Ankara 2002, s.109; ÖZGENÇ, İflas Suçları, s.339; MUŞUL, s.55.

suçunun düzenlenmesiyle, borçların hile yaparak ödenmemesinin önüne geçilmek istenmiştir¹⁷⁶. Korunması gereken değer bakımından bir başka görüşte, ekonomik koşullardaki değişikliklerin etkisiyle ya da enflasyon ve benzeri sebeplerle iflasın suç olamayacağı ancak hile veya kusura dayanan iflasın alacaklıların teminatını ortadan kaldıracığı düşüncesiyle suç sayılacağı kabul edilmektedir¹⁷⁷. Bunlara ek olarak, borçlunun taksir ya da kastına dayanan hareketleri sonucu alacaklıların zarara uğraması yanında, kredi güveni ve ülke ekonomisi gibi bir takım değerlerin de tehlikeye düşmesi söz konusudur¹⁷⁸.

Kanaatimizce doktrindeki bu görüşlerden yola çıktığımızda, hileli iflas suçu için, 5237 sayılı TCK.'da malvarlığına karşı suçlar başlığı altında yer almasına rağmen, çoğunlukla ticari ve ekonomik hayata hâkim olan güveni korumayı amaç edindiği, ayrıca müflisin alacaklılarının veya devlet ya da toplumun yararının korunması gereken hukuki yarar olduğu sonucuna varabiliriz.

Ayrıca doktrindeki görüşlerin TCK.'ya yansıyor yansımadığını tespit için hileli iflas suçu açısından, kanunun lafzına, gerekçesine ve sistematigine bakmak gerekir.

Kanunun lafzında, iflas suçunun oluşumundaki maddi koşullara yer verilmiştir. Buradan hareketle kanunun hangi yaklaşımı temel aldığı anlaşılamamaktadır¹⁷⁹.

Kanaatimizce, TCK. m. 161 ve m. 162'nin gerekçesini¹⁸⁰ incelediğimizde, yine yaklaşım tarzına ilişkin bir bilgi mevcut değildir. Yine suçun maddi unsurlarına ilişkin bir takım saptamalarda bulunulmuştur.

¹⁷⁶ DÖNMEZER, s.340.

¹⁷⁷ BAKICI, Sedat, 5237 sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri, Ankara 2008, s.864.

¹⁷⁸ ÖNDER, s.402.

¹⁷⁹ BACAŞIZ, s.101.

¹⁸⁰ "MADDE 161 Gerekçesi – Madde metninde, bir ticari faaliyet bağlamında malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişinin cezalandırılması öngörülmüştür. Ancak, kişinin bu tasarruflar nedeniyle cezalandırılabilmesi için, iflasa karar verilmiş olması gerekir. Bu nedenle, iflas olgusunun gerçekleşmesi, bir objektif cezalandırılabilme şartı niteliği taşımaktadır.

Hileli iflâs suçu, seçimlik hareketli bir suçtur. Madde metninde bu seçimlik hareketler belirlenmiştir. Bu suçun faili, iflâsa tabi bir borçlu yani, tacir olabilir. Ancak, bir tüzel kişinin tacir olması durumunda, tüzel kişiliğin organ veya temsilcisi olan, tüzel kişi adına tasarrufta bulunan gerçek kişiler de suç faili olabileceklerdir."

Hükmün lafzı ve gerekçesinden bir sonuca ulaşamadığından, bir de kanunun sistematığına göz atmakta yarar var. Az önce belirttiğimiz gibi, iflas suçları malvarlığına karşı suçlar arasında düzenlenmiştir. Buradan kanun koyucunun, malvarlığını bir hukuksal değer olarak korumak istediğini anlayabiliriz. Ancak kanun koyucu, TCK.’da “Ekonomik, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar” başlıklı bir bölüm olmasına rağmen iflas suçlarını bu başlık altında düzenlememiştir. Ayrıca TCK. m. 168’de etkin pişmanlık hali düzenlenmiştir ve bu hükme göre hileli ve taksirli iflas suçlarından dolayı, kovuşturma başlamadan önce zararın tazmin edilmesi durumunda verilecek olan cezada indirim yapılmaktadır. Kısmen geri verme ve tazmin halinde de mağdurun rızası aranmaktadır. (TCK. m. 168).

Kanaatimizce, buradaki bütün sonuçlara göre kanun koyucu, hileli ve taksirli iflas sonucu meydana gelen zararı hırsızlık, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, karşılıksız yararlanma suçlarıyla aynı şekilde değerlendirmektedir. Buna bağlı olarak kanun koyucu, iflas suçlarını, yalnızca kişilerin malvarlığı haklarını zedeleyen fiillerin sonucunda meydana geldiğini düşünmektedir. Oysa iflas suçları bakımından kanun koyucu tarafından, sadece kişilerin malvarlığının zedelenmesi durumunun yaptırım altına alınması değil, alacaklıların tatmin edilmesi de düzenleme altına alınmalıdır.

Ayrıca iflas suçlarının, ekonomik suçlar olmasından dolayı sadece malvarlığı haklarını koruduğunu söylemek pek doğru olmayacaktır. Çünkü iflas suçlarının faili ve suçun işlendiği yer itibarıyla ekonomik hayattan ayrı düşünülemez ve bu suçların ekonomik hayata ciddi zararlar verdiği herkesçe bilinen bir gerçektir. Buna bağlı olarak iflas suçlarının, ekonomik hayata olan güveni koruduğu ifade edilebilecektir¹⁸¹.

“MADDE 162 Gerekçesi – Madde metninde, taksirli iflas suçu tanımlanmıştır. Tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin (Türk Ticaret Kanunu, madde 20, fıkra 2) gösterilmemesi yani objektif özen yükümlülüğünün ihlâli dolayısıyla iflâsa sebebiyet verilmesi hâlinde taksirli iflas söz konusudur.

Hileli iflas suçunda olduğu gibi, kişinin taksirli iflas dolayısıyla cezalandırılabilmesi için, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflâsa karar verilmiş olması gerekir. Bu nedenle, iflas olgusunun gerçekleşmesi, bu suç açısından da bir objektif cezalandırılabilme şartı niteliği taşımaktadır.”

¹⁸¹ BACAŞIZ, s.102.

2.1.2. HİLELİ İFLAS SUÇUNUN UNSURLARI

5237 sayılı Kanun sistematüğinden hareketle suçun dört unsurunun olduğunu söyleyebiliriz:

- Tipiklik
- Maddi unsurlar
- Manevi unsurlar
- Hukuka aykırılık

2.1.2.1. Hileli İflas Suçunun Tipiklik Unsuru

Tipiklik¹⁸², suç sayılan eylemin ceza normundaki soyut tasviridir¹⁸³. Tipiklik, buradaki fiilin, ceza kanununda suç oluşturup oluşturmadığının tespiti ile ilgili bir müessese olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁸⁴. Tipiklik, ayrıca doktrinde suçun kanuni unsuru veya suç kalıbı olarak da isimlendirilmektedir¹⁸⁵.

5237 sayılı TCK.'nın 161. maddesinde, hileli iflas suçu düzenleme alanı bulmuştur. Düzenlemeye göre, malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişi, bu hileli tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması hâlinde, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Hileli iflasın varlığı için;

a)Alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması, gizlenmesi veya değerinin azalmasına neden olunması,

¹⁸² KUNTER, Nurullah, Suçun Kanuni Unsurları Nazariyesi, İstanbul 1949, s.39 vd.; ALACAKAPTAN, Uğur, Suçun Unsurları, Ankara 1970, s.29; KEYMAN, Selahattin, “Tipiklik ve Ceza Hukuku”, AÜHFD, C.:XXXVII, S.: 1-4 (1980), Ankara 1982, s.59 vd., ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.229.

¹⁸³ ARTUK, Emin-GÖKÇEN, Ahmet-YENİDÜNYA, A.Caner, Uygulamalı Ceza Hukuku, Ankara 2007, s.3.

¹⁸⁴ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.229.

¹⁸⁵ YÜCE, Turhan Tufan, Ceza Hukuku Dersleri, C.:I, Manisa 1982, s.186.

b)Malvarlığını kaçırmaya yönelik tasarruflarının ortaya çıkmasını önlemek için ticari defter, kayıt veya belgelerin gizlenmesi veya yok edilmesi,

c)Gerçekte bir alacak ve borç ilişkisi olmadığı hâlde, sanki böyle bir ilişki mevcutmuş gibi, borçların artmasına neden olacak şekilde belge düzenlenmesi,

d)Gerçeğe aykırı muhasebe kayıtlarıyla veya sahte bilanço tanzimiyle aktifin olduğundan az gösterilmesi gerektiği şeklinde ifade edilmiştir.

Ayrıca İİK. m. 311’de hileli iflas halleri sayılmıştır. Düzenlemeye göre hileli iflas halleri; “İflasından evvel veya sonra alacaklılarını zarara sokmak kasdiyle ve hususiyle aşağıdaki suretlerle hileli muamelelerde bulunan kimse hileli müflis sayılır ve Türk Ceza Kanununa göre cezalandırılır:

1. Alacaklıların müşterek rehini makamında olan mallarını tamamen veya kısmen kaçıırır, gizler veya tahrip ederse¹⁸⁶;

2. Alacaklıların zararına olarak hakikata aykırı makbuzlar verir veya yazı ile borç ikrar ederse;

3. Muvazaalı satışlar, muameleler yahut bağışlamalar yaparsa;

4. Evlenme mukavelesinde hakikaten getirilmemiş bir çeyizi getirilmiş gibi tanır ve karı da bu mukaveleyi kocasının alacaklılarına karşı istimale kalkışırsa;

5.Hakikate aykırı borç ikrar etmek yahut muvazaalı muameleler ve mukaveleler yapmak suretiyle alacaklılarını zarara sokarsa;

6. Borcu mevcudu ile alacağından ziyade olduğunu bildiği halde ehemmiyetli kıymeti haiz ticari mallarını yahut fabrikasının mahsullerini hem satış gününün piyasasından, hem de mal olduğu veya satın alındığı kıymetten pek aşağı bir fiyatla satmak suretiyle mevcudunu israf ederse;

7. Konkordato mukavelesi haricinde alacaklıya hususi menfaatler temin ederse;

¹⁸⁶ Alacakların müşterek rehini durumunda olan malların değerine göre TCK 145. Maddesi uygulanacaktır. ÖZKAN, Hasan, Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Davaları ve Tatbikatı, Taksiratlı ve Hileli İflas, Legal Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 34.

8. Hakikate aykırı muhasebe ve sahte bilançolarla aktifini hakikatte olduğundan fazla veya noksan gösterirse” denilmek suretiyle ifade edilmektedir.

Düzenlemelerden hareketle hileli iflasta tipiklik unsurunu, iflasa tabi şahıs hakkında, iflas kararı verilmeden önce veya sonra kanunda düzenlenmiş hileli tasarrufların gerçekleştirilmesi olarak ifade edebiliriz¹⁸⁷.

Hukukumuzda iflas kararı verecek yetkili merci, asliye ticaret mahkemesidir. Buna bağlı olarak ceza mahkemelerince iflas kararı verilemez. Ayrıca borçlunun iflasının tespiti de ceza mahkemelerince yapılmaz. Ceza hâkimin kovuşturma aşamasında yapması gereken, borçlunun iflasının hileli olup olmadığının tespitidir.

2.1.2.2. Hileli İflas Suçunun Maddi Unsurları

2.1.2.2.1. Fiil

Fiil, “belirli bir amaca yönelen, kişinin isteğine ve iradesine bağlı, dış dünyada etki doğuran icrai yahut ihmali bir insan davranışdır.”¹⁸⁸. Ayrıca farklı bir tanımlamada fiilin, kişinin iradesi sonucu, belli bir neticeyi gerçekleştirmeye yönelik ve dış dünyada vukuu bulan bir davranış olduğu ifade edilir¹⁸⁹.

TCK.’nın 161. maddesinde, 765 sayılı TCK. dönemimden farklı olarak, “Malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişi, bu hileli tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması hâlinde, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” demek suretiyle, kişinin hileli tasarruflarda bulunması, buna bağlı olarak malvarlığını eksiltmeye yönelik tasarruflarda bulunursa, bu tasarrufların, iflasa karar verilmeden önce veya sonra gerçekleşmesine bakılmaksızın cezalandırılacağı ifade edilmiştir. Kanun koyucu ayrıca, hangi hallerde bahsi geçen tasarrufların oluşacağını tek tek saymıştır. Düzenlemeye göre; hileli iflasın varlığı için;

¹⁸⁷ YILMAZ, Zahir, Hileli İflas ve Taksirli İflas Suçları, Yanyınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011, s.48.

¹⁸⁸ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.238.

¹⁸⁹ ÖZGENÇ, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5.Baskı, Ankara 2010, s.155.

a) Alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması¹⁹⁰, gizlenmesi veya değerinin azalmasına neden olunması¹⁹¹,

b) Malvarlığını kaçırmaya yönelik tasarruflarının ortaya çıkmasını önlemek için ticari defter, kayıt veya belgelerin gizlenmesi veya yok edilmesi¹⁹²,

c) Gerçekte bir alacak ve borç ilişkisi olmadığı hâlde, sanki böyle bir ilişki mevcutmuş gibi, borçların artmasına neden olacak şekilde belge düzenlenmesi,

d) Gerçeğe aykırı muhasebe kayıtlarıyla veya sahte bilanço tanzimiyle aktifin olduğundan az gösterilmesi¹⁹³ demek suretiyle, hangi fiillerin bu suçu oluşturacağı açıkça düzenlenmiştir.

TCK.'da geçen hileli iflasa ilişkin bu fiillerin yanı sıra, ayrıca ek olarak, İİK. m. 311'de yapılan düzenleme uyarınca hileli müflisin, hangi fiilleri gerçekleştirdiğinde bu suçu işleyeceği düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre hileli iflas halleri; "İflasından evvel veya sonra alacaklılarını zarara sokmak kasdiyle ve hususiyle aşağıdaki suretlerle hileli muamelelerde bulunan kimse hileli müflis sayılır ve Türk Ceza Kanununa göre cezalandırılır:

1. Alacaklıların müşterek rehini makamında olan mallarını tamamen veya kısmen kaçıırır, gizler veya tahrip ederse;

2. Alacaklıların zararına olarak hakikata aykırı makbuzlar verir veya yazı ile borç ikrar ederse;

3. Muvazaalı satışlar, muameleler yahut bağışlamalar yaparsa;

¹⁹⁰ Yargıtay bir kararında ödeme gücünü aşacak şekilde borçlanmanın, mal kaçırma sayılabileceğini ifade etmektedir. Ayrıca karar için bkz. YG. 7.CD., E.2005/10561, K.2006/16474, T.18.10.2006, www.kazanci.com.tr (Erişim Tarihi, 19.04.2015) Yine ayrıca konu ile ilgili bkz. YG. 6.CD., E.1985/3820, K.1985/8310, T.5.7.1985(PARLAR-PARLAR, s.17); YG. 6.CD., E.1967/4959, K.1967/5814, T.09.11.1967(PARLAR-PARLAR, s.14). Ayrıca yine bkz. RÜZGARESEN, s.313.

¹⁹¹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu vermiş olduğu bir kararında, yönetim kurulu üyelerince şirketin birtakım demirbaşlarının iflas idaresine teslim edilmemesi durumunun hileli iflas suçunu oluşturacağını düşünmüştür. Diğer yandan, vaki olan olayda YK üyelerinin her demirbaşın takibatını yapabilmelerinin zorluğuna da vurgu yapmıştır. Ayrıca YCGK, YK üyelerince "demirbaşların yıpranıp değer kaybettiği için atıldığı" şeklinde yapılan savunmayı da kabul etmiştir. Ayrıca karar için bkz. YCGK. E.1993/6-92, K.1993/119, T.26.04.1993; www.kazanci.com.tr(Erişim Tarihi, 20.04.2015).

¹⁹² RÜZGARESEN, s.300.

¹⁹³ RÜZGARESEN, s.312.

4. Evlenme mukavelesinde hakikaten getirilmemiş bir çeyizi getirilmiş gibi tanır ve karı da bu mukaveleyi kocasının alacaklılarına karşı istimale kalkışırsa;

5. Hakikata aykırı borç ikrar etmek yahut muvazaalı muameleler ve mukaveleler yapmak suretiyle alacaklılarını zarara sokarsa;

6. Borcu mevcudu ile alacağından ziyade olduğunu bildiği halde ehemmiyetli kıymeti haiz ticari mallarını yahut fabrikasının mahsullerini hem satış gününün piyasasından, hem de mal olduğu veya satın alındığı kıymetten pek aşağı bir fiyatla satmak suretiyle mevcudunu israf ederse;

7. Konkordato mukavelesi haricinde alacaklıya hususi menfaatler temin ederse;

8. Hakikate aykırı muhasebe ve sahte bilançolarla aktifini hakikatte olduğundan fazla veya noksan gösterirse.” denilmek suretiyle ifade edilmektedir.

Hileli iflas suçu, seçimlik hareketli bir suçtur¹⁹⁴. Sayılan fiillerden birinin gerçekleşmesiyle suç işlenir. Bu suç hareketin önemine göre bağlı hareketli bir suçtur.

Bir görüşe göre, sayılanların dışındaki bir hareket, hileli bir nitelik arz etse de, hileli tasarruf hali olarak TCK.’da yer almadığı için hileli iflas suçunu oluşturması mümkün olmayacaktır. Bu durum İİK. açısından önem arz etmektedir¹⁹⁵. Çünkü İİK.’da sayılan fiillerin, TCK.’da yer almaması durumunda, o fiilleri gerçekleştirenler suçu işlemiş sayılmayacaktır.

Diğer bir görüşe göre, hukukumuzda iflasa asliye ticaret mahkemesi karar vereceği için, borçlunun iflas durumunu ceza hâkimi tespit edemez. Ceza hâkimi sadece açılmış olan iflasın hileli olup olmadığını tespit edecektir. Bu tespiti yaparken de İİK. hükümlerini dikkate alacaktır¹⁹⁶.

Kanaatimizce, 5237 sayılı TCK.’da hileli iflasa ilişkin hareketler sınırlı olarak sayılmıştır. Buna bağlı olarak, TCK. m.161’de sayılmayan fiilleri gerçekleştiren kişiler hileli iflas suçunu işleyemeyecektir. Aksi takdirde, ceza hukukunun temel

¹⁹⁴ KÜRTÜL, Mehmet, Açıklamalı-Örnekli-İçtihatlı, İcra ve İflas Suçları, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2014, s.7.

¹⁹⁵ YILMAZ, s.52.

¹⁹⁶ ÜSTÜNDAĞ, İflas, s.222.

prensiplerine aykırı hareket etmiş oluruz ki, TCK. bakımından suç sayılmayan bir fiilden dolayı kişiler mahkum edilmiş olacaktır.

2.1.2.2.2. Netice

Netice, insanın iradi davranışının yani fiilinin dış dünyadaki yansıması, meydana getirdiği değişikliktir. Bazı suçlar için neticeden bahsedilemez, buradan hareketle her suç için neticenin varlığı aranmadığı için sadece suçun tipiklik unsurunun gerçekleşmesi ile suç işlenmiş olur. Bu tip suçlara sırf hareket suçları veya şekli suç adı verilmektedir¹⁹⁷.

Ayrıca neticeli suçlarda, netice, fiili gerçekleştirenlerin cezalandırılabilmesi için aranan objektif bir cezalandırılabilme şartıdır. Hileli iflas suçu açısından düşündüğümüzde, TCK.'nın 161. maddesinde düzenlenen hareketlerin neticeli olup olmadığı önem arz etmektedir. Düzenlemeye göre, yaptırım altına alınan hareketlerden 1/a bendindeki “malların değerinin azalmasına neden olunması” durumu için neticenin gerçekleşmesi önem arz etmektedir. Buna bağlı olarak, iflas masasına girmesi gereken malların değerinin azalması için hileli hareketlere başvuran borçlu, gönüllü vazgeçer yada elinde olmayan nedenlerden dolayı icrai hareketleri son bulursa ve amacına da ulaşamazsa, yani fiilinin dış dünyada bir yansıması oluşmazsa, suç tamamlanmamış olacaktır. Ayrıca diğer bentlerdeki hareketler açısından neticenin oluşması gerekmeyecek ve sadece hareketin gerçekleşmesiyle suç oluşacaktır.

Bir görüşe göre, iflas kararının verilmesi, suçun neticesidir. Yani hileli iflas suçunun oluşabilmesi için iflas kararının verilmiş olması neticesi aranır¹⁹⁸. Bu durumda fail, iflas suçunu oluşturan hileli fiillerin yanında iflası da bizatihi amaçlaması gerekmektedir¹⁹⁹.

¹⁹⁷ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.273.

¹⁹⁸ ÖZBEK, İzmir Şerhi II Cilt, s.1303.

¹⁹⁹ MERAN, s.179.

Diğer bir görüşe göre ise, iflas kararının verilmesi, suçun neticesi veya ön şartı değil, objektif cezalandırılabilme şartıdır²⁰⁰. Yani faile ceza verilebilmesi için, iflas kararının varlığı aranır. Kanaatimizce de, TCK. m. 161’de hileli iflas suçunu oluşturan, söz konusu hareketlerin gerçekleştirilmesinden önce veya sonra iflasın gerçekleşmesinden bahsedildiğinden dolayı, burada söz konusu tasarrufların gerçekleşmesi ile suç oluşmakta, ceza verilebilmesi içinse failin iflas etmesi aranmaktadır.

a)Suçun İşlendiği Yer

Hileli iflas suçunun oluşumunda birden fazla hareket söz konusudur. Buna bağlı olarak, suçun işlendiği yerin tespitinde, hareketlerin gerçekleştiği yerin belirlenmesi zorlaşmaktadır. Ayrıca ticari işletmenin büyüklüğü, alacaklıların sayısı, alacağın miktarı gibi etkenleri de dikkate aldığımızda suçun işlendiği yerin tespiti güçleşmektedir.

Suçun işlendiği yerin tespitinde bir görüş, objektif cezalandırılabilme şartlarını suçun unsurları arasında değerlendirmemektedir. Buna bağlı olarak, suçun gerçekleştiği yeri, suçun unsurlarının olduğu yer olarak tanımlamaktadır²⁰¹.

Benzer bir görüşe göre ise, hileli iflasa ilişkin suçun işlendiği yerin tespitinde, suçun cezalandırılabilme şartı olan, iflas kararının alınması şartı dikkate alınmamakla beraber, gerekçe olarak, 5271 sayılı CMK.’nın 12 ile 21.Maddeleri arasında düzenlenen yetkiye ilişkin şartlardan, gerek asıl gerekse de yedek kurallar içinde objektif cezalandırılabilme şartı gösterilmediği sonucuna varılmaktadır. Buna göre suçun işlendiği yerin, kanunda yazılı hareketlerin gerçekleştiği yer olarak algılanması sonucuna varılmaktadır²⁰².

²⁰⁰ YILMAZ, s. 61.

²⁰¹ İÇEL, Kayıhan -EVİK, A.Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler II, İstanbul 2007, s.21.

²⁰² YILMAZ, s.67.

b)Suçun İşlendiği Zaman

Suçun işlendiği zamanın tespitinde, suçun işlendiği yer için yapılan tespitler yine geçerlidir. Eğer objektif cezalandırılabilme şartını suçun unsuru sayarsak, hileli iflas suçu, suçun unsurları tamamlandığı anda gerçekleşmiş olacaktır. Buna bağlı olarak, icrai veya ihmali suçlar açısından, suçun işlendiği zaman hareketin yapıldığı zamandır. Yoksa neticenin gerçekleşeceği zaman değildir²⁰³. Objektif cezalandırılabilme şartını suçun unsuru sayarsak, hileli iflas suçu açısından suçun işlendiği zaman, iflas kararının kesinleştiği tarih olarak belirleriz²⁰⁴.

Doktrindeki bazı yazarlar ise, suçun gerçekleşme zamanını, iflasın açılma zamanı olarak kabul ederler²⁰⁵.

Bir diğer yazar, iflasın ilan olduğu tarihi, suçun işlenme zamanı olarak esas alır. Bu görüş, kanunun yapılış biçimini baz alarak bir sonuca varır ve yetkili merci tarafından iflas kararının verilmesinin üstün özellik arz ettiğini belirtmesine karşın, sadece iflasın ilanının yeterli olduğu sonucuna varır²⁰⁶.

Bazı yazarlar ise, ticaret mahkemesi tarafından iflas kararının verilmiş olması gerekiyor ve müflis sıfatının kazanılması gerekiyor. Aksi halde iflas suçu bakımından, kovuşturma evresine geçilemeyecektir. Bu görüş, iflas halini objektif cezalandırılabilme şartı olarak kabul etmektedir. Buna bağlı bir diğer sonuç da zamanaşımının iflas kararının kesinleşmesi ile işlemeye başlamasıdır. Önder, tüm bu

²⁰³ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.165.

²⁰⁴ BAKICI, s.872. Ayrıca bu yönde suç tarihinin iflas kararının kesinleşme tarihi olduğu hakkında Yargıtay kararı için; “Hileli iflas suçunda suçun objektif cezalandırılabilme koşulu ticaret mahkemesince iflas kararı verilmesi olup suçun maddi unsurunu oluşturan hareketlerin iflas kararının verilmesinden önce yapılması halinde suç tarihi iflas kararının kesinleşme tarihi olduğundan; olayda, 765 Sayılı TCK.’nın 102/4 ve 104/2. maddelerinde öngörülen dava zamanaşımının, gerçekleşmediği gözetilmeden suç tarihinin iflas davasının açıldığı 12.10.1999 günü olduğu kabul edilerek kamu davasının zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılmasına karar verilmesi, Yasaya aykırı, katılanlar vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmesi olduğundan hükmün bu sebepten dolayı 5320 Sayılı Yasanın 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 Sayılı CMUK.’nın 321. maddesi uyarınca BOZULMASINA, 25.3.2008 gününde oybirliğiyle karar verildi” (YG. 11. CD., T. 25.3.2008, 352/1731).

²⁰⁵ UYAR, İcra ve İflas Hukukunda Suç Sayılan Fiiller (İcra-İflas Suçları), Manisa, 1987, s.15; KIZILARSLAN, s. 148.

²⁰⁶ DÖNMEZER, Sulhi, Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, 17.Baskı, İstanbul 2004, s. 496.

görüşlerine rağmen şunu da eklemektedir; tacir, iflas suçu ile ilgili görülmekte olan davada iflas kaldırılrsa dahi, hileli veya taksirli iflastan cezalandırılabilir²⁰⁷.

Diğer bir görüş ise, suçun tamamlanma anının, iflas kararına bağlı tutulmasını eleştirmiştir²⁰⁸. Çünkü bu durumda, suçun tamamlanma anı bakımından, iflas kararının verildiği zamanı mı veya ilan edildiği zamanı mı ya da iflas kararının kesinleştiği zamanı mı dikkate alacağız noktasında belirsizlik vardır. Örneğin, kararın kesinleşmesini beklemezsek, suç kesinleşmemiş bir duruma bağlanmış olur. Eğer karar bozulursa durumun ne olacağı noktasında da ayrı bir belirsizlik vardır. Bu durum ciddi, telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğurabilecektir. Buna bağlı olarak, suçun işlenme zamanı olarak, iflas kararı anını almanın sakıncalı olduğunu ileri sürmüştür²⁰⁹.

Başka bir görüş, objektif cezalandırılabilme şartı suçun unsurları arasında ise, bu şartın gerçekleşmesi gerektiğini ifade eder. Bu nedenle, dava zamanaşımı süresine ilişkin olarak, suçun maddi unsurlarının yanında bu şartında gerçekleşmesi anında başlayacağını ifade eder²¹⁰. Bu görüşe göre, hileli iflas suçunun maddi unsurlarını teşkil eden hallerden sonra iflas kararı verildiyse, bu durumda iflas suçu, iflas kararının verildiği tarihte tamamlanmış olur. Buna bağlı bir sonuç olarak, eğer iflas kararı için kanun yoluna başvurulursa, davaya devam edilebilmesi için bekletici sorun teşkil edeceğini ifade etmektedir²¹¹. Yine aynı görüşe göre, hileli iflas suçunun maddi

²⁰⁷ DÖNMEZER, s.404; UYAR, İcra-İflas Suçları, s.11; COŞKUN, Mahmut, Açıklamalı ve İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, Cilt:3, Ankara 2009, s.3164. Ayrıca konu ile alakalı Yargıtay kararı için bkz: 6.CD 3.10.1984 4100-5102 sayılı karar.

²⁰⁸ ALACAKAPTAN, s.223.

²⁰⁹ ALACAKAPTAN, s.226; Ayrıca yazar, İtalyan Yargıtay'ının bir kararına vurgu yapmaktadır. Bahse konu karar göre bir ticari işletmenin iki ortağı hakkında ayrı ayrı iflas kovuşturması yapılmış, farklı zamanlarda iflas kararı verilmiştir. Bu süre zarfında genel af kararnamesi yayımlanmış olup müflislerden birinin eylemi genel affın yürürlüğe girmesinden sonra sonuçlandığı için aftan yararlanamamıştır. Bu konuda meydana gelen haksızlığın İtalyan Yargıtay'ı tarafından giderilmek üzere ikinci iflas tarihini birinci iflas kararı tarihine kadar geri götürdüğünü ifade eden yazar bu girişimdeki keyfiliğe vurgu yapmıştır.

²¹⁰ ÖZGENÇ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.552, krş. İÇEL-EVİK, Yazarlara göre suçun işlendiği zamanın saptanmasında, suçun unsurları içerisinde yer almadıkları için, objektif cezalandırılabilme şartları hesaba katılmaz. Zamanaşımı süresinin tespiti noktasında da aynı fikre savunan yazarlar, zamanaşımı süresinin veya diğer sürelerin hesabında genel ilkelerden ayrılmamak gerektiğini, kaldı ki TCK.'nın 66. maddesinin zamanaşımı bakımından suçun işlendiği günü esas aldığını ifade etmektedirler. s.21

²¹¹ ÖZGENÇ, İflas Suçları, s.355. Ayrıca bkz.: Gündel, iflasa karar verilmesinin suçun bir unsurunu oluşturduğundan hareketle iflasın kesinleşmesinin beklenmesinin, bunun bir bekletici mesele

unsurlarını teşkil eden fiillerden önce iflas kararı verildiyse, iflas suçu, hileli hareketlerin gerçekleşmesiyle tamamlanır, ancak bu durumda dahi iflas kararı, suçun objektif cezalandırılabilme şartıdır²¹².

2.1.2.2.3. Nedensellik Bağlantısı

Nedensellik bağlantısı, hareket ile netice arasındaki sebep sonuç ilişkisidir²¹³. Hileli iflas suçunda nedensellik bağlantısının varlığı tartışmalıdır.

5237 sayılı TCK.'nın 161. maddesinde “Malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişi, bu hileli tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması halinde, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”denilmek suretiyle, iflas suçunun gerçekleşmesi için iflasın hileli hareketler neticesinde gerçekleşmesi aranmamaktadır²¹⁴. Buna bağlı bir sonuç olarak, iflas kararı ile hileli hareketler arasında bir nedensellik bağlantısına ihtiyaç yoktur. Hileli hareketlerin iflastan önce veya sonra yapılması arasında fark yoktur²¹⁵. Ancak, hileli iflas suçu açısından, nedensellik bağının varlığını arayan yabancı görüşler de vardır²¹⁶.

Bir görüşe göre, hileli hareketlerden önce iflasa karar verme kavramından bahsedilmesinin hükmün özü ile çeliştiği ifade edilmektedir²¹⁷. Ancak bu durumun

sayılmasını gerekli saymaktadır.(GÜNDEL, Ahmet, Yeni Türk Ceza Kanununun Açıklaması, 3.Cilt, Ankara 2009, s.3507.)

²¹² ÖZGENÇ, İflas Suçları, s.358. Kanaatimizce, Yazar tarafından yapılan değerlendirme yerinde değildir. Çünkü, ÖZGENÇ tarafından varılan, hileli hareketlerin iflas kararından sonra yapılması durumunda iflas kararının verildiği tarihi, iflas kararından önce yapılması durumunda ise hareketlerin işlendiği tarihi suçun tamamlandığı an olarak kabulü sonucu, suçun netice unsuru ile bağdaşmamaktadır. Çünkü netice, fiilin dış dünyada meydana getirdiği değişikliktir. Buna bağlı olarak, suçun oluşması açısından hiçbir etkisi olmayan fakat cezalandırılma bakımından gerekli olan iflasın nasıl olup da suç için netice teşkil ettiği izaha muhtaçtır.

²¹³ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.276.

²¹⁴ KIZILARSLAN, s.89. Ayrıca 765 sayılı TCK döneminde verilmiş olan bir Yargıtay kararı, iflas gerçekleşmeden önceki hareketlerin hileli veya taksirli iflas suçunun oluşmasına sebebiyet verdiğini dile getirmektedir. (YG. 6.CD., T.03.10.1968, E.4100 K.5102).

²¹⁵ MUŞUL, İflas Suçları, s.91

²¹⁶ MUŞUL, İflas Suçları, s.46.

²¹⁷ SOYASLAN, Doğan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Ankara 2005, s.355.

kabulü mümkün değildir; çünkü, suçun isminin “Hileli İflas” olması, hükmün özü itibarıyla farklı bir durum ortaya koymamaktadır²¹⁸.

Buradan ulaşacağımız sonuç; hileli iflas suçu sırf hareket suçudur. TCK. m. 161/1-a bendindeki malın değerinin azalmasına neden olunması, neticeli bir hareket sonucu suçun oluşmasına izin verir. Sırf hareket suçu, ruhu itibarıyla kanunda yazan hareketin meydana gelmesiyle oluşacağı için, ayrıca bir nedensellik bağına ihtiyaç duyulmaz. İflas kararının verilmesi suçun neticesi olmadığı için, failin hileli hareketleri ile iflas arasında bağ kurulmasına da ihtiyaç yoktur.

2.1.2.2.4. Fail

Fail, suçun tipiklik unsurundaki fiilleri gerçekleştiren kişidir. Bazı suç tipleri herkes tarafından işlenebilir. Ancak bazı suçlar vardır ki, o suçları özel bir yükümlülük altında bulunan veya belirli niteliklere sahip olan kişi işleyebilir. Bu tür suçlara özgü suç veya mahsus suç denilmektedir²¹⁹. Özgü suçlara doktrince özel suç²²⁰ da denilmekte olup, özgü suçlarda fail açıkça ifade edilebileceği gibi zımni tespit de yapılabilir²²¹.

TCK. m. 161 gerekçesinde, “Bu suçun faili, iflasa tabi bir borçlu yani, tacir olabilir. Ancak, bir tüzel kişinin tacir olması durumunda, tüzel kişiliğin organ veya temsilcisi olan, tüzel kişi adına tasarrufta bulunan gerçek kişiler de suç faili olabileceklerdir.” denmektedir. Buradan hareketle hileli iflasın bir özgü suç olduğunun tespitini yapabiliriz. Ancak suçun failini tespit noktasında, iflasa tabi şahısların TTK.’ya göre belirlendiğini biliyoruz ve tacir olmasalar dahi tacir gibi sayılanların da var olduğunu bildiğimizden suçun failinin sadece “tacir” olduğunu söylemek pek

²¹⁸ YILMAZ, s.70.

²¹⁹ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.290; ÖZGENÇ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s178. Ayrıca Hakeri de benzer biçimde özgü suçların herkes tarafından işlenmesi mümkün olmayan, ancak belirli bir sığata veya niteliğe sahip kimseler tarafından işlenebilen suçlar olduğu, bu tip suçlara mahsus suçlar da denildiğini ve bu tip bir suçu işlemek için bazı doğal veya hukuki niteliklerin bulunması gerektiğini ifade eder. (HAKERİ, Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 8.Baskı, Ankara 2009, s.118).

²²⁰ MUŞUL, İflas Suçları, s.34.

²²¹ YILMAZ, s.113.

doğru olmaz²²². Kanaatimizce, TTK. hükümlerince tacir veya tacir gibi olanların fail olacağını belirtirken ayrıca bu suçun failinin iflasa tabi gerçek kişiler olduğunu da vurgulamak istiyoruz.

a)Tüzel kişilerle ilgili durum

Suçun faili ancak gerçek kişidir²²³. Çünkü, tüzel kişilerin gerçek kişiler gibi, hareket kabiliyetleri yoktur. Buna bağlı olarak tüzel kişiler gerçek kişiler gibi suç işleyemezler²²⁴. Tüzel kişileri bir an için suçun faili olarak düşünürsek, beraberinde üçüncü kişilerin fiilinden sorumluluk ve cezaların şahsiliği gibi kurumlarda sorunlar ortaya çıkmaktadır²²⁵. İrade kavramı ve bilinç kavramı ancak insana özgüdür ve buradan hareketle tüzel kişilerin hareket yeteneği yoktur²²⁶. Tüzel kişileri suçun faili olarak kabul eden görüş de vardır²²⁷. Bu görüşe göre, tüzel kişilerin suçun faili olmasını savunmalarındaki amaç, insan yararadır.

TCK. m. 20'deki düzenlemeye göre; tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamayacağı, ancak suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımların saklı olduğu ifade edilmektedir. Buradan hareketle, tüzel kişilerin suçun faili olamayacağı açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

İflas tabi olan kişi, gerçek kişi değil de tüzel kişi ise suçun faili, o tüzel kişinin yetkili organı veya temsilcisi olan gerçek kişidir²²⁸. Doktrindeki bir görüş, TCK. m. 161'in gerekçesindeki “Bu suçun faili, iflâsa tabi bir borçlu yani, tacir olabilir. Ancak, bir tüzel kişinin tacir olması durumunda, tüzel kişiliğin organ veya temsilcisi olan, tüzel kişi adına tasarrufta bulunan gerçek kişiler de suçun faili olabileceklerdir.”

²²² MUŞUL, İflas Suçları, s.34.

²²³ HAKERİ, s.118; MUŞUL, İflas Suçları, s.35.

²²⁴ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.298; YILMAZ, s.111.

²²⁵ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler s.298.

²²⁶ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.299; ÖZGENÇ, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.180.

²²⁷ ÖZGENÇ, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.179

²²⁸ MERAN, s.176; GÜNDEL, s.3505; PARLAR-HATİPOĞLU, s.2660.

ifadesine karşı çıkararak, aleyhine iflas kararı verilmemiş olan gerçek kişilerin, özel bir kanun tarafından düzenleme altına alınmadıkça bu suçun faili olamayacaklarını, kanunun yorumunda gerekçenin bağlayıcı olmadığını, aksi bir düşüncenin gerekçeyi de kanunun lafzından saymamız gerektiğini ve bu durumun da kanunilik ilkesinin ihlalinin oluşturacağını ifade etmektedir²²⁹.

TCK. m. 169'daki "Hırsızlık, güveni kötüye kullanma ve dolandırıcılık suçlarının işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur" şeklindeki düzenleme, hileli iflasa bağlı olarak eğer bir tüzel kişi lehine haksız kazanç elde edilmişse, tüzel kişiye özgü güvenlik tedbirlerine başvurulmaz. Çünkü, iflas suçu nedeniyle tüzel kişilik zaten tasfiyeye gireceği için müsadere veya iznin iptali güvenlik tedbirine başvurulmaz²³⁰.

İİK. m. 345'te "Hükmi şahısların muamelelerinde kimlerin ceza göreceği" başlıklı maddenin devamında "Bu kanunda yazılı suçlar, hükmi bir şahsın idare veya muamelelerini ifa sırasında işlenmiş ise ceza o hükmi şahsın müdürlerinden, mümessil ve vekillerinden, tasfiye memurlarından, idare meclisi reis ve azasından veya murakıp ve müfettişlerinden fiili yapmış olan hakkında hükmolunur" demek suretiyle, İİK.'daki suçların tüzel kişinin idare ve işlemlerinin gerçekleşmesi sırasında işlenmesi durumunda, tüzel kişinin cezai sorumluluğunun olmadığı, tüzel kişiliği idare ve temsil edenlerden kimlerin sorumlu olduğu tahdidi bir şekilde düzenleme alanı bulmuştur²³¹. Ancak mevcut düzenleme İİK.'daki suçlar bakımından geçerlidir. Hileli iflas suçu ise 5237 sayılı TCK.'da düzenleme alanı bulmuş bir suçtur. Buna bağlı olarak, İİK. m. 345'i hileli iflas suçu açısından bir değeri yoktur. Ayrıca şunu da belirtmekte fayda

²²⁹ HAFIZOĞULLARI, Zeki, "5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na Göre Cezalar ve Güvenlik Tedbirleri", Y.65, S.1, Ankara Barosu Dergisi 2007, s.14.

²³⁰ ÖZBEK, İzmir Şerhi II. Cilt, s.1301.

²³¹ "Gerektiği halde sermaye şirketinin iflasını istememekten sanık H. K.'nın yapılan yargılaması sonunda; beraatine dair Afyon İcra Ceza Mahkemesi'nden verilen 18.3.2004 gün ve 6619 esas 1277 karar sayılı hükmün süresi içinde, Yargıtay'ca incelenmesi müşteki vekili tarafından istenilmiş olduğundan dava evrakı C. Başsavcılığı'ndan 30.9.2004 günü daireye gönderilmekle incelenip gereği düşünüldü: İİK.nun 345. maddesi gereğince davanın borçlu tüzel kişiyi temsile yetkili gerçek kişi yada kişiler hakkında ad ve soyadı belirtilmek suretiyle açılması gerektiği gözetilmeden, gerçek kişi ismi gösterilmeksizin tüzel kişi yetkilileri şeklinde açılan davanın reddi yerine yazılı biçimde hüküm kurulması, Bozmayı gerektirmiş müşteki vekilinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülüş olduğundan hükmün bu sebepten dolayı BOZULMASINA 24.2.2005 tarihinde oybirliğiyle karar verildi." YG. 17. HD. E.2004/10584, K.2004/1527, T.24.02.2005; Karar için ayrıca bkz. <http://www.turkhukuk sitesi.com/showthread.php?t=38178> (Erişim Tarihi, 03.05.2015).

var; İİK. m. 345'te sayılan kişiler, tüzel kişinin yönetim ve denetim organında bulundukları için, 5237 sayılı TCK. yönüyle sorumlulukları mevcuttur²³².

5411 sayılı Bankacılık Kanunu 110. maddesinde “Bir bankanın yöneticilerinin ve denetçilerinin kanuna aykırı karar ve işlemleriyle banka hakkında 71 inci madde hükümlerinin uygulanmasına neden olduklarının tespiti hâlinde, bankaya verdikleri zararlarla sınırlı olarak bunların şahsi sorumlulukları yoluna gidilerek, Fon Kurulu kararına istinaden ve Fonun talebi üzerine doğrudan şahsen iflaslarına mahkemece karar verilebilir. Bu karar ve işlemler bankanın hakim ortaklarına menfaat temini amacıyla yapıldığı takdirde, menfaat temin eden ortaklar hakkında da temin ettikleri menfaat üzerinden uygulanır. Bu suretle tahsil edilen tutarın Fon tarafından ödenen mevduat ve katılım fonu tutarı ve fer'ileri mahsup edildikten sonra bakiye kısmı tasfiye hâlindeki veya iflasa tâbi bankaya iade edilir. Mahkemece iflasına karar verilenler hakkındaki takibi Fon yürütür. Bu madde hükmüne göre iflası istenenler hakkında mahkemece 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 257 nci ve izleyen maddeleri hükümleri uygulanır. Bu Kanunun 106 ncı ve 109 uncu maddeleri hükümleri, bu maddeye göre şahsi iflası istenenler hakkında da uygulanır.” denilmektedir. Düzenlemeye göre; hileli hareketleriyle bankanın iflasına sebep olan banka yöneticisi ve denetçilerinin iflasına karar verilebilir. Buradan hareketle, bu kişiler de iflas suçunun faili olabilirler. Buna bağlı olarak, banka yöneticisi ve denetçisi aleyhine İİK. m. 257 vd. uygulama alanı bulur²³³. Ancak bu düşünce isabetli değildir. Çünkü, suçun ihdası ile hedeflediği amacı düşünüp, yorumladığımızda, bu kişiler hakkında, 2004 sayılı İİK. m. 257 ve devamında yer alan m. 310 ve m. 311 uygulanamaz. Bu maddeler yerine 5237 sayılı TCK. hükümleri uygulanır ve bu uygulama ceza hukukundaki suçta ve cezada kanunilik ilkesinin bir gereğidir.

b)Asıl Borçlu ve Kefilin Durumu

Hileli müflisin asıl borçlu yada kefil olmasının, suçun faili açısından etkisinin varlığı tartışmalıdır. İİK. m. 311/1'de “Alacaklıların müşterek rehni makamında olan

²³² YILMAZ, s.72.

²³³ BAKICI, s.866.

mallarını tamamen veya kısmen kaçıırır, gizler veya tahrip ederse;” demek suretiyle, burada failin asıl borçlu olacağını kastetmemektedir. Eğer iflasa tabi şahıslardan biri iflas ederse, iflas masasına giren mallar, sadece alacaklılar yönüyle değil, kefil açısından da müşterek rehin durumundadır. Ancak burada kefil açısından bazı koşulların varlığı gerekir. Kefil eğer iflasa tabi şahıslardan ise, yapmış olduğu hileli hareketler sonucu iflasa karar verilirse, hileli iflas suçunun faili olabilir²³⁴. Eğer ki kefil iflas tabi şahıslardan değilse, hileli iflasın özgü suç olmasından dolayı, hileli iflas suçunun faili olamayacaktır²³⁵.

c)Faillik Sıfatının Takdiri

Hileli iflas suçunun failini takdir edecek makam, ceza mahkemesidir²³⁶. Ceza mahkemesi hâkimi, iflas kararı veren makamların kararı ile bağlı değildir. Ayrıca hileli iflas suçu nedeniyle soruşturma ve kovuşturma evrelerine geçmek için iflas kararının kesinleşmesine de gerek yoktur. Çünkü iflas kararının kesinleşmesi şartı, suçun cezalandırılabilme şartıdır.

2.1.2.2.5. Mağdur

Mağdur, suçun konusunun ait olduğu kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır²³⁷. Tüzel kişiler bu suçun mağduru olamazlar, ancak suçtan zarar gören konumunda olabilirler²³⁸. Hileli iflas suçunun mağduru, hakkında iflas kararı verilen kişinin alacaklısı olan ve hileli müflisin hileli hareketlerinden dolayı alacaklarını tahsil edemeyen veya edememe tehlikesi olan kişi veya kişilerdir²³⁹. Ancak hileli iflas

²³⁴ MUŞUL, İflas Suçları, s.36.

²³⁵ YILMAZ, s.74.

²³⁶ DÖNMEZER, s.495; Ancak bu tespit İcra ve İflas Kanununa ve Türk Ticaret Kanununa göre yapılmalıdır. (GÖRGÜN, s.437; ÜSTÜNDAĞ, İflas, s.222).

²³⁷ ÖZGENÇ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.197.

²³⁸ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.307, HAKERİ, s.119, krş. MUŞUL, İflas Suçları, s.42.

²³⁹ MERAN, s.176; ÖZGENÇ, İflas Suçları, s.352; PARLAR-HATİPOĞLU, s.2662.

suçunun mağdurunu devlet olarak niteleyen bir görüş de vardır²⁴⁰. Bu görüşe göre, “her suçta olduğu gibi” bu iflas suçunun mağduru devlettir ve “devletin ekonomik düzeninin” hileli hareketlere maruz kalması sonucu mağduriyetin ortaya çıktığı savunulmaktadır. Ancak diğer bir görüş de, hileli iflas suçunun mağdurunun, toplumu oluşturan bireyler olduğu belirtilmektedir²⁴¹. Özellikle yukarıda verdiğimiz tanım gereğince suçun konusunun sahibi, iflasa tabi olan şahsın alacaklılarıdır. Buradan hareketle, suçun mağdurunun, borçlunun alacaklılarının alacaklarına güvence olan malvarlığını ortadan kaldırması, azaltması veya alacaklılar arasında eşitliği bozan diğer muameleleri sonucu, alacaklarını tamamen veya kısmen alamamış bulunan alacaklılar olduğunu ifade edebiliriz²⁴².

5271 sayılı CMK.’nın 237. maddesinde; mağdur ve suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olan kişiler davaya katılma hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir²⁴³. Yine İİK.’da alacaklıların söz konusu alacaklarını iflas masasına yazdırmaları gerekmektedir. İşte bu noktada, mağdur kapsamında düşüneceğimiz kişiler, iflas masasına alacağını yazdırmış olanlar mı, yoksa yazdırmış olup olmadığına bakılmaksızın bütün alacaklılar mı olacaklardır, bu konu tartışmalıdır. Bir görüşe göre, sadece iflas masasına alacağını yazdırmış olan alacaklıların davada müdahil veya müşteki olması gibi bir değerlendirmenin dar bir yorum olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, bu durumun hileli müflis açısından, masaya alacağını yazdırmamış alacaklılarca kurulacak baskının önüne geçebileceği bir an için düşünülse bile, hileli iflas suçu nedeniyle mağdur olanların davaya katılamaması sonucunu doğuracağı için olumsuz olarak nitelendirilmiştir²⁴⁴.

Ceza yargılamasında mağdurun tespitinde, alacaklı kavramını yorumlarken ceza ve ceza muhakemesi hukuku temel alınmalıdır. Bütün alacaklıları müdahil olarak kabul etmenin, müflisi baskı altına alacağı düşüncesi ceza hukuku temelli bir düşünce

²⁴⁰ KIZILARSLAN, s.79.

²⁴¹ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.308.

²⁴² ÖZBEK, İzmir Şerhi, II.Cilt, s.1301; GÖRGÜN, s.435.

²⁴³ Bkz. CMK. m. 237, “Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler”

²⁴⁴ KIZILARSLAN, s.79.

değildir ve isabetsizdir. Ayrıca, kişinin müdahil olarak katılabilmesinde, ceza muhakemesi temel prensiplerince korunan davayı takip etme hakkı vardır. Bu hakka sahip müdahil, ister istemez borçlu üzerinde bir baskı kuracaktır ve bu durumun gereğidir. Dolayısıyla, mağdur sayısının çokluğu nedeniyle, müdahil sayısını, ceza muhakemesince getirilen sınırlamadan daha ağır duruma getirmek yerinde değildir²⁴⁵.

2.1.2.2.6. Konu

Suçun konusunu hareketin yöneldiği kişi ya da şey oluşturur²⁴⁶. Buradan hareketle eşya ya da şahsın fiziki ve maddi yapısı suçun konusunu teşkil eder²⁴⁷. Hileli iflas suçu bakımından suçun konusu, hileli hareketlere konu olan malvarlığı²⁴⁸ ile iflasa tabi gerçek veya tüzel kişinin aktif ve pasifidir²⁴⁹. Burada gerçek veya tüzel kişinin malvarlığının pasifinin, suçun konusunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılabilir. İflas tabi borçlu, alacaklılarının alacaklarına ulaşmasını engellemek düşüncesi ile borçlarını olduğundan fazla gösterebilir. İşte bu noktada, iflasa tabi borçlunun malvarlığının pasifi de suçun konusu haline getirilerek, hileli iflas suçu ile korunmak istenen hukuki değer korunabilir²⁵⁰.

Malvarlığına karşı işlenen suçlar genel olarak mağdurun belirli mallarına karşı işlenmekte iken, hileli iflas suçu tüm malvarlığı değerlerine karşı işlenmektedir²⁵¹.

Suçun konusunun harekete karşı duyarlılık derecesi ve usulüne göre suçlar, zarar ve tehlike suçları olarak ayrıma tabi tutulmuşlardır²⁵². Zarar suçunda failin hareketi,

²⁴⁵ YILMAZ, s.75.

²⁴⁶ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.303.

²⁴⁷ ÖZGENÇ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.192.

²⁴⁸ MERAN, s.177.

²⁴⁹ ÖZGENÇ, İflas Suçları, s.340.

²⁵⁰ ÖZGENÇ, İflas Suçları, s.340.

²⁵¹ KOCA, Mahmut, 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlar, Kazancı Hukuk, İşletme ve Maliye Bilimleri Dergisi, Sayı: 5, Ocak 2005, s.87.

²⁵² ARTUK, GÖKÇEN YENİDÜNYA Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.305.

suçun konusunu zarara uğrattırken; tehlike suçunda objektif zarar görme tehlikesinin varlığı yeterlidir²⁵³.

Bir görüşe göre, hileli iflas suçu açısından alacaklıların haklarına yönelmiş zarar tehlikesi, iflas kararı ile birlikte somut bir görünüm kazanmaktadır. Buna bağlı olarak, iflas kararından önce muhtemel zarardan söz edilirken, iflas kararından sonra gerçek bir zarardan söz edilmektedir²⁵⁴. Kanaatimizce, iflas gerçekleşmese dahi bu suç işlenebileceğinden dolayı, hileli iflas suçunun zarar suçu olmadığı sonucuna varılabiliriz.

Hileli iflas suçu, tehlike suçudur²⁵⁵. Bu görüşün sahibi yazar, hileli iflas suçuna ilişkin düzenlemenin, failin alacaklılarını zarara sokmak kastıyla hareket etmesini aradığını, zararın gerçekleşmesinin mümkün olduğunu ancak mutlaka gerçekleşmesinin aranmadığını ifade etmektedir²⁵⁶.

Hileli iflas suçu neticeli bir suç değildir²⁵⁷. Kanun koyucu, sadece kanunda belirtilen hareketlerde bulunmayı yaptırım altına almış ve bu hareketler sonucu bir neticenin meydana gelmesini aramamıştır. Buna bağlı olarak daha önceki konularda ifade ettiğimiz üzere, failin iflas etmesi suçun neticesi değildir. Failin iflas etmesi cezalandırılabilme şartıdır. Bu bağlamda kanun koyucu, iflasa tabi şahıslar bakımından, alacaklıların müşterek rehni durumunda olan mallar bakımından bu suç tipini düzenlemiştir.

Tehlike suçlarını kendi içinde, somut tehlike suçları ve soyut tehlike suçları olarak ikiye ayırmamız mümkündür. Hâkim tehlikenin gerçekleşip gerçekleşmediğini araştırmakla yükümlü ise, somut tehlike suçundan bahsedilir. Soyut tehlike suçlarında ise, suçun tipiklik unsurundaki hareketin gerçekleşmesi, suçun işlenmiş olması

²⁵³ ARTUK- GÖKÇEN- YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.308.

²⁵⁴ ALACAKAPTAN, s.225.

²⁵⁵ MUŞUL, İflas Suçları, s.54.

²⁵⁶ MUŞUL, İflas Suçları, s.55.

²⁵⁷ Daha öncede bahsettiğimiz gibi TCK. m. 161/1-a bendindeki “Alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan mallarındeğerinin azalmasına neden olunması” fiili bir neticeyi gerektirir. Suçun oluşması bakımından bu neticenin de meydana gelmesi gerekir.

açısından yeterlidir. Hileli iflas suçu, somut tehlike suçudur²⁵⁸. Çünkü, hâkim, TCK. m. 161'deki hareketlerin gerçekleşmesiyle birlikte, alacaklıların müşterek rehni durumunda olan mallar açısından tehlikenin var olup olmadığını tespit etmelidir.

Şunu da belirtmek gerekir, yalnızca TCK. m. 161/1-a bendinde, alacaklıların alacaklarının teminatı durumunda olan malların değerinin azalmasına neden olunması fiili, hileli iflas suçu açısından bir neticenin varlığı aranır. Bu yönüyle bir zarar suçundan bahsetmek gerekir. Çünkü düzenlemeyle, alacaklıların alacaklarının teminatı olan malların değerinin azalması neticesi aranmıştır.

2.1.2.2.7. Nitelikli Unsurlar

Suç tipindeki hareketlerin yanında ilaveten gerçekleştirildiğinde, suçun temel cezasına nispeten daha ağır veya daha hafif bir yaptırım sonuçlanarak, cezanın artırılması veya eksiltilmesini gerektiren hallere suçun nitelikli unsurları denir. Doktrinde, suçun nitelikli unsurlarından cezanın artırılması sonucunu doğuranlara ağırlatıcı nedenler, indirilmesi sonucunu doğuranlara hafifletici nedenler denir²⁵⁹. Hileli iflas suçu açısından nitelikli unsurları incelediğimizde, kanun koyucunun, cezanın artırılması veya eksiltilmesini gerektiren bir nitelikli halin varlığından söz etmediğini görmekteyiz.

2.1.2.3. Hileli İflas Suçunun Manevi Unsuru

2.1.2.3.1. Genel Olarak

Suçun manevi unsuru, failin sorumlu tutulabilmesi için fiil ile fail arasındaki psikolojik bağ olarak ifade edilmektedir²⁶⁰. Ayrıca suçun manevi unsurunu tanımlarken, kusur, kusurluluk ve sübjektif unsur gibi terimler de kullanılmaktadır²⁶¹.

²⁵⁸ YILMAZ, s.77.

²⁵⁹ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.310.

²⁶⁰ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Uygulamalı Ceza Hukuku, s.23.

²⁶¹ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler s.313.

Ancak bu kavramlar ilişki içinde olduğu bir gerçek olmasına karşın, tamamen birbirinin alternatifi olacağını söyleyemeyiz. Suçun manevi unsuru, bir suçun oluşabilmesi için bulunması şart olan bir unsurdur.

Kural olarak suçlar kasten işlenir. Kast, bilme ve isteme unsurunu içinde barındırır. Kast, TCK. m. 21/1 de düzenlenmiştir. Ayrıca düzenlemenin ikinci fıkrasında “Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde, olası kast vardır.” denilerek olası kasttan bahsedilmiştir. Bir suçun kanuni tanımında “bilerek”, “bildiği halde” veya “bilmesine rağmen” gibi ibareler varsa eğer, o suç ancak kasten işlenebilir²⁶². Ancak suçun tanımında bu tarz ibareler yok ise, o suç aynı zamanda olası kastla da işlenebilir.

Hileli iflas suçu, kasten işlenebilen bir suç olarak karşımıza çıkmaktadır. Failin suçun tipiklik unsurunda belirtilen hareketlerden birini bilerek ve isteyerek gerçekleştirmesi durumunda suç oluşur. Ancak failin iflası istemesi, suçun unsuru değildir. İflasın istenmesi, suçun cezalandırılabilme şartıdır. Ancak iflas kararı suçun unsuru olursa, failin iflası bilmesi ve istemesi gerekir ki, iflas kararı için de kastın gerçekleşmesi aranır. Bu düşünceye göre, failin fiili işlediği sırada müstakbel iflas veya haczi bilmesi ve malvarlığının azalmasıyla alacaklılar aleyhine oluşacak zararı bilmesi ve istemesi gerekir²⁶³. Ayrıca hileli iflas suçunun kanuni tanımında yukarıda belirttiğimiz üzere, sadece doğrudan kastla işlenebileceğini öngören bir ibare yer almadığından, hileli iflas suçu olası kastla da işlenebilir.

2.1.2.3.2. Saik

Kural olarak saik, suçun işlenebilmesi için aranan bir unsur değildir²⁶⁴. Ancak bazı hallerde, suçun kanuni tanımındaki unsurların fail tarafından bilinmesi ve

²⁶² ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.332.

²⁶³ YILDIRIM, s.48.

²⁶⁴ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Uygulamalı Ceza Hukuku, s.44.

istenmesi suçun işlenmesi bakımından yeterli değildir. Öyle durumlar vardır ki, kanun koyucu suçun kast unsurunun yanında saik unsurunu da aramaktadır²⁶⁵.

765 sayılı TCK. döneminde, hileli iflas suçunun tespitinde İİK. m. 311 esas alınmaktaydı. Düzenlemede, suçun oluşabilmesi için genel kastın yanında “alacaklılarını zarara sokmak kastının” aranması yani özel kastın (saik) varlığı aranmaktaydı. Bu görüş, hileli iflas suçu açısından, alacaklılarını zarara sokma kastıyla hareket eden faili cezalandırmaktadır²⁶⁶. Aksi bir görüşe göre de, İİK.m.311’de sayılan hallerin kastın görünürdeki delili olabileceği bir an için kabul edilse bile, iflas tan önce gerçekleşen muamelelerin alacaklıları zarara sokma kastının kesin delili sayılması, hukukun ruhuna aykırıdır ve genel hukuk ve adalet ilkelerinin ihlalini oluşturur²⁶⁷. Hileli iflas suçundaki hareketlerin kasten işlenip işlenmediğini ispatı iddia makamınca yerine getirilir. Buna bağlı olarak suçtaki saikin de, iddia makamınca ispat edilmesi gerekir.

Yargıtay, önceki TCK. döneminde verdiği kararlarda, failin alacaklıları zarara sokma kastının var olduğunun ispatını, genel kastın ispatının yanında aramıştır. Örneğin bir kararında, “fırcılıktan sonra market işletmeye başladığını ve fakat bu işi başaramadığını söyleyen sanığın, İİK.’nın 311. maddesinde hileli iflas suçunun manevi unsuru olarak öngörülen (...alacaklılarını zarara sokmak kastıyla...) hareketini gösteren delillerin nelerden ibaret olduğu karar yerinde açıklanıp tartışılmadan hükümlülüğüne karar verilmesini” bozma sebebi saymıştır²⁶⁸.Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun bir kararında da, sanığın iflas tarihindeki malvarlığının aktif ve pasiflerinin tam olarak saptanmasının gerekliliği, ayrıca sanığın malvarlığı aktiflerinin fazla olmasına bağlı olarak alacaklıların alacağını tahsil etme olanağının bulunduğu gerekçesiyle, İİK. m. 311’deki alacaklılarını zarara uğratma kastının bulunmadığını ifade etmiştir²⁶⁹.

²⁶⁵ ARTUK, M. Emin, “Suç Genel Teorisi”(Ceza Hukuku El Kitabı), İstanbul 1989, s.225.

²⁶⁶ MUŞUL, İflas Suçları, s.58; UYAR, Talih, İcra İflas Kanunu Şerhi (Şerh), Cilt:13, 2. Baskı, Ankara 2010, s.2852.

²⁶⁷ MUŞUL, İflas Suçları, s.59.

²⁶⁸ YG. 6.CD. E.250/1991 K.3412/1991 T.01.05.1991; karar için ayrıca bkz. PARLAR, Ali-PARLAR, Aynur, Son Değişikliklerle Açıklamalı İçtihatlı İcra ve İflas Suçları, Ankara 2004, s.16.

²⁶⁹ YCGK. T.22.6.1992, 6-173/197 sayılı karar.

TCK. m. 161, 765 sayılı TCK.'dan farklı olarak, “malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflar” ifadesini kullanarak bir belirsizliğe sebebiyet vermiştir. Çünkü bu ifade, tasarruflara yönelik bir ifade anlamına gelmesinin yanında, aynı zamanda failin suçu işlerken yönelmesi gereken amaç olarak da yorumlanabilmektedir. Benzer bir görüşe göre, 5237 sayılı TCK. kapsamında hileli iflas suçunun failinin, malvarlığını eksiltmeye yönelik kastının bulunması gerekir²⁷⁰. Kanaatimizce, TCK. m. 161'deki hileli iflas suçunda failin, alacaklıların müşterek rehni makamındaki alacaklarını azaltmaya yönelik hareketlerin yanında özel bir kastın varlığı da aranır²⁷¹. Mesela fail, malvarlığını eksiltmek amacıyla değil de, vergi kaçırmak amacıyla kanunda yazılı hareketlerde bulunmuşsa, hileli iflas suçu oluşmaz, şartları varsa vergi suçlarından biri işlenmiş olacaktır.

2.1.2.4. Hileli İflas Suçunun Hukuka Aykırılık Unsuru

Kural olarak, işlenen her suç hukuka aykırıdır. Ancak bazı hallerde hukuka uygunluk sebebi varsa, failin eylemi suçu oluşturmamaktadır. Doktrinde bir görüşe göre, hileli iflas suçu açısından hukuka uygunluk halinden söz edilemez²⁷². Biz bu durumu ilgilinin rızası, hakkın kullanılması ve görevin ifası, meşru müdafaa hukuka uygunluk sebepleri açısından tek tek incelemek istiyoruz.

2.1.2.4.1. İlgilinin Rızası

Kabul edilen en genel hukuka uygunluk sebebi ilgilinin rızasıdır. İlgilinin rızasında, kişinin mutlak surette üzerinde tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere açıkladığı rızasınca, işlenen fiilden dolayı kimsenin cezai sorumluluğu doğmaz. Yani rızanın geçerliliğinden bahsedebilmemiz için, kişinin serbestçe ve mutlak bir şekilde üzerinde tasarruf edebileceği bir hakkı olmalıdır. Ancak kamusal hak ve menfaatlerin korunduğu suçlarda ilgilinin rızasından bahsedilemez ve durum hukuka

²⁷⁰ ÖZGENÇ, İflas Suçları, s.358.

²⁷¹ Aksi görüş için bkz. ÖZBEK, İzmir Şerhi II. Cilt, s.1303.

²⁷² ÖZBEK, İzmir Şerhi II. Cilt, s.1303.

uygunluk durumu teşkil etmez²⁷³. Kişi kendi malını kullanırken, buna ilişkin getirilen sınırlamada rıza geçerli bir hukuka uygunluk sebebi değildir²⁷⁴. Bu bağlamda yine, ekonomiye zarar veren, hak sahibinin dışında diğer kişilerin vücut bütünlüğü, hayat veya malvarlığını tehlikeye sokan rıza hukuka aykırıdır²⁷⁵.

Hileli iflas suçunda, sadece borçlu hakkında iflas kararı aldırarak alacaklı değil, diğer alacaklılar ve hatta bunlara ilaveten ekonomik hayat aleyhine oluşturduğu tehlike itibarıyla toplumun, zarar görmesi durumu söz konusudur. Tüm bunlara bağlı olarak hileli iflas suçundan zarar gören veya görme tehlikesi altında olan alacaklılar, rıza gösterse dahi, hukuka aykırı fiil, hukuka uygun hale gelmez²⁷⁶.

2.1.2.4.2. Hakkın Kullanılması ve Görevin İfası

TCK. m. 26/1 gereğince, “Hakkını kullanan kimseye ceza verilmez.” denilmek suretiyle suç oluşturacak fiillerde bulunan kimsenin hareketleri hukuka uygun kabul edilmektedir. Hakkın kullanılmasını hileli iflas suçu açısından düşündüğümüzde, bu suçun hukuka uygunluk sebebinin uygulanmasına müsait olmadığını görmekteyiz. Çünkü hem failin üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği bir hak yoktur, hem de TCK. m. 161’de sayılan hareketler, herhangi bir hak kapsamında nitelendirilebilecek haklardan değildir.

TCK. m. 24/1’de belirtilen kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilemeyeceğine ilişkin düzenleme hukuka uygunluk halinin kanundan kaynaklandığı hali ortaya koymaktadır. Hileli iflas suçunun yapısı itibarıyla, kanun hükmünün yerine getirilmesi hukuka uygunluk sebebinin uygulanması mümkün değildir.

Ayrıca, bir görüşe göre; 765 sayılı TCK.’da ve İİK.’da yaptırım altına alınan tasarrufların, “aslında failin, kendine ait hakları üzerinde gerçekleştirdiği tasarruf

²⁷³ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.461.

²⁷⁴ Bu konuda; TCK m.170’de düzenlenen “yangın çıkarma” gösterilebilir. Bu bağlamda, hileli ve taksirli iflas suçları da bu kapsamda değerlendirilebilir. (ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.462; HAKERİ, s.258.)

²⁷⁵ YILMAZ, s.239.

²⁷⁶ MUŞUL, İcra ve İflas, s.1341; HAFIZOĞULLARI, s.15.

fiilleri olduğunu, iflas kararı ortaya çıkana kadar hakkın kullanılması çerçevesinde kaldığı, bunları gayrimeşru kılan şeyin ise iflas kararı” olduğu görüşü eleştirilerek, hukuka aykırılık unsurunun, hukuk sisteminin tümünü ilgilendirdiği belirtilerek, özel hukuk bakımından hukuka aykırı kabul edilip, ceza hukuku bakımından suç teşkil etmezse, hukuka uygun kabul etmenin; iflas kararından sonra ise ceza hukuku bakımından hukuka aykırı kabul etmenin isabetli olmadığı ileri sürülmüştür²⁷⁷. Bu görüş yerindedir. Çünkü İİK.’nın hileli tasarruf olarak nitelediği haller arasında muvazaalı işlemler, malların kaçırılması, tahrip edilmesi ve belgede sahtecilik gibi hareketler yaptırım altına alınmıştır ve bu hareketler kişinin mutlak tasarrufu altında değildirler.

2.1.2.4.3. Meşru Müdafaa

TCK. m. 25/1’de “Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.”ifadesiyle meşru savunma halinden bahsedilmektedir. Hileli iflas suçu açısından meşru müdafaa halini düşündüğümüzde, burada uygulanmaya müsait bir hukuka uygunluk sebebi olmadığını görüyoruz. Çünkü hiç kimse, mallarına karşı gerçekleştirilen saldırıdan kurtulmak için iflas etmeyecektir.

Burada belki zorunluluk halinden de bahsetmek gerekir. Zorunluluk hali, hukuka uygunluk sebebi değil, kusurluluğu etkileyen bir haldir²⁷⁸. TCK. m. 25/2’de “Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmeyeceği ifade edilmiş ve zorunluluk hali düzenlenmiştir. Bu düzenlemeden yola çıkarak failin, alacaklılarından kurtulmak maksadıyla hileli hareketlerde bulunması durumunda aleyhine yapılacak takipleri, “bilerek neden olmadığı ve başka suretle

²⁷⁷ ALACAKAPTAN, s.226.

²⁷⁸ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Uygulamalı Ceza Hukuku, s.49.

korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlike” olarak nitelendiremeyeceği için zorunluluk halinden bahsetmemiz de mümkün olmayacaktır. Yani hileli iflas suçu açısından zorunluluk halinden bahsetmek mümkün değildir.

2.1.3. HİLELİ İFLAS SUÇUNUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

2.1.3.1. Hileli İflas Suçuna Teşebbüs

TCK. m. 35’de teşebbüs düzenleme alanı bulmuştur. Buna göre kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulacaktır denilerek, düzenlemede teşebbüsün koşulları ifade edilmiştir. Bu durumda fail, kasten işlenebilen bir suça veya neticeli ya da suçu oluşturan hareketler kısımlara ayrılabilir, neticesi harekete bitişik suçlara teşebbüste bulunabilir.

Hileli iflas suçu, kasten işlenebilen bir suç olması dolayısıyla teşebbüsün temel şartını sağlamaktadır. Ayrıca bu suç açısından neticenin varlığını tahlil ettiğimizde, iflas objektif cezalandırılma şartı olarak karşımıza çıkmakta, suçun neticesini oluşturmamaktadır.

Bir görüşe göre, objektif cezalandırılabilme şartının varlığı aranan suçlarda, bu şartın da gerçekleşmesiyle beraber teşebbüsü mümkün görmektedir. Aksi takdirde, hileli iflas suçu açısından, iflas şartı gerçekleşmezse teşebbüs mümkün görünmemektedir²⁷⁹.

Bir başka görüşe göre, iflasın açılması temel alınarak bir sonuca varılmıştır. Bu görüşe göre, ancak iflas kararı verilmesinden sonraki tasarruflar bakımından teşebbüs mümkündür. Çünkü iflas kararından önce gerçekleştirilen eylemlerde, cezalandırılabilme şartı gerçekleşmemiştir²⁸⁰.

²⁷⁹ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.626; ÖZBEK, İzmir Şerhi II. Cilt, s.1304; DEMİRBAŞ, Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 6. Bası, Ankara 2009, s.441.

²⁸⁰ ÖZGENÇ, İflas Suçları, s.359; MERAN, s.181.

Diğer bir görüş ise fail, eğer sonucu gerçekleştirme kastı ile hareket etmesine karşın icrai faaliyetler yarıda kesilirse ve buna rağmen cezalandırılabilme şartı gerçekleşmişse teşebbüsten bahsedilebilir²⁸¹.

Hileli iflas suçunu düzenleyen TCK. m. 161/1-a'da "mallarının değerinin azalmasına neden olunması" denilmek suretiyle bir netice aranmaktadır. Düzenleme de belirtilen diğer hareketler bakımından ise bir netice aranmamaktadır ve sırf hareket suçu olarak adlandırılmaktadır. Buradan hareketle, hileli iflas suçu bakımından, TCK. m. 161/1-a'daki mallarının değerini azaltma hareketi hariç tutulmak suretiyle diğer hallere teşebbüs mümkün değildir. Fail, alacaklıların alacaklarının teminatı makamında olan malların değerinin azalmasına neden olunması fiili bakımından icrai hareketlere başlamış olmasına rağmen elinde olmayan nedenlerden dolayı neticeyi tamamlayamazsa, failin eylemi teşebbüs aşamasında kalacaktır. Yine aynı düzenlemede yer alan, malların kaçırılması ve gizlenmesi ve diğer bentlerdeki seçimlik hareketler, iflas kararından önce veya sonra gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmaksızın, teşebbüsün mümkün olmadığını söylemek gerekir.

2.1.3.2. Hileli İflas Suçuna İştirak

Hileli iflas suçu, kasten işlenebilen ve tek faili suç olup, bu suça iştirak mümkündür. Ancak hileli iflas suçu, aynı zamanda özgü suçtur. Buna bağlanan sonuçta, bu suça ancak iflasa tabi olan şahıslar iştirak edebilirler. TCK. m. 40/2'de belirtildiği üzere, diğer kişiler bu suç açısından ancak azmettiren yada yardım eden olabilirler.

765 sayılı TCK. döneminde hileli iflas suçu açısından İİK. m. 311'de "Bir numaralı bentte yazılı suçları yapanlar müflisin evi halkından kimseler ise müflis gibi cezalandırılırlar. TCK.'nın iştirak hükümleri dışında kalsa dahi, müflisin aktifini azaltmak maksadiyle ona ait taşınır ve taşınmaz malları kısmen veya tamamen saklıyan veya kaçıran ve muvazaa ile temellük eden veya bu hususlarda yataklık veya tavassut eden veya iflas masasına müracaat ile kısmen veya tamamen asılsız alacaklarını

²⁸¹ İÇEL-EVİK, s.21.

kaydettiren veya müflisin tediye kabiliyetini azaltmak maksadiyle kendi adına veya müstear adla ticari faaliyetlere girişen kimseler hakkında dahi aynı cezalar uygulanır.” şeklindeki düzenlemede iştirak hükümleri de düzenleniyordu. Bu düzenleme, 765 sayılı TCK.’nın iştirak hükümlerine ilişkin düzenlemesine aykırılık taşımaktaydı. Bir görüş, İİK.’nın hileli iflas suçuna ilişkin iştirak düzenlemesinin, TCK. açısından kıymeti olmadığını ifade etmekteydi²⁸². Ayrıca birinci bentte yer alan hareketlerin suçta iştirak bakımından dikkate alınabilineceği ve bu hareketlere dahi iştirakin mümkün olabileceği itirazı ileri sürülmüştü²⁸³. Ancak bugün dahi, 5237 sayılı TCK. açısından, bahsi geçen tartışmalar hala güncelliğini korumaktadır. Kanaatimizce, hileli iflas suçu açısından iştirak değerlendirilirken, 5237 sayılı TCK. dayanak alınmalı ve ceza hukukunun genel prensipleri uygulanmalıdır.

2.1.3.3. Hileli İflas Suçunda İctima

Birden fazla suçun tek failde birleşmesi haline, suçların ictimai denir²⁸⁴. Suçların toplanması birçok değişik şekilde olabilir: Bileşik suç, zincirleme suç, suçların ictimai.

TCK. m. 43’de “(1)Bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. (2)Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da birinci fıkra hükmü uygulanır” denilmek suretiyle zincirleme suç düzenlenmiştir. Hileli iflas suçunun, zincirleme suçlara dâhil edip etmeme noktasında, alacaklıların birden fazla olması durumunda, tek bir suçun birden fazla kişiye karşı işlenmesi hali ortaya çıkacaktır ve faile zincirleme suça ilişkin hükümler uygulanacak ve faile tek bir ceza verilecek fakat ceza artırılabilecektir²⁸⁵.

TCK. m. 44’de “İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır” denilmek

²⁸² BERKİN, Necmettin M., İflas Hukuku, İstanbul 1972, s.590. Bakınız karşı görüş için; ÇOLAK, Haluk, İcra-İflas Suçları ve Yargılama Usulü, Ankara 2005, s.165.

²⁸³ BERKİN, s.590.

²⁸⁴ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.666.

²⁸⁵ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Uygulamalı Ceza Hukuku, s.86.

suretiyle içtima hükümleri düzenlenmiştir. Hileli iflas suçu açısından düşündüğümüzde, failin hileli iflas suçunu işlerken yapmış olduğu icrai hareketler değerlendirilmeli ve bunun neticesinde failin hangi suçtan cezalandırılacağı ortaya konulmalıdır. Ancak değerlendirmeyi yaparken dikkat edilmesi gereken özel içtima kuralları ve suç tiplerinin nitelikleri vardır²⁸⁶. Aksini takdir, fail aleyhine yanlış bir cezaya hükmedilmesine yol açacaktır.

TCK. m. 212’de “Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması hâlinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur” denilmek suretiyle, belde sahtecilik suçları bakımından genel içtima kuralları dışında bir düzenleme getirilmiştir. Hileli iflas suçu açısından düşündüğümüzde, fail suçu işlerken resmi veya özel belge kullanması durumunda, hem resmi belgede sahtecilik hem de hileli iflas suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaktır. Hileli iflası düzenleyen TCK. m. 161’i incelediğimizde “a” ve “b” bentleri dolaylı, “c” ve “d” bentleri doğrudan özel yada resmi sahte belgenin kullanılmasına elverişli olduğunu görmekteyiz²⁸⁷.

2.1.4. HİLELİ İFLAS SUÇUNUN UNSURLARI DIŞINDAKİ HALLER

2.1.4.1. Şahsi Cezasızlık Nedenleri

Suçun işlenmesi sırasında faildeki bazı kişisel özellikler, durumlar veya ilişkilerden kaynaklanan, haksızlık ve suç teşkil eden fiil sebebiyle hiç cezalandırılmama ya da cezada indirim yapılmasını gerektiren hallere şahsi cezasızlık halleri denir²⁸⁸.

Şahsi cezasızlık halleri yapısı itibariyle her suç bakımından geçerli olan bir hal değildir. Bu bakımdan suçları ayrı ayrı değerlendirmek gerekir.

²⁸⁶ Örneğin failin hileli iflas suçunu işlemek için belgede sahtecilik suçunu işlemesi halinde, TCK.’nın 212’nci maddesindeki özel düzenleme gereğince, bu durumda içtima kuralları uygulanamayacak, fail hem belgede sahtecilik hem de hileli iflas suçundan ayrıca cezalandırılacaktır.

²⁸⁷ YILMAZ, s.86.

²⁸⁸ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.575.

Malvarlığına karşı işlenen suçlar açısından, şahsi cezasızlık sebepleri TCK. m. 167’de;

“(1) Yağma ve nitelikli yağma hariç, bu bölümde yer alan suçların;

a) Haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin,

b) Üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlatlığın,

c) Aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin,

Zararına olarak işlenmesi halinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Bu suçların, haklarında ayrılık kararı verilmiş olan eşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamayan kardeşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamakta olan amca, dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derecede kayın hısımlarının zararına olarak işlenmesi halinde; ilgili akraba hakkında şikâyet üzerine verilecek ceza, yarısı oranında indirilir” şeklinde düzenlenmiştir.

Düzenleme açısından, hileli iflas suçunun faili, hileli hareketlerini yukarıda sayılan kişilere karşı gerçekleştirirse, hileli iflas suçu açısından şahsi cezasızlık sebepleri uygulama alanı bulur. Ayrıca düzenleme, yağma suçunu ve nitelikli yağma suçunu, şahsi cezasızlık sebepleri dışında tutarak, bir istisnaya yer vermiştir²⁸⁹.

2.1.4.2. Etkin Pişmanlık

Etkin pişmanlık, suçun tamamlanmasından sonra ortaya çıkan bir takım haller dolayısıyla kişinin, ya hiç cezalandırılmamasına ya da cezasında indirim yapılmasına neden olan hallerdir. Etkin pişmanlık, şahsi cezasızlık haline benzer şekilde, her suç bakımından geçerli değildir.

TCK. m. 168’de *“1) Hırsızlık, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, hileli iflâs, taksirli iflâs ve karşılıksız yararlanma suçları*

²⁸⁹ BAKICI, s.873.

tamamlandıktan sonra ve fakat bu nedenle hakkında kovuşturma başlamadan önce, failin, azmettirenin veya yardım edenin bizzat pişmanlık göstererek mağdurun uğradığı zararı aynen geri verme veya tazmin suretiyle tamamen gidermesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisine kadarı indirilir.

(2) Etkin pişmanlığın kovuşturma başladıktan sonra ve fakat hüküm verilmeden önce gösterilmesi halinde, verilecek cezanın yarısına kadarı indirilir.

(3) Yağma suçundan dolayı etkin pişmanlık gösteren kişiye verilecek cezanın, birinci fıkraya giren hallerde yarısına, ikinci fıkraya giren hallerde üçte birine kadarı indirilir.

(4) Kısmen geri verme veya tazmin halinde etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için, ayrıca mağdurun rızası aranır” denilmek suretiyle, malvarlığına karşı suçlarda etkin pişmanlık durumu düzenlenmiştir.

Hileli iflas suçu açısından, 5237 sayılı TCK.’da etkin pişmanlığa ilişkin hükümler uygulanabilir. Hileli iflas suçu tamamlanmakla beraber, daha kovuşturma aşamasına geçilmeden fail, azmettiren veya yardım eden bizatihi pişmanlığını bildirerek, mağdurların uğramış olduğu zararları aynen veya nakden giderirse, etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanabilir²⁹⁰.

Etkin pişmanlığa ilişkin hükümlerin uygulanabilmesi bakımından, zararı telafi eden kişi; fail veya azmettiren ya da yardım eden değilse, yani bir üçüncü kişi zararı telafi ederse, bu durumda etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı tartışmalıdır. Bir görüşe göre, madde metninden pişmanlığın sübjektif olduğu, mağdurların uğramış olduğu zararın fail, azmettiren veya yardım eden tarafından belirlenip, tazmin edilmesi gerektiği anlaşılsa da, bu pişmanlığın göstergesinin saptanmasının olanaksız olduğu, bu bağlamda zarara ilişkin giderimin bir başkası tarafından yapılabileceği ve “bizatihi” kelimesinin hiçbir öneminin olmadığı

²⁹⁰ YILMAZ, s.88.

savunulmaktadır²⁹¹. Ayrıca Yargıtay bir kararında failin, mağdura zararı gidermek için teklifte bulunmasını tek başına pişmanlık olarak görmemiştir²⁹².

Etkin pişmanlık hükümlerinin düzenleniş amacı, mümkün olduğunca suçun mağdurlarının zararının telafi edilmesidir. Etkin pişmanlık, taraflar arasındaki husumetin ve alacaklıların mağduriyetinin giderilmesine yardımcı biri müessesedir. Bu bağlamda, hileli müflisin, alacaklılarının alacaklarına ulaşmaması için gerçekleştirdiği hareketlerinden pişman olarak, örnek kabilinden, kaçırdığı malları iflas masasına iade ederse ya da malları yok etmişse, bedelini iflas masasına iade etmesi durumunda, fail, etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanacaktır. Ayrıca, yukarıda belirtilen görüşe katılarak, failin maddi durumunun elverişli olmaması gibi hallerin var olabileceğine istinaden, hileli iflas sonucu oluşan zararın bir başka üçüncü kişi tarafından ödenmesi de mümkün olabilecektir.

2.1.4.3. Objektif Cezalandırılabilme Şartı

Objektif cezalandırılabilme şartı, suçun unsurlarının yanında, suçun cezalandırılabilmesi için varlığı gerekli olan şartlardır. Suçun bütün unsurları gerçekleşmesine rağmen, objektif cezalandırılabilme şartı gerçekleşmezse, failin haksızlık ve suç teşkil eden fiilden dolayı cezalandırılabilmesi olanaksızdır²⁹³. Ayrıca bu şart, “cezalandırılabilirliğin alanını daraltan bir fonksiyon” göstermektedir²⁹⁴. Objektif cezalandırılabilme şartı, suçun maddi unsurları dışında yer almakla beraber,

²⁹¹ DONAY, Süheyl, Türk Ceza Kanunu Şerhi, İstanbul 2007, s.255; krş. YILDIZ, Ali Kemal, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Seminer Notları, İstanbul Barosu Meslek İçi Eğitim Seminerleri, İstanbul 2007, s.290.

²⁹² “5237 sayılı TCY.nın 168.maddesi gereğince zararın giderilmesinde yakınının kabul şartı aranmamakta ise de, davadan vazgeçmesi karşılığında 5000 YTL paranın ödeneceğinin katılana teklif edilmiş olması, sanıkların anılan maddede belirtilen şekilde bizzat pişmanlık gösterdikleri anlamına gelmeyip, katılanı davadan vazgeçirmeye yönelik olduğu ve katılanın zararının giderilmediğine...” YG. 6.CD. T.25.9.2008, E.20170, K.16181, www.kazanci.com.tr (Erişim Tarihi, 08.05.2015).

²⁹³ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.578.

²⁹⁴ ÖZGENÇ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.549. Ayrıca aynı görüş için bkz. TIEDEMAN, Klaus, “Objektif Cezalandırılabilme Şartları ve İflas Suçlarının Reformu” Makalesi, Çev. YENİSEY, Feridun, İÜHF C.XLI, S.1-2, İstanbul 1995, s.308; YILMAZ, s.279.

kastın, suçun maddi unsurlarını kapsadığından hareketle, failin bu şartların oluşup oluşmadığını bilmesine gerek yoktur²⁹⁵.

Bir görüşe göre, bir olgunun suçun unsuru mu yoksa cezalandırılabilme şartı mı olduğu hususunda tereddüt yaşanması durumunda, fail lehine yorumlama yaparak, olgunun suçun unsur olduğunu kabul etmek gerekir²⁹⁶. Objektif cezalandırılabilme şartları objektiflik özelliğini içinde barındırdığından, failin bu olguya karşı kast veya taksir derecesinde bir sorumluluğunun olmaması gerekir²⁹⁷. Çünkü bu şartlar, ”failin iradesine bağlanmamış unsurlardır”²⁹⁸. Ancak bu şartların suçun unsurları dışında kalması, suç ile bağlantısı olmadığı anlamına gelmez, bilakis, “suç oluşturan fiille ilgisi olmasına rağmen unsurların dışında kalan” hallerdir²⁹⁹. Yani cezalandırılabilme şartlarının, suçu oluşturan hareketlerin dışında olması veya nedensellik bağı bakımından suçun fiilinden tamamen bağımsız olması gerekmez³⁰⁰.

Objektif cezalandırılabilme şartları, fiilin işlendiği anda mevcut olabileceği gibi, fiilin gerçekleştirilmesinden ya da neticenin ortaya çıkmasından sonra da meydana gelebilir³⁰¹. Doktrinde, bu şartların unsurlarla ya da unsurlardan sonra

²⁹⁵ ÖZGENÇ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.549. Ancak yazarın önceki eserlerinde iflas suçları açısından farklı düşüncede olduğu görülmektedir. Nitekim yazarın seçimlik hareketlerin iflas kararı verilmeden önce gerçekleştirilmesi halinde suçun tamamlanabilmesi için iflas kararının verilmesi ve kesinleşmesi gerektiğini ifade ettiğini görmekteyiz. Yazar bu halde iflas kararının “hileli iflas suçunun maddi unsuru, netice unsurunu oluşturduğunu ifade etmektedir. (Fakat örneğin eski kanun döneminde Ecnebi Devletlerle Bunların Reis ve Elçileri Aleyhinde Cürümler” başlıklı tanımdaki suç bakımından bugünkü görüşe yakın bir görüşü savunduğunu görmekteyiz.)Bu görüşün en önemli neticesi, suçun oluşumunu, tamamlanmasını iflas kararına bağlı olarak görmektedir. Dolayısıyla suçun oluşması iflas kararının kesinleşmesine bağlı olacaktır. Ayrıca iflas olgusunun, hileli davranışlarla arasında bir nedensellik olgusu da gerekmektedir. Burada iflas kararına bir itiraz halinde bu durumun bir bekletici mesele sayıldığı ifade edilmektedir. Hileli İflas suçuna ilişkin tasarrufların iflas kararı verildikten sonra gerçekleşmesi halinde ise iflas kararını netice olarak almak gerekmektedir. Ancak yazarı iflası ön şart olarak sayan görüşe yönelik eleştiri getirdiği, haksızlığı oluşturan olguları unsurlar veya ön şartlar olarak ayırma tabi tutmanın yanlışlığıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZGENÇ, Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar.115 vd., Yazar 5237 sayılı TCK döneminde yazmış olduğu “İflas Suçları” makalesinde de iflas kararının, iflas suçunu maddi unsurunu oluşturan fiillerin işlendikten sonra verilmesi halinde iflasın maddi unsur olarak kabul edilmesi gerektiğini ifade etmiştir (bkz. ÖZGENÇ, İflas Suçları s.354).

²⁹⁶ TOROSLU, Nevzat, Ceza Hukuku Genel Kısım, Ankara 2010, s.421.

²⁹⁷ HAKERİ, s.219; CENEL, Nur-ZAFER, Hamide-ÇAKMUT, Nur, Türk Ceza Hukukuna Giriş, 7.Bası, İstanbul 2010, s.208.

²⁹⁸ YILMAZ, s.279.

²⁹⁹ İÇEL-EVİK, s.16.

³⁰⁰ TOROSLU, s.419.

³⁰¹ YILMAZ, s.277.

gerçekleşmesinin mümkün olduğu³⁰² ancak fiilden önce gerçekleşen veya gerçekleşmesi gereken şartların objektif cezalandırılabilme şartlarıyla ilgisi olmadığı savunulmaktadır³⁰³.

Objektif cezalandırılabilme şartları ile muhakeme şartları arasındaki ilişkide, muhakeme şartları, “soruşturmanın veya kovuşturmanın başlatılmasının veya belirli muhakeme işlemlerinin yapılmasının belli koşulların gerçekleşmesine veya engellerin bulunmaması haline bağlı olmasıdır” ancak objektif cezalandırılabilme şartları, objektif olarak gerçekleşmesine bağlı olarak failin cezalandırılabilme şartlarıdır³⁰⁴. İzin, talep, şikâyet, karar gibi şartlar muhakemeye ilişkindir. Muhakeme şartlarında, failin fiilden dolayı yargılanması ve akabinde cezalandırılması, suçun oluşumundan sonra ortaya çıkması beklenen bir koşula bağlanmıştır. Ancak cezalandırılabilme şartları, genellikle suçun işlenmesi anında var olan veya suçun işlenmesiyle beraber ortaya çıkan hallerdir³⁰⁵.

Objektif cezalandırılabilme şartları ile ön şartlar arasındaki ilişkide, ön şartlar, suçun unsurlarından önce varlığı gerekli olan şartlardır³⁰⁶. Örneğin, çocuk düşürme suçunun ön şartı, kadının hamile olmasıdır. Yine aynı şekilde, kamu görevlisi tarafından işlenebilen bir suçun işlenebilmesi için, failin kamu görevlisi olması gerekir. Buradan hareketle, aslında suçunda unsurları ile ön şartların ayrı şeyle olduğunu söyleyemeyiz³⁰⁷. Objektif cezalandırılma, suçun unsurları dışında olan ve failin cezalandırılabilmesi için gerekli olan şartlar iken, ön şartlar, suçun unsurlarının kendi aralarında sınıflandırılmasından farklı bir şey değildir³⁰⁸.

³⁰² Hatta bir görüşe göre, objektif cezalandırılabilme şartlarının, suçun işlenmesinden sonra en azından işlenirken gerçekleşmesi gerekmektedir. (SOYASLAN, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.208)

³⁰³ CENTEL-ZAFER-ÇAKMUT, s.208. Bu fikre göre aksi bir düşüncenin objektif cezalandırılabilme şartı ile suçun (ön şartın) birbirine karıştırılması anlamına geleceği ifade edilmiştir. (TOROSLU, s.419.)

³⁰⁴ CENTEL-ZAFER-ÇAKMUT, s.579.

³⁰⁵ İÇEL- EVİK, s.19.

³⁰⁶ DEMİRBAŞ, s.196. Bir başka görüşe göre de ön şartlar, failin ön şartlarıdır. (SOYASLAN, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.207.)

³⁰⁷ DEMİRBAŞ, s.196. Başkaca bir görüş de, ön koşulların (ön şart) eylemin tipe uygunluğundan önce var olanların önkoşul olduğunu, bu koşullara ilişkin failde ayrıca bir irade araştırmasına gerek olmadığını, failin bu şartları bilmesi ve öngörmesinin yeterli olacağını ifade etmektedir. (İÇEL-EVİK, s.24.)

³⁰⁸ YILMAZ, s.91.

2.1.4.4. İflas Kararının Niteliği

a)İflası Suçun Ön Şartı Kabul Eden Görüş

Bu görüşe göre, iflas kararının verilmesi, hileli iflas suçunun ön şartı niteliğindedir³⁰⁹. Bir görüşe göre de, suça ilişkin kovuşturma yapılabilmesi için, fail hakkında ticaret mahkemesince iflas kararının verilmesi konusunda ceza hâkiminin bunu re'sen gözetmesi gerekir ve bekletici mesele yapmaması gerekir³¹⁰. Ancak hâkimin, iflas kararı verilmesini bekletici mesele yapmasında, önünde bir engel yoktur. Bu bağlamda, hileli iflas suçunun oluşabilmesi için, iflasın gerçekleşmesi gerekir. Ancak iflasın gerçekleşmesine karşın iflas şartlarının oluşmaması durumunda beraat kararı verilebilecektir³¹¹.

b)İflası Suçun Neticesi Kabul Eden Görüş

Bu görüşe göre, iflas, suçun tamamlanması için gerekli bir olgudur³¹². İflas, suçun neticesidir. Buna bağlı olarak fail, hileli iflas suçunu oluşturan hareketlerle birlikte ayrıca iflası da amaçlaması gerekir. Yani iflasın amaç edilmesi ve bu sonucunda failin hileli hareketleri sonucunda meydana gelmesi gerekir³¹³. Bu bağlamda failin hareketleriyle, iflasa karar verilmesi arasında nedensellik bağlantısının varlığı gerekir ve failin de iflasa karar verilmesi noktasın kastının mevcudiyeti aranır.

c)İflası Objektif Cezalandırılabilme Şartı Kabul Eden Görüş

Bu görüşe göre, iflas kararının verilmiş olması, failin cezalandırılabilmesi açısından gereklidir. Bu görüş, iflası suçun neticesi sayan görüşün aksine, iflası suçun

³⁰⁹ DONAY, s.248.

³¹⁰ DÖNMEZER, s. 496.

³¹¹ DÖNMEZER, s. 496.

³¹² ÖZBEK, Ceza Özel II. Cilt, s.1303.

³¹³ MERAN, s.179.

cezalandırılabilme yani fail aleyhine cezaya hükmedilebilme şartı olarak değerlendirmektedir³¹⁴. Bu görüş ayrıca, eğer ki, failin gerçekleştirdiği hileli tasarruflar neticesinde iflasın gerçekleştiğini varsayarsak, bu durumda iflas kararı verildikten sonra gerçekleşen hileli tasarrufları açıklama olanağımızın olmayacağını belirterek, iflası suçun neticesi sayan görüşü eleştirmiştir³¹⁵. Ayrıca, “eylemin tamamen dışında olan ve gerçekleşip gerçekleşmeyeceği, gerçekleşecekse de ne zaman gerçekleşeceği belli olmayan bir olguyu suçun unsuru saymak olanaksızdır” görüşü de, az evvel ki görüşün bir uzantısıdır³¹⁶.

Bir görüş de, objektif cezalandırılabilme şartlarını, gelecekte ortaya çıkması muhtemel olan veya olmayan ve suçu oluşturan fiillere yabancı olgular olduğu ileri sürerek, iflası objektif cezalandırılabilme şartı sayan görüşü eleştirmiştir. Bu görüş, olguların genel itibarıyla ya üçüncü kişilerin özgür ve bilinçli hareketleriyle ya da failin işlediği suçla ilgisi olmayan farklı bir kusurlu davranıştan kaynaklandığını ileri sürmektedir. Ayrıca şunu da belirtmek gerekir, objektif cezalandırılabilme şartları, fail tarafından kasten işlenip işlenmediğine göre uygulama alanı bulmaktadır. Buna bağlı olarak, zaman zaman kusursuz ceza olmaz ilkesi ile çatışmaktadır. O halde objektif cezalandırılabilme şartlarının uygulanabilirliği açısından, dar ve özgürlüklerden yana yorum yapmak gerekir³¹⁷.

Hileli iflas suçunda, iflas kararının niteliği hususunda 5237 sayılı TCK.ile birlikte tartışmalar sona ermiştir. TCK. m. 161’in gerekçesinde, “Madde metninde, bir ticari faaliyet bağlamında malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan

³¹⁴ ÖZGENÇ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.550; ÖZGENÇ, İflas Suçları, s.354. Aynı görüş için bkz. DONAY, s.248, KOCA, s.88, MUŞUL, İcra ve İflas Hukuku, s.1339. MUŞUL, önceki eserinde bir kimsenin iflas suçu isnat edilerek yargılanıp cezaya mahkum edilebilmesi için hakkında iflas kararının verilip, müflis sıfatını almış olması gerekli ise de yeterli değildir demiş bununla birlikte en doğru yolun soruşturma için Savcının müflis hakkındaki davanın kesinleşmesini beklemesi gerektiğini tekrar etmiştir.(MUŞUL, İflas Suçları, s.44, benzer bir görüş için bkz. ALACAKAPTAN, s.222.)

³¹⁵ MERAN, s.180; ALACAKAPTAN, s.222.

³¹⁶ ALACAKAPTAN, s.223.

³¹⁷ ALACAKAPTAN, s.225. Ancak yazar aynı eserinde, Antolisei’den naklettiği bir görüşte (*Antolisei, Leg.Comp.s.154*) iflas kararının bir cezalandırılabilme şartı olarak kabul ettiğini ancak iflas suçunun kendine özgü niteliklerini göz önüne almak gerektiğini, hileli eylemlerden sonra gelen iflas kararının tamamen suça yabancı olmadığını zikretmektedir. Fakat yazar bu görüşe karşıdır.(ALACAKAPTAN, 226.)

kişinin cezalandırılması öngörülmüştür. Ancak, kişinin bu tasarruflar nedeniyle cezalandırılabilmesi için, iflasa karar verilmiş olması gerekir. Bu nedenle, iflas olgusunun gerçekleşmesi, bir objektif cezalandırılabilme şartı niteliği taşımaktadır” denilmek suretiyle iflasın, objektif cezalandırılabilme şartı olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, aynı husus taksirli iflas suçu açısından da geçerlidir.

İflası, objektif cezalandırılabilme şartı kabul etmenin en temel sonucu, iflasın suçun unsurları arasında yer almamasıdır. Buna bağlı olarak, failin, iflasın gerçekleşmesi bakımından kastı aranmamaktadır. Fail, hileli iflas suçunu işleyebilmesi için, bilerek ve isteyerek iflası arzu etmesine gerek yoktur, fail bilip istemese dahi hileli hareketlerden birini yerine getirerek bu suçu işleyebilir³¹⁸. Ayrıca hileli iflas suçu gibi objektif cezalandırılabilme şartlarını ihtiva eden suçlara teşebbüs mümkün değildir. Bu suçlar, unsurlarının gerçekleşmesiyle tamamlanır ve objektif cezalandırılabilme şartının gerçekleştiği anda değil, suçun unsurlarının tamamlandığı anda ve yerde işlenmiş sayılırlar³¹⁹.

Objektif cezalandırılabilme şartı ile failin fiilleri arasında nedensellik ilişkisi yoktur. Bir görüşe göre, “cezaya müstehak olan bir fiile objektif unsur (iflas kararı) eklenerek cezalandırılması sağlanmıştır” denilmek suretiyle, hileli iflas suçunun cezalandırılabilme şekli ifade edilmiştir³²⁰.

Şunu da belirtmek gerekir ki, ticaret mahkemesinin iflasın gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkin kararının, ceza mahkemesi bakımından bir anlam ifade edip etmemesi hususu önem arz etmektedir. Örneğin, iflasa tabi olmayan bir şahsın, ticaret mahkemesince iflasına karar verilmesi durumunda, sırf ceza mahkemesinin iflas şartlarını takdir yetkisi bulunmamasından dolayı, kişi haksız yere iflas suçunun faili olacaktır ve bu durum hukuka ayrılık teşkil edecektir. Çünkü iflasa tabi olma şartı, hileli iflas suçunun maddi unsurlarından “faillik” kapsamında bulunması gereken zorunlu bir şarttır. Ceza mahkemesi hâkiminin, ticaret mahkemesi kararını tetkik ederken gözetmesi gereken uç nokta, suçun unsurlarına etki edip etmemesidir.

³¹⁸ MERAN, s. 179; MUŞUL, İflas Suçları, s.45.

³¹⁹ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.578.

³²⁰ MUŞUL, İflas Suçları, s.45.

d)İflas Kararının Niteliğine İlişkin Değerlendirme

TCK. m. 161'in gerekçesinde, “Madde metninde, bir ticari faaliyet bağlamında malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişinin cezalandırılması öngörülmüştür. Ancak, kişinin bu tasarruflar nedeniyle cezalandırılabilmesi için, iflasa karar verilmiş olması gerekir. Bu nedenle, iflas olgusunun gerçekleşmesi, bir objektif cezalandırılabilme şartı niteliği taşımaktadır” denilmek suretiyle, iflasın bir objektif cezalandırılabilme şartı olduğu ortaya konulmuş bulunmaktadır.

İflasa ancak bir mahkeme kararı ile karar verilir. İflasa karar verecek merci, borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir. Ancak, hileli iflas suçunun failin cezalandırılabilmesi için, ilk derece mahkemesinin iflas kararının kesinleşmesi gerekir. İflas, asliye ticaret mahkemesinin karar verdiği tarih ve saatte açılmış sayılır. Bu karara karşı, on gün içinde kanun yoluna başvurulabilir. Eğer karara karşı, bu süre içinde kanun yoluna başvurulmazsa kesinleşir ve iflas kararının verildiği tarihten itibaren açılmış sayılır. Eğer karara karşı, bu süre içinde kanun yoluna başvurulursa ve karar kabul edilirse, iflas bu sürecin sonunda kesinleşecektir. Ancak bu durumda dahi iflas, ilk derece mahkemesinin karar tarihinde açılmış sayılacaktır. Kanun yolu neticesinde, yerel mahkemenin kararı ortadan kalkarsa, iflas açılmamış sayılacaktır. Kanaatimizce müflisi, henüz neticeye ulaşmamış bir cezalandırma şartından dolayı mahkûm edemeyiz.

5271 sayılı CMK. m. 218/1'de “Yüklenen suçun ispatı, ceza mahkemelerinden başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı ise; ceza mahkemesi bu sorunla ilgili olarak da bu Kanun hükümlerine göre karar verebilir. Ancak, bu sorunla ilgili olarak görevli mahkemede dava açılması veya açılmış davanın sonuçlanması ile ilgili olarak bekletici sorun kararı verebilir” şeklinde ceza mahkemelerinin ek yetkisinden bahsetmektedir. Aynı maddenin, ikinci fıkrasında ise “Kovuşturma evresinde mağdur veya sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorunla karşılaşılması halinde; mahkeme, ilgili kanunda belirlenen usule göre bu sorunu çözerek hükmünü verir” şeklinde bir düzenleme vardır. Bu düzenlemelerden hareketle, ceza mahkemelerinin “yaş davaları” haricinde bekletici

mesale kurumuna başvurmaları takdiri olarak belirlenmiştir. Ancak kanaatimizce, iflas davasının özelliği nazara alındığında, ceza mahkemesi hâkiminin bekletici meseleye başvurarak, asliye ticaret mahkemesinin iflasa ilişkin kararını beklemesi yerinde olacaktır. Aksi düşünce çeşitli sorunları beraberinde getirmektedir. Örneğin, 5271 sayılı CMK. m. 311/1’de “Kesinleşen bir hükümle sonuçlanmış bir dava, aşağıda yazılı hâllerde hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi yoluyla tekrar görülür” denilmiş ve ayrıca aynı fıkranın “d” bendinde, “Ceza hükmü hukuk mahkemesinin bir hükmüne dayandırılmış olup da bu hüküm kesinleşmiş diğer bir hüküm ile ortadan kaldırılmış ise...” yargılamanın yenileneceği belirtilmiştir. Bu bağlamda, hileli iflas suçundaki tasarruflardan birini yerine getiren failin, hakkında verilen iflas kararı dikkate alınarak cezalandırılması, ancak hukuk mahkemesinde görülen iflas davasında iflas kararının kesinleşmemesi halinde, bu durum yargılamanın yenilenmesi sebebi teşkil edecektir. Bu halin çeşitli sorunlara yol açacağı malumunuzdur.

2.1.5. HİLELİ İFLAS SUÇUNUN YAPTIRIMI

Hileli iflas suçunun yaptırımı, TCK. m. 161’de düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre; malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişi, bu hileli tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması halinde cezalandırılacaktır. Hileli iflas suçunun yaptırımı, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasıdır. (TCK. m. 161)

Görevli mahkeme, ağır ceza mahkemesidir³²¹. (5235 sayılı K. m. 12). Yetkili mahkeme, hileli davranışın yapıldığı yer tespit edilebiliyorsa o yer mahkemesi, tespit edilemiyorsa borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir³²².

³²¹ “Sanığın yetkilisi olduğu Ürenli Tic. Ltd. şirketinin iflas ettiği, iflas masasınca şirketin mallarına el konulduğu ve sanığa şirket aktifi olarak gözüken araçların 30 gün içinde teslimi hususunda yapılan tebligata rağmen sanığın araçları teslim etmediği gibi yerlerini de bildirmediğinin anlaşılması karşısında; eylemin, 5237 sayılı TCK.’nın 161/1-a maddesinde öngörülen “hileli iflas” suçunu oluşturup oluşturmayacağına ilişkin delillerin takdir ve değerlendirmesinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilerek görevsizlik kararı verilmesi gerekirken yargılamaya devamlı yazılı şekilde hüküm kurulması” (YG. 15. CD., T. 26.06.2012, 14777/39933).

Hileli iflas suçu şikâyeteye bağlı değildir. Cumhuriyet savcılığınca ihbar üzerine veya re'sen soruşturma yapılır.

2.2. TAKSİRLİ İFLAS SUÇU

2.2.1. TAKSİRLİ İFLAS SUÇUNDA KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Taksirli iflas suçu bakımından korunan hukuki değer, hileli iflas suçundaki korunan hukuki değer ile benzerdir. Bu doğrultuda taksirli iflas suçunun düzenlenmesiyle korunmak istenen hukuki değer, mülkiyet hakkı başta olmak üzere, ticari hayata hâkim olan güven ilişkisi, kredi güvenliği ve yine ticari hayat bakımından kamu düzeni gibi çeşitli değerlerdir.

Taksirli iflas suçunda müflisinin cezalandırılmasının gerekçesi, müflis kişinin alacaklılarının güvencesini azaltacak, ortadan kaldıracak veya güvence açısından alacaklılar arasındaki mevcut dengeyi bozacak fiillerde bulunarak kusurlu davranış göstermesidir. Bu yönüyle hileli iflas suçunun gerekçesinden ayrılmaktadır³²³. Taksirli iflas suçunun düzenlenmesiyle ayrıca, tacirin, ticari hayattaki kişilere zarar vermesinin önüne geçilmesi ve iyi birer tacir olarak davranış sergilemesi amaçlanmıştır³²⁴. Hileli iflas suçunda failin kötü niyeti yaptırım altına alınırken, taksirli iflas suçunda failin ekonomik bakımdan sorumsuzluğu yaptırım altına alınmıştır³²⁵. Ayrıca bu suçun ihdasıyla, müflisin kusurlu davranışlarına karşı kişilerin malvarlığı değerleri ve kamu yararı korunmak istenmiştir³²⁶. O halde, taksirli iflas suçunda karma bir korunan hukuki değer varlığından söz edebiliriz.

³²² YAŞAR-GÖKCAN-ARTUÇ, Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Adalet Yayınları, Ankara 2010, s.4740.

³²³ UYAR, İcra- İflas Suçları, s.10.

³²⁴ GÖRGÜN, s.443.

³²⁵ YILDIRIM, Hileli İflas, s.39.

³²⁶ HAFIZOĞULLARI, s.14.

Kanunda belirtilmiş olan taksirli iflas halleri kıyas ve yorum yapılarak genişletilemez³²⁷.

2.2.2. TAKSİRLİ İFLAS SUÇUNUN UNSURLARI

2.2.2.1. Taksirli İflas Suçunun Tipiklik Unsuru

TCK. m. 162’de ifade edildiği üzere taksirli iflas suçu, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özen eksikliği nedeniyle iflasa sebebiyet verme durumunda oluşur. Ancak hangi hallerde taksirli iflas suçunun oluştuğu açık ve net bir şekilde ifade edilmemiştir, sadece genel bir çerçeve çizilmekle yetinilmiştir. Ayrıca bu suçun cezalandırılabilmesi için, kişi hakkında iflas kararının verilmesi aranmaktadır.

765 sayılı TCK. m. 507’de “Taksirli müflisler bir aydan iki yıla kadar hapsedilir” düzenlemesi yer almakta olup, taksirli iflasa ilişkin suçun sadece yaptırımı düzenleme altına alınmış, suçun işlenebilmesi için gerekli olan tasarruflar neler olduğu 2004 sayılı İİK.’ya bırakılmıştı. 5237 sayılı TCK. m. 162 ise, “Tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet veren kişi, iflasa karar verilmiş olması halinde, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” şeklinde bir düzenlemeye yer vererek, hem suçun yaptırımını hem de hangi tasarruflarla taksirli iflas suçunun işlenebileceğini düzenlemektedir.

Hileli iflas suçunun düzenlendiği 5237 sayılı TCK. m. 161’de hileli tasarrufların nelerden ibaret olduğu açık ve net şekilde sayılmıştır. Ancak taksirli iflası düzenleyen TCK. m. 162’de suçun işlenmesine sebebiyet veren tasarruflar açık ve net bir şekilde sayılmamış, sadece “tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet veren..” ifadesine yer verilmiştir. 765 sayılı TCK. döneminde, İİK. m. 310’da taksirli iflasa ilişkin tasarruf hallerini geniş bir biçimde düzenlemiş olmasının yanında, tasarruf hallerini de sayma yolu ile somutlaştırmıştı. Ancak 5237 sayılı TCK. m. 162 ile birlikte, İİK. m. 310 dikkate alınmayacak, sadece müflisin, iflas ederken gerekli dikkat ve özeni gösterip göstermediğine bakılacaktır.

³²⁷ MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, Cilt II, Adalet Yayınevi, 6. Baskı, Ankara 2013, s.1893.

Çünkü aksi durumda kanunilik ilkesine aykırı davranılmış olunacağı düşünülecektir³²⁸. Ayrıca burada, “tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özen” kavramından ne anlamalıyız sorusuna cevaben, Ticaret Kanunu, ilgili mevzuat, örf ve âdete bakılmasının gerektiği düşünülse de, bu durumun kanunilik ilkesinin bir sonucu olan belirlilik ilkesine aykırı olduğunu ifade edilebiliriz³²⁹.

765 sayılı TCK. döneminde, taksirli iflas hallerinin İİK. m. 310’daki hallerle sınırlı bir şekilde sayılması bazı yazarlarca eleştirilmişti. Bir görüş, “kusuru gösteren genel formüller yerine somut olaylara yer verilmesinin diğer birçok olayın unutulmasına sebep verdiğini, bunun yerine ceza hukukunda kullanılan tabirlerin kullanılmasının yerinde olacağını” ifade etmişti. Yine aynı görüş, bir kimsenin dikkatsizlik, tedbirsizlik, emir ve düzenlere uymaması, ticari hayatta acemilik gibi nedenlerle iflas etmesi halinde taksirli müflis kabul edilmesi gerektiğini ifade etmekteydi³³⁰. Örneğin, 765 sayılı TCK. açısından, bir tacirin bilmediği bir ticaret sahasında gerekli araştırma ve incelemeleri yapmaksızın işe girişmesi ve neticesinde iflas etmesi hali; İİK.’ya göre cezalandırılmıyordu ve bu durum kanunun ruhuna aykırılık teşkil ediyordu³³¹.

Bir görüşe göre, eğer İİK. m. 310’daki taksirli iflas halleri mevcut ise fail, 5237 sayılı TCK.’ya göre cezalandırılacaktır³³². Hatta, eski kanun döneminde uygulandığı üzere hâkim, failin durumunu İİK. ve TTK.’ya göre belirleyecektir. Aynı görüşe göre, eski ve yeni kanun arasındaki tek fark, eski kanunda tek bir cümle ile ifade edilen failin durumunun, yeni kanun ile “tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi” şeklinde ifade edilmesi olduğunu ileri sürmektedir³³³. Yine benzer bir

³²⁸ DONAY, s.249.

³²⁹ KOCA, s.88.

³³⁰ EREM; örneğin bir tacirin hiç bilgisi olmayan bir işe girmesinin taksirli iflas olarak zikredilmediğini, ancak bu halin taksirli bir iflas sebebi teşkil ettiği ifade etmiştir. EREM, Taksirli ve Hileli İflas, in; Yaşar Karayalçın’a 65 inci yaş Armağanı, Ankara 1988, s.644 Benzer görüşler için bkz. GÖRGÜN, s.443 , MUŞUL, İflas Suçları, s.64, BERKİN s.587.

³³¹ BERKİN, s.588.

³³² İPEKÇİ, Nizam, İcra ve İflas Kanunu Tatbikatı, İstanbul 2007, s.991, COŞKUN, s.3164.

³³³ DÜZGÜN, Nuri-ELMACI, Şerafettin, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre Olası Kast Bilinçli Taksir ve Taksirle İşlenen Suçlar, Ankara 2009, s.232.

görüŖe göre, TCK. ile İİK.'nın birlikte uygulanması gerektiği ileri sürölmüŖtür³³⁴. Diğer bir görüŖ, taksirli iflas suçundaki “tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi” ifadesinin suçun manevi unsurunu, İİK. m. 310'daki hallerin ise suçun maddi unsurunu teşkil ettiğini ileri sürmüŖtür³³⁵.

Hileli iflas suçu bakımından hangi tasarrufların suçun işlenmesi sonucunu doğuracağı açık bir şekilde sayılarak, düzenlenmiŖ olmasına karŖın, taksirli iflas suçu bakımından böyle bir sayma yönteminin benimsenmeyip, sadece genel bir taksir tanımı yapılması, taksirli iflas suçu açısından suçun unsurlarının İİK.'daki seçimlik hareketlerin gerçekteŖiđine ilişkin bir düşünce ile karar verilmesi sonucunu doğurmayacaktır. Aksi takdirde, bu durum kanunilik ilkesine aykırılık teşkil edecektir³³⁶.

Ŗunu kabul etmek gerekir ki, artık 5237 sayılı TCK. m. 162 ile birlikte İİK. m. 310'un birlikte uygulanması mümkün değildir. Bu durumu Adalet Komisyonu raporunda açık ve net bir şekilde dile getirmiŖtir³³⁷. İİK. m. 310'daki hallerin taksirli

³³⁴ Bu görüŖte olan Kızılarıslan, sonraki yasanın önceki yasayı ortadan kaldıracağına ilişkin ilkenin, gerek yeni metnin önceki metinde düzenlenen hileli iflas hallerini tamamen karŖılamaktan uzak olması, gerekse de taksirli iflas suçunun düzenlendiği TCK.'nın 162'inci maddesinde, 161'inci maddeye benzer bir uygulanmanın olmaması nedeniyle uygulanmayacağı ifade etmiŖtir. (KIZILARSLAN, s.54). KarŖı görüŖ için bkz. YAŖAR, Osman-GÖKCAN, Hasan Tahsin-ARTUÇ, Mustafa, Yorumlu Uygulamalı TCK Yorumu, Cilt IV, Ankara 2010, s.4726-4727. Yazarlar, TCK'nın 161-162'inci maddelerinin yürürlüğe girmesiyle İİK m.310 ve m.311'in zımnen yürürlükten kalktığını ifade etmektedirler. Yazarlar, TCK.'nın düzenlemesinde malın değerinin nazara alınmaması ve özel bir iŖtirak usulü hüküm konulmamasının sebepleri konusunda da Ŗu çıkarımı yapmaktadır : “Kural olarak değer hususunun artırımı ve indirim nedeni olarak kabul edilmemesi ancak temel cezanın belirlenmesinde nazara alınacak hususlardan olduğunun kabul edilmesi, iŖtirakle ilgili İİK düzenlemesinin YTCK ya alınmamasının sebebi ise, YTCK'nın 5.maddesi gereğince tüm kanunlarda anılan kanunun 1 ile 75. Maddeleri arasında düzenlenen genel hükümlerin yeknesaklığın sağlanmaya çalıŖılması, dağınıklığın giderilmesi için çaba sarf edilmesidir.” (YAŖAR-GÖKCAN-ARTUÇ, s.4727), Aynı görüŖü paylaŖan ÖZBEK'e göre “sonradan yürürlüğe giren kanun olması nedeniyle” İİK.'daki hileli ve taksirli iflasa ilişkin hükümler, 5237 sayılı TCK ile birlikte yürürlükten kalkmıŖtır. (ÖZBEK, İzmir Ŗerhi II. Cilt, s.1299).

³³⁵ ÇOLAK, s.167.

³³⁶ YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s. 498.

³³⁷ 1/593 - 08.03.2004 Esas ve 60 Karar nolu Adalet Komisyonu Raporunda “Demokratik toplumlarda ceza kanunlarının uygulanması suretiyle kamu gücünün kötüye kullanılması önlemek için, ceza hukukunun temel ilkelerinin anayasalarda belirlenmesi yoluna gidilmektedir. Anayasamızda da belirlenen bu ilkelere göre; hangi fiillerin suç oluŖturduđunun kanunda açık bir şekilde belirlenmesi gerekir. Bu düşüncenin bir sonucu olarak, **ancak bir kanuni tanımda belirlenen muayyen fiiller, ceza yaptırımını gerekli kılabilir.** Bu bakımdan, belirli bir kanuna yollamada bulunmak suretiyle soyut olarak bu kanuna aykırı davranıŖların ceza yaptırımına bağlanması, suçta kanunilik ilkesiyle bađdaŖmamaktadır. Suç tanımlarının redaksiyonunda, bu ilkeye bağlı kalmaya büyük bir özen

iflasa örnek teşkil edebileceği ileri sürülebilse de, sonuç itibarıyla taksirli iflas suçu açısından tipikliği, TCK. m. 161’de düzenlendiği şekliyle, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet vermesi halinde iflasa sebebiyet veren her türlü dikkat ve özene aykırı davranış olarak ifade edebiliriz.

2.2.2.2. Taksirli İflas Suçunun Maddi Unsurları

2.2.2.2.1. Fîil

Taksirli iflas suçunun, “tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi” sonucunda kişinin iflasına karar verilmesi halinde işlendiğini ifade etmekle birlikte, 5237 sayılı TCK. ile bu suç açısından genel bir tanımın yapıldığını dile getirmekte fayda var. Bu noktada kanun koyucu taksirli iflas suçunun, hangi hareketlerle işlenebileceğine bir sınırlama getirmemiş olup, hileli iflas suçunun aksine “serbest hareketli” bir suç tipi ihdas etmiştir.

Dikkat ve özen yükümlüğüne aykırılık sonucunu doğuran taksirli hareketlerin, kişinin iflasına karar verilmeden önce gerçekleşmesi gerekmektedir. İflas kararı verildikten sonra vukuu bulan hileli tasarruflar, hileli iflasa sebebiyet verebilecek nitelikte olmasına karşın, taksirli iflasa neden olmaz³³⁸. Çünkü, maddenin lafzi yorumundan taksirli hareketler sonucunda, iflasa sebebiyet verme durumunun oluşması gerekiyor³³⁹.

gösterilmiştir. Örneğin, Hükümet Tasarısında, 765 sayılı Türk Ceza Kanununda olduğu gibi, dolanlı (hileli) ve taksirli iflas suçlarının sadece yaptırımı belirlenmiştir (madde 224). Buna karşılık, hangi fiil ve davranışların bu suçları oluşturacağı konusunda, herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Bu konuda, 9.6.1932 tarih ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 310 ve 311 inci maddelerinde yapılan düzenlemelere yollamada bulunulmuştur. Komisyonumuzda yapılan çalışmalarda, ceza hukukunun güvence fonksiyonlarından birini oluşturan belirlilik ilkesinin gereği olarak, hileli ve taksirli iflas suçlarını hangi fiil ve davranışların oluşturduğu açık ve seçik bir şekilde belirlenmiştir” denilmektedir. (ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Gerekçeli Ceza Kanunları, s.11).

³³⁸ UYAR, Talih, Taksirli(Taksirli) ve Hileli İflas, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:11, Özel S:2009, İzmir 2010, s.955, aynı görüş için bkz. ÖZGENÇ, İflas Suçları, s.366; UYAR, Şerh, s.20845.

³³⁹ Tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özeni göstermeme hakkında Yargıtay kararı, “Somut olayda; sanığın İstanbul Ticaret Sicil Memurluğunun 277031 sicil numarasında kayıtlı Tepe Çorapları ticaret firmasının sahibi ve yetkilisi olduğu, sanık hakkında ticari faaliyetleri sırasındaki borcundan dolayı kambiyo senedine dayalı iflas yolu ile yapılan takibin kesinleşmesine rağmen, borcun ödenmediği bu nedenle İstanbul 13. Asliye Ticaret Mahkemesinin 17.05.2007 tarih, 2007/235 esas ve 2007/280 karar

TCK. m. 162'nin gerekçesinde, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin(TTK. m. 18/2) gösterilmemesi yani objektif özen yükümlülüğünün ihlali dolayısıyla iflâsa sebebiyet verilmesi hâlinde taksirli iflas söz konusudur demek suretiyle, tacirlere özgü dikkat ve özen yükümlülüğünün tespitinde TTK.'nın dikkate alınmasının gerekliliği ortaya konmuştur³⁴⁰.

TTK. m. 18/2'de "Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi" gerektiği dile getirilmekte olup, basiretli bir tacir ibaresi doktrinde, tacirin, ticari işletmesiyle ilgili faaliyetlerinde, kendi yetenek ve imkânlarına göre ondan beklenebilecek özeni değil aynı ticaret dalında faaliyet gösteren tedbirli, öngörülü bir tacirden beklenen özeni göstermesi olarak tanımlanmaktadır³⁴¹.

Basiretli bir tacir, faaliyet gösterdiği ticaret alanında tedbirli, hesaplı, ileriye gören, sistemli düşünebilen, ticari faaliyetlerinin gerçekleştiği koşulları analitik bir bakış açısıyla değerlendirebilen, bu koşulları öngörmek ve bilmek durumunda olan ve bunlar için araştırma ve inceleme yapması gerekli olan bir iş insanı olarak ifade edilmektedir³⁴². Basiretli bir tacirin kendi faaliyet alanı dışındaki alanlar bakımından basiretli bir davranış sergileme yükümlülüğü yoktur³⁴³. Tacirin, kendi faaliyet sahasındaki davranış şekli, bir kanun veya sözleşme ile düzenlenmemişse, basiretli bir iş insanı gibi davranması gerekir³⁴⁴.

Basiretli bir tacirin davranışları bakımından bir takım kriterler koyarak, basiretli taciri bulmaya çalışmanın, hem izlenen usul açısından, hem de koyulacak kriterlerin

sayılı ilamı ile iflasına karar verildiği, uyuşmazlığı çözmeye yeterli, denetime ve hüküm kurmaya elverişli bulunan üç kişilik uzman bilirkişi kurulu tarafından düzenlenen 18.06.2010 tarihli rapora göre, sanığın muhasebe kayıtlarının firmanın mali durumu ve iş akışını yansıtmaktan uzak olduğu, yevmiye ve envanter defterlerine TTK.'nın 70. maddesi yapılması gereken kapanış kayıtlarının yapılmadığı, ticari defterlerini mevzuata ve muhasebe ilkelerine uygun tutmadığı, tacir olmanın gerekli kıldığı, dikkat ve özeni göstermeyerek iflasına sebebiyet verdiğinin tespit edildiği anlaşıldığından, atılı suçun sübut bulduğuna yönelik kabul ve uygulamada bir isabetsizlik görülmemiştir" (YG. 15.CD., T. 26.11.2013, E. 2012/13913, K. 2013/18511).

³⁴⁰ AYDIN, s.235.

³⁴¹ ARKAN, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2007, s.135.

³⁴² ASLAN, Yılmaz-ERGÜN, Mevci, Ticaret Hukuku, Bursa 2005, s.74.

³⁴³ ASLAN-ERGÜN, s.74, ÜLGİN, Hüseyin-HELVACI, Mehmet-KENDİGELEN, Abuzer-KAYA, Arslan-NOMER ERTAN, N. Füsün, Ticari İşletme Hukuku, 12 Levha Yayıncılık, 4. Bası, İstanbul 2015, s.285.

³⁴⁴ KAYAR, İsmail, Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2006, s.134.

bizi her zaman doğru sonuca ulaştırmayacağından hareketle yanlış bir uygulama olacağı düşünülebilir³⁴⁵. Her somut olayın şartlarına göre, bir değerlendirme yaparak sonuca ulaşmak gerekir. Basiretli davranmanın, “objektif” bir ölçüt olduğunu ifade edebiliriz. Buradan hareketle, tacirin bir fiili değerlendirmeye tabi tutulduğunda, diğer işlerindeki basiretsiz ve dikkatsiz olması normal karşılanmayacağı gibi, aynı şekilde tedbirli bir iş adamından daha titiz bir tacirin de yüksek derece basiretli davranması beklenmemelidir³⁴⁶. Basiretli davranış açısından, tacirin kişisel yeteneklerinin veya durumunun değil de, o iş bakımından tedbirli, makul, mutad oranda bir tacir gibi davranıp davranmadığı esas alınarak yorum yapılmalıdır³⁴⁷.

Basiretli bir tacir gibi davranış sergileme genel bir kritere tabi tutulamamasına karşın, konu örneklerle somutlaştırılabilir. Örneğin, “tacirin, gerekli tedbirleri almaksızın borç altına girmesi, taşıma işi yapan bir tacirin hava koşullarını göz önüne almaksızın hareket etmesi”³⁴⁸, “ihaleye girmeden önce ihale konusu malları tedarikinin mümkün olup olmadığını bilmeden ihaleye girmesi, döviz ve enflasyon ile ilgili, hükümet tarafından alınabilecek tedbirleri göz ardı etmesi”³⁴⁹, “sözleşmenin ifası için karşı tarafa tanıdığı süre içinde ifanın gerçekleşmemesi halinde sürenin bitiminden sonra sözleşmenin ifa edileceği inancıyla masraf yapılması”³⁵⁰, “bir müteahhidin inşaat için gerekli bir malzemeyi temin etmemesi, ticari sözleşmelerin ifa edileceği tarihi belirlerken dikkate alınması gereken ihtimalleri belirlemek”, gibi hareketler ve benzeri hareketler basiretsiz tacire özgü davranış tarzları olabilir. Saydığımız benzer hareketler sonucu kişi iflas ederse, iflasa tabi şahıs taksirli iflas suçunun faili olur.

Bir diğer örnekte, Türk parasının yabancı paralar karşısında değer kaybetmesi sonucunda yaşanacak ekonomik kriz neticesini “öngörmeme” basiretli bir tacir gibi davranma prensibinin ihlalini oluşturabilir. Örneğin, kira bedelini yabancı para üzerinden kararlaştırmış olan taraflar, Türk lirasının aşırı değer kaybetmesi nedeniyle

³⁴⁵ KAYAR, s.136.

³⁴⁶ KAYAR, s.135.

³⁴⁷ KARAHAN, Sami, Ticari İşletme Hukuku, Konya 2006, s.92.

³⁴⁸ ARKAN, s.135.

³⁴⁹ KAYAR, s.135.

³⁵⁰ ÜLGEN-HELVACI-KENDİGELEN-KAYA-NOMER ERTAN, s.285.

kira bedelinin düşürülmesi için işlem bedelinin çökmesine dayanarak açılan uyarlama davası Yargıtay tarafından reddedilmiştir³⁵¹. Bu halde, yabancı para borcu altına giren tacir, Türk parasının değer kaybetmesi sebebiyle borcunu ödeyememesi durumundan kaynaklı iflas etmiş ise, fail taksirli iflas suçunu işlemiştir.

Aşağıda İİK.'da düzenlenen taksirli iflas halleri tek tek incelenecek ve 5237 sayılı TCK. m. 162'de düzenlenen taksirli iflas suçuna ilişkin kusurlu hareketleri karşılayıp karşılamadığı değerlendirilecektir.

İcra ve İflas Kanununda Düzenlenen Taksirli İflas Halleri

765 sayılı TCK.'da taksirli iflasın yaptırımı düzenlenmesine karşın, İİK.m.310'da da hileli tasarruflar tek tek sayılmıştır. Düzenlemeye göre;

“ 1 – Tacirin zararları için makul sebepler gösterememesi;

2 - Evinin masraflarının haddinden fazla olması;

3 -Kumar yahut mücerret baht oyunlarında ve borsa muamelelerinde külliyetli para sarf etmesi;

4 - Borcunun, mevcudu ile alacağından çok olduğunu bildiği halde bu vaziyetinden haberleri olmıyan kimselerden ehemmiyetli miktarda veresiye mal satın yahut borç para alması;

5 - (Değişik bent: 29/06/1956 - 6763/42 md.) Ticaret Kanununun 66 ncı maddesinin birinci fıkrasının 1 ila 3 üncü bentlerinde sayılan defterleri hiç veya kanunun emrettiği şekilde tutmaması;

6 - Mevcudu ile alacağından çok fazla mebaliğ için senetler imza etmesi;

³⁵¹ YHGK.'nın 07.05.2003 tarihli ve 13-332/340 sayılı kararı için bkz. dn. ÜLGİN-HELVACI-KENDİGELEN-KAYA-NOMER ERTAN, s.285. Ayrıca YHGK.'nın 15.10.2003 tarihli ve 13-599/599 sayılı kararı, Legal Hukuk Dergisi 2003, S.12, s.3114.

7 - (Değişik bent: 18/02/1965 - 538/128 md.) İflas takibi sırasında mahkeme, iflas idaresi veya iflas dairesi tarafından çağrıldığı halde makbul bir mazeret olmaksızın gelmemesi;

8 - İşlerini terk ederek kaçması;

9 - Evvelki bir konkordato şartlarını ifa etmeden yeniden iflasına hükmolunmuş olması;

10 - 178 inci maddenin son fıkrası hükmüne riayet etmeyipte bir sene içinde iflası vuku bulması ” hallerinde varlığında taksirli iflas söz konusu olacaktır.

Söz konusu 2004 sayılı İİK.’da sayılmış taksirli iflasa ilişkin tasarrufları burada saymakla yetiniyoruz ancak aşağıda daha ayrıntılı bir şekilde inceleyeceğiz.

a. Müflisin Zıyanları İçin Makul Sebep Göstermemesi

Tacir, basiretli bir iş adamıdır. Buna bağılı olarak ticari hayatın bir gerçeğı olan, uğramış olduğı zarar ve ziyanın nereden kaynaklandığını ve hangi sebepten kaynaklandığını bilmesi gerekir. Buradaki zarar ve ziyan, borçlunun ilerleyen süreç içinde iflas etmesi durumunda, iflas masasına dâhil olması gereken malvarlığından meydana gelen kayıplar olarak düşünölmelidir³⁵². Düzenlemenin lâfzî yorumundan, tacirin zarar ve ziyan etmesinden ziyade, bu zarar ve ziyana ilişkin akla ve ticari hayatın gerçeklerine uygun makul sebepler gösterilmemesi durumunun yaptırım altına alındığı anlaşılmaktadır. İlâveten, makul sebepler ile zarar arasında nedensellik bağıının aranması bu ilişkinin doğıal sonucudur³⁵³.

Bir görüşe göre, makul sebep ile vurgulanmak istenen şey, zarar ile sebep arasında illiyet bağıının olması gerektiğidir. Ayrıca bu görüş, madde metnine “mazur addedilmeyi gerekli kılan sebepler” ifadesinin eklenmesi gerektiğini öne sürmüştür³⁵⁴.

³⁵²MUŞUL, İcra ve İflas Hukuku, s.1334.

³⁵³ÖZGENÇ, Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar, s.126, Hatta yazar burada makul sebep yerine mazur addedilmeyi gerekli kılan sebepler şeklinde bir kavramın kullanılmasının daha isabetli olacağını ifade etmektedir.

³⁵⁴ÖZGENÇ, İflas Suçları s. 361.

Bent düzenleniş itibarıyla müflisin ziyanları için makul sebep göstermesi yükümlülüğü getirmiştir ki, bu ceza muhakemesinin temel ilkelerinden masumiyet karinesi ile çelişmektedir. Bu bağlamda, iddia makamınca zarar ve ziyanların makul nedenlere dayanmadığının ispatı gerekir, aksini düşündüğümüzde ise yasa koyucunun amacının dışında, her iflasın cezalandırılabilceğı sonucuna varırız³⁵⁵.

Başka bir görüşe göre, anılan bent sanığa ispat külfeti yüklemektedir. Sanık, makul bir sebep gösteremezse ya da hiçbir sebep gösteremezse taksiratlı müflis sayılacaktır ve TCK.'ya göre cezalandırılacaktır³⁵⁶. Tacir, aktif bir şekilde kendini savunmaya mecbur bırakılmaktadır, buna karşılık tacirin sessiz kalması dahi sonuca bağlanıp, bir nevi ikrar anlamına gelmektedir³⁵⁷. Buradan hareketle şu sonuca varabiliriz; maddenin metninin düzenleniş itibarıyla yukarıda ifade edilen yoruma açıktır ve bu durum açıkça masumiyet karinesinin ihlali anlamına gelmektedir.

5237 sayılı TCK. m. 162'de "Tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflâsa sebebiyet vermek" cezai müeyyideye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda, TCK.'da ihdas edilen taksirli iflas suçu bakımından, İİK. m. 310'nun aksine, failin meydana gelen zarar ve ziyanlar için makul sebep göstermemesi değil, sebebini dahi açıklayamadığı ve ticari hayatın gerçekleriyle bağdaşmadığı kabul edilen zarar ve ziyanlar neticesinde iflasa sebebiyet vermesi taksirli iflas suçunun oluşumu bakımından yeterlidir. Bu halde ispat külfeti, failde değil, iddia makamındadır. İddia makamı, ticari hayatın gereklerine uygun bir şekilde basiretli tacirin göstermesi gereken dikkat ve özeni göstermediğini ve bunun sonucunda iflasa sebebiyet verdiğini ispat etmelidir.

³⁵⁵ DÖNMEZER, s. 497; ÖNDER, s. 406; GÖRGÜN, s.443-444.

³⁵⁶ EREM, Taksiratlı ve Hileli İflas, s.1066; ÖZGENÇ, Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar, s.126, ÖZGENÇ, İflas Suçları s.361; COŞKUN, s.3165.

³⁵⁷ Yazar da ispat külfetinin iddia makamında olduğu, sanığın suçlu olmadığı ispat etmek zorunda olmadığını ifade etmektedir. (KIZILARSLAN, s. 123).

b. Müflisin Evinin Masraflarının Haddinden Fazla Olması

Doğal yaşamın sonuçları arasında olan ev için yapılan giderler, tacir açısından da kaçınılmazdır³⁵⁸. Ancak tacir, ev için yaptığı bu giderlerde basiretli bir tacir gibi davranması gerekir. Çünkü, tacirin tüm malvarlığı alacaklılarının müşterek rehni makamındadır. Ayrıca, ev için yapılan bu masrafların, tacirin kişisel masrafları kategorisinde olduğunu da söyleyebiliriz³⁵⁹.

Anılan ev masrafları bakımından kullanılan “haddinden fazla” deyiminin ne anlama geldiği ve bunun sınırının ne olduğu tartışılabilir. Tacirin geliri, bakmakla yükümlü olduğu kişi sayısı ve benzeri etkenlerin bu sınırı tayin ederken dikkate alınması gerektiği kanaatindeyiz. Tacirin yapmış olduğu masrafların, tarih itibarıyla mali gücüne uygun olması gerekir³⁶⁰.

5237 sayılı TCK. bakımından ise, basiretli bir işadımı gibi davranmayan tacir, evi için yaptığı haddinden fazla harcamalar dolayısıyla iflasına sebebiyet vermesi halinde, taksirli iflas suçunun faili olacaktır. Ancak burada, gerçekleştiği tarih itibarıyla suç teşkil etmeyen “ev için yapılan haddinden fazla masraflar”, zaman sonra iflas kararının verilmesiyle suç teşkil etmesi eleştirilebilir. Fakat tacirin, borçlarını ödeyemediği takdirde alacaklılarının, alacaklarını tahsil amacıyla malvarlığı değerlerine başvuracağını basiretli bir bakış açısıyla önceden bilmelidir. Basiretli bir tacir gibi davranmayan kişi, ev için yaptığı haddinden fazla harcamalar neticesinde alacaklılarının alacaklarına ulaşmasına engel olmaktadır, bu durum ise failin cezalandırılabilmesi için gerekli olan kusur ilkesine aykırılık teşkil etmemektedir³⁶¹.

³⁵⁸ MUŞUL, İflas Suçları, s.65.

³⁵⁹ KAÇAK, s.67; KIZILARSLAN, s. 123; UYAR, s.12; ÖNDER, s. 406; EREM, Taksiratlı ve Hileli İflas, s.1067; ÇOLAK, s.168.

³⁶⁰ MUŞUL, İflas Suçları, s.65; ÖNDER, s.406; COŞKUN, s.3165.

³⁶¹ YILMAZ, s.114.

c. Tacirin, Kumar Yahut Mücerret Bahis Oyunlarında ve Borsa Muamelelerinde Külliyyetli Para Sarf Etmesi

Her ne kadar bir tacirin kumar, şans oyunu veya borsada bir miktar para kaybedebileceği düşünülse de, tacirin külli bir para sarfiyatında bulunması durumu alacaklıların alacaklarını tehlikeye düşürecekği düşünülerek, taksirli iflas suçunu oluşturacakği düzenleme altına alınmıştır. Tacirin sarf ettiğı parasının miktarının, külli olup olmadığına karar verilirken, paranın sarf edildiğı tarihteki tacirin mal varlığına kıyasla değerlendirilmesi gerekir. Bu kıyaslamayı yapıp, külli para sarfiyatının varlığına karar verecek kişi hâkimdir ve bu kararı re'sen verir³⁶².

TBK. m. 504'de "Kumar ve bahis, bir alacak hakkı tevhit etmez. Kumar yahut bahis için bilerek yapılan avanslar ve ödünç verilen akçeler hakkında ve kumar ve bahis vasfını haiz olduğı takdirde borsaya dâhil olan emtia ve kıymetli evrakın fiyat farkı esası üzerine yapılan vadeli alış verişlerde dahi, hüküm böyledir." şeklinde bir düzenleme mevcuttur. Burada kumar ve bahis oyunlarının kişiye alacak hakkı sağlamayacakğı yaptırım altına alınmıştır. İşte bu durumdan kaynaklanan bir sebepten dolayı para kaybının büyük oranda olması(külli) sonucu aranmıştır. Çünkü, eksik borç teşkil eden kumar ve bahis borcuna bağı bir hak ileri sürülemeyecektir³⁶³.

d. Tacirin Defter Tutma Yükümlülüğüne Aykırı Davranması

Tacir, kanunun yüklediğı bir yükümlülüğün gereğı olarak ETTK. m. 66'da bahsi geçen bir takım defterleri tutması gerekir³⁶⁴. Söz konusu defterler, 6102 sayılı TTK.'da

³⁶² KAÇAK, s.124.

³⁶³ COŞKUN, s.3165.

³⁶⁴ Eski TTK. m. 66'da "Her tacir, ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak münasebetlerini ve her iş yılı içinde elde edilen neticeleri tesbit etmek maksadiyle, işletmesinin mahiyet ve öneminin gerektirdiğı bütün defterleri ve bilhassa, diğer kanunların hükümleri mahfuz kalmak üzere, aşağıdaki defterleri Türkçe olarak tutmaya mecburdur:

1. Tacir hükmi şahıs ise yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri ve karar defteri;
2. Hususi hukuk hükümlerine göre idare edilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere devlet, vilayet, belediyeler gibi amme hükmi şahısları tarafından kurulan ve hükmi şahsiyeti bulunmayan ticari işletmeler ile dernekler tarafından kurulan ticari işletmeler ve bunlara benziyen ve hükmi şahsiyeti olmayan diğer ticari teşekküller, karar defteri hariç yukarki bentte yazılı defterleri;

tek bir maddede sayılmamasına karşın yine mevcuttur. Ayrıca TTK. m. 64’de pay defteri, yönetim kurulu karar defteri, genel kurul toplantı ve müzakere defterinin de ticari defter olduğu düzenleme altına alınmıştır. İlaveten, söz konusu defterler dışındaki defterlerin Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunca çıkarılacak bir yönetmelikle belirleneceği düzenleme altına alınmıştır³⁶⁵.

Bir görüş, borçlunun, sırf TTK.’daki defterleri düzgün bir şekilde tutmamasından dolayı taksirli iflas suçunun faili olamayacağını ileri sürmüştür³⁶⁶. Ancak bir başka görüş ise, iflas halinde masaya intikal ettirilmesi gereken defter ve belgelerin ibrazından kaçınılması halinde, bu durumun ticari defterlerin hiç veya kanunun emrettiği şekilde tutulmamasından dolayı taksirli iflas suçunun oluşacağını ifade etmektedir³⁶⁷. Diğer bazı görüşler ise, ETTK. m. 66’da bahsi geçen defterlerin ihmal veya dikkatsizlik gibi nedenlerle usulüne uygun bir şekilde tutulmamasından dolayı

-
3. *Tacir hakiki şahıs ise karar defteri hariç olmak üzere birinci bentte yazılı defterleri veya işletmesinin mahiyet ve önemine göre sadece işletme defteri.*

Tacirlerin işletmeleriyle ilgili işler dolayısıyla aldıkları mektup, yazı, telgraf, fatura, cetvel, senet gibi vesika ve kağıtlarla ödemelerini gösteren vesikaları ve yazdığı mektup, yazı ve telgrafnamelerin kopyalarını ve mukaveleleri, taahhüt ve kefalet ve sair teminat senetleri ve mahkeme ilamları gibi belgeleri muntazam bir tarzda dosya halinde saklamaları mecburidir.” ifadelerine yer verilmiştir.

³⁶⁵ TTK. m. 64 – Defter Tutma Yükümlülüğü: (1)Her tacir, ticari defterleri tutmak ve defterlerinde, ticari işlemleriyle malvarlığı durumunu, Türkiye Muhasebe Standartlarına ve 88 inci madde hükümleri başta olmak üzere bu Kanuna göre açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koymak zorundadır. Defterler, üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulur. İşletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesi defterlerden izlenebilmelidir.

(2)Tacir, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin, fotokopi, karbonlu kopya, mikrofiş, bilgisayar kaydı veya benzer şekildeki bir kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamakla yükümlüdür.

(3)Ticari defterler, açılış ve kapanışlarında noter tarafından onaylanır. Kapanış onayları, izleyen faaliyet döneminin altıncı ayının sonuna kadar yapılır. Şirketlerin kuruluşunda defterlerin açılışı ticaret sicili müdürlükleri tarafından da onaylanabilir. Açılış onayının noter tarafından yapıldığı hâllerde noter, ticaret sicili tasdiknamesini aramak zorundadır. Türkiye Muhasebe Standartlarına göre elektronik ortamda veya dosyalama suretiyle tutulan defterlerin açılış ve kapanış onaylarının şekli ve esasları ile bu defterlerin nasıl tutulacağı Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca bir tebliğle belirlenir.

(4)Pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defteri gibi işletmenin muhasebesiyle ilgili olmayan defterler de ticari defterlerdir.

(5)Yevmiye, defteri kebir ve envanter defteri dışında tutulacak defterler Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından bir tebliğ ile belirlenir.

³⁶⁶ UYAR, s.12; KAÇAK, s.67.

³⁶⁷ MUŞUL, İflas Suçları, s.73; Bkz. karşı görüş için; Erem, bu durumu bir hileli iflas olarak kabul etmiştir. (EREM, Taksiratlı ve Hileli İflas, s.1067.)

taksirli iflas suçunun oluşacağını, hileli bir davranış sonucu alacaklılarına zarar verme kastıyla yapılması durumunda ise hileli iflas suçunun oluşacağını ileri sürmektedir³⁶⁸.

Sorumluluğa ilişkin olarak, ETTK. m. 67/2’de bir düzenleme mevcuttur. Buna göre ticaret şirketlerinde, şirketi idare ve temsil etmeye yetkili olan şahıslar; tüzel kişiliği olmayan işletme ve teşekküllerde ise o işletme veya teşekkülü temsil ve idare etmeye yetkili olan kişiler, ticari defterlerin hiç veya usulüne uygun şekilde tutulmamasından sorumludurlar³⁶⁹.

Her ne kadar tacirin ticari defterlerini hiç veya usulüne uygun bir şekilde tutmaması kusurlu bir davranış olsa da, bunun neticesinde iflas etmesi durumunun taksirli iflas suçunu oluşturmayacağı bir başka görüş tarafından ileri sürülmektedir³⁷⁰.

Bu tartışmalar sonucunda, 5237 sayılı TCK. m. 162 son noktayı koymuştur. Düzenlemeye göre; taksirli iflas suçunun işlenebilmesi için, tacirin basiretsiz bir şekilde hareketleri sonucunda, tutulması gerekli olan ticari defterlerin usulüne uygun veya hiç tutulmaması durumu yeterli görülmüştür.

e. Müflisin Mevcudu İle Alacağından Çok Fazla Miktarlar İçin Senet İmzalaması

Müflis, alacaklılarının alacaklarının teminatı makamındaki malvarlığı ile alacaklarının değerine oranla çok fazla miktar ve değerde senet imzalarsa taksirli iflas suçundan cezalandırılacaktır.

Bir görüşe göre, müflis iflasın önüne geçmek amacıyla, üçüncü kişilerden para tedarik ederse, bu durumun müflisi ağır şartlar altında para borcu altına soktuğundan hareketle taksirli müflis sayılacağı ifade edilmiştir³⁷¹.

³⁶⁸ ÇOLAK, s.169.

³⁶⁹ MUŞUL, İflas Suçları, 74.

³⁷⁰ YILMAZ, s.116.

³⁷¹ MUŞUL, İflas Suçları, s.75; EREM, Taksirli ve Hileli İflas, s.1067; Aynı şekilde, UYAR, İcra-İflas Suçları s.12; GÖRGÜN, s.444; ÇOLAK, s.169.

Bazı görüşlerce de, borcun olmamasına rağmen olmayan borçlar için senet düzenlenmişse hileli iflas suçuna ilişkin İİK. m. 311/2 veya m. 311/5'in uygulanacağını ifade etmişlerdir³⁷².

Tacirin, malvarlığı ve alacaklarına oranla çok daha yüksek meblağı içeren senetler imzalaması birçok sebebe bağlı olabilir. Bu durum tacirin, ekonomik sıkıntıları başından defetmek amacıyla olabileceği gibi, keyfi bir sebebe bağlı olarak da oluşabilir. Örneğin, tacir ekonomik sıkıntıdan kurtulmak maksadıyla yüksek miktarda ve aşırı faiz oranıyla borç altına girebilmektedir. Ancak bu hal, alacaklılarının alacaklarının teminatı makamındaki malları tehlikeye sokmaktadır. Özetle, tacir, malvarlığı ve alacaklarından daha yüksek bir miktar için senet imzalamışsa ve bunu ödeyemeyerek iflas etmişse, bu durumda 5237 sayılı TCK. m. 161'deki taksirli iflas suçundan cezalandırılacaktır. Ancak tacir, gerçekte olmayan bir borç için senet düzenlenmişse, bu durumda 5237 sayılı TCK. m. 161/1-c'deki "Gerçekte bir alacak ve borç ilişkisi olmadığı hâlde, sanki böyle bir ilişki mevcutmuş gibi, borçların artmasına neden olacak şekilde belge düzenlenmesi" suçundan mütevellit hileli iflas suçunu işlemekten cezalandırılacaktır.

f. İflas Takibi Sırasında Mahkeme, İflas İdaresi Veya İflas Dairesi Tarafından Çağrıldığı Halde Makul Bir Mazeret Olmaksızın Gelmemesi

Müflis sıfatına haiz olan kişi, çağrılmasına rağmen makul bir mazeret belirtmeksizin iflas idaresi veya iflas dairesi ya da mahkemeye gelmezse, bu ihmali hareketinden dolayı cezalandırılır. Çağırma işleminin yetkili mercii tarafından usulüne uygun şekilde yapılması gerekir. Çağırma yetkisine sahip olsa bile, durum usulüne uygun bir şekilde müflise bildirilmemişse, taksirli iflas suçu oluşmayacaktır. Burada şuna değinmekte yarar var; kişinin taksirli hareketleri sonucu iflas etmesinin yaptırım

³⁷²MUŞUL, İcra ve İflas Hukuku, s.1335; ÖZGENÇ, İflas Suçları, s.363.

altına alındığı bir düzenlemede, zaten iflas etmiş olan bir kişinin, iflasından sonraki bir takım fiillerinin cezalandırılması suç teorisi bakımından uygunluğu tartışılabilir³⁷³.

5237 sayılı TCK. bakımından, taksirli hareketlerin iflastan sonra gerçekleşmesi halinde, failin “taksirli davranışıyla iflasa sebebiyet vermesinden” bahsedilemeyeceğinden dolayı, TCK. m. 162’de düzenlenen taksirli iflas suçu açısından bir mana ifade etmemektedir³⁷⁴.

g. Müflisin İşlerini Terk Ederek Kaçması

Müflisin işleri ile bağlantıyı koparması, akabinde de alacaklıları ile bağlantısını kesmesi durumunda taksirli iflas suçu oluşur³⁷⁵. Bir görüşe göre kaçma fiilinden anlamamız gereken, müflis kişinin tüm aramalara rağmen bulunamaması, saklanması veya gizlenmesidir³⁷⁶. Ancak tacirin kaçma niyeti olmaksızın, kısa veya uzun süreliğine işlerinin başından uzaklaşması durumunda, bu hareketi müflisin işlerini terk ederek kaçması olarak değerlendirilemez, dolayısıyla taksirli iflas suçu oluşmaz³⁷⁷. Tacirin kısa veya uzun süreliğine, kaçma niyeti olmaksızın taahhütlerinden kaçması İİK. m. 177/b-1’de doğrudan iflas sebebi olarak düzenlenmiştir³⁷⁸.

İflas tabi şahıs, işlerini terk ederek kaçmasına bağlı olarak iflas ederse, taksirli iflas suçundan bahsedebiliriz ancak failin kaçması fiili, TCK. m. 161/1-a bendi uyarınca alacaklıların alacaklarına kavuşmasına mani olmak maksadıyla gerçekleştirilirse, hileli iflas suçundan bahsederiz. TCK. m. 161/1-a bendinde “alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması, gizlenmesi veya değerinin azalmasına neden olunması” hareketlerinin gerçekleşmesi neticesinde

³⁷³ ÖZGENÇ, İflas Suçları, s.364. Ayrıca Yazar, mazeretsiz davete icap etmeme halinin, bağımsız bir suç olabilse de taksirli iflas suçunun oluşması için yeterli görmemiştir; çünkü, iflas etmiş şahsın davete icabet etmemesinin iflasa etki eden bir durum olmadığını ileri sürmüştür.

³⁷⁴ YILMAZ, s.118.

³⁷⁵ DÖNMEZER, s. 498. MUŞUL da bu konuda borçlunun kısa ya da uzun bir süreliğine işlerinin başından ayrılması halini geçici olması şartıyla kaçma olarak nitelendirilmemiştir. MUŞUL, İcra ve İflas Hukuku, s.1511; Benzer görüşler için bkz. GÖRGÜN, s.445; ÇOLAK, s.169.

³⁷⁶ ÖNDER, s. 407; UYAR, İcra- İflas Suçları s.14; EREM, Taksirli ve Hileli İflas, s.1067.

³⁷⁷ MUŞUL, İflas Suçları, s.83; COŞKUN, s.3166.

³⁷⁸ MUŞUL, İflas Suçları, s.82.

hileli iflastan söz ederiz. Bu sebeple fail, kaçması neticesinde, taksirli iflas suçundan değil, hileli iflas suçundan sorumlu tutulacaktır.

h. Tacirin, Evvelki Bir Konkordato Şartlarını İfa Etmeden Yeniden İflasına Hükmolunması

Tacir, konkordato akdetmiş olmasına rağmen, konkordatoda düzenleme altına alınan şartları yerine getirmeden tekrar iflas ederse, taksirli müflis olur. Ancak burada tacir, konkordatoyu iflastan önce akdedip, yetkili mercii tarafından tasdik edilirse, söz konusu konkordatonun şartlarının yerine getirilmeksizin, iflas kararı verilmesi durumunda tacirin taksirli müflis sayılıp sayılmayacağına ilişkin bir düzenleme mevcut değildir. Maddeden çıkan lafzi yoruma göre, bu halde tacir, taksirli müflis sayılmayacak ve taksirli iflas suçu oluşmayacaktır. Ancak, bu durumu kabul etmek kanunun düzenleniş amacına aykırılık oluşturmaktadır. Çünkü, düzenlemenin amacı, konkordato şartlarını yerine getirmeyen borçlunun, zaman sonra bu kusurlu hareketinden mütevellit iflas etmesi halinde cezalandırılmasıdır³⁷⁹.

Kanımızca, hem iflas içinde hem de iflastan evvel akdedilen konkordatonun şartlarına uymayan, aykırı davranan borçlu taksirli iflas suçundan sorumlu olur. Artık iflastan önceki konkordato şartlarını yerine getirilmemesi halinde borçlu, basiretli bir tacirin göstermesi gereken dikkat ve özeni göstermemesi dolayısıyla taksirli iflas suçunun faili kabul edilmelidir³⁸⁰.

i. Müflisin, Zorunlu Olduğu Halde İflas İçin Mahkemeye Başvurmamış Olması

İİK.m.178'e göre; "İflasa tabi bir borçlu aleyhine alacaklılardan birinin haciz yolu ile takibi neticesinde yapılan haciz borçlunun yarı mevcudunun elinden çıkmasına sebep olup da kalanı muaccel ve vadesi bir sene içinde hulul edecek diğer borçlarını

³⁷⁹ MUŞUL, İcra ve İflas Hukuku, s.1336.

³⁸⁰ UYAR ise maddenin yazılış şekli bakımından bu suçun oluşması için borçlunun iflas etmiş ve ondan sonra konkordato akdedip onun şartlarına uymama sebebiyle daha sonra tekrar iflas etmiş olması aranıyor gibi görünüyor da bu hatalı bir yorum olacağını ifade etmiştir. (UYAR, İcra- İflas Suçları, s.14)

ödemeye yetişmiyorsa borçlu derhal aczini bildirerek iflasını istemeye mecburdur” şeklindedir. O halde, düzenlemede belirtilen durumda olmasına karşın, derhal aczini bildirip, iflasını istemeyen kişi taksirli iflas suçunun faili olacaktır. Tacir, burada basiretli bir işadami gibi hareket etmeli, üzerine düşen dikkat ve özen yükümlülüğünü yerine getirmelidir ki, aksini kabul tacirin taksirli müflis olmasına sebebiyet vermektedir.

j. Ticareti Terk Eden Tacirin Durumunu Bildirmemesi

İİK. m. 337/a’ya göre; “44 üncü maddeye göre mal beyanında bulunmayan veya beyanında mevcudunu eksik gösteren veya aktifinde yer almış malı veya yerine kaim olan değerini haciz veya iflas sırasında göstermeyen veya beyanından sonra bu malları üzerinde tasarruf eden borçlu, bundan zarar gören alacaklının şikâyeti üzerine, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Birinci fıkradaki fiillerin işlenmesinden alacaklının zarar görmediğini ispat eden borçluya ceza verilmez.

Borçlunun iflası halinde, birinci fıkradaki durum ayrıca taksiratlı iflas hali sayılır” denilmektedir.

Anılan düzenlemenin ilk fıkrası, İİK. m. 44’e yollama yapmaktadır. İİK. m. 44’e göre tacir; ticareti terk etmesi halinde bu durumu derhal ticaret siciline bildirmekle yükümlüdür. Bunun yanı sıra tacir, aktif ve pasif malvarlığı ile alacaklılarının adlarını da ticaret siciline bildirmelidir. Aksi durumda tacirin, alacaklının şikâyeti üzerine, hafif hapis cezası ile cezalandırılacağı yaptırım altına alınmıştır.

Düzenlemenin ikinci fıkrasında ise borçlu tacirin, alacaklıların zarar görmediğini ispat etmesi durumunda cezalandırılmayacağı düzenlenmiştir. Düzenleme ile borçlu tacire ispat külfeti yüklenmiştir ve cezalandırılıp cezalandırılmayacağına ilişkin kendisi lehine, alacaklıların zarar görmediğini ispat etme yükümlülüğü yüklenmiştir. Ancak bu düzenleme ceza hukukunun temel prensipleriyle çelişki halindedir. Çünkü ceza hukukunda failin cezalandırılmasına ilişkin ispat faaliyetleri iddia makamınca yerine getirilir. İspat faaliyetlerinin sanık veya şüpheli makamındaki borçlu tarafından yerine getirilmesinin yaptırım altına alınması isabetli değildir.

İİK. m. 337'nin son fıkrası ise, ilk fıkraya atıfta bulunarak, borçlunun mal beyanında bulunmaması veya mal beyanında mevcudunu az göstermesi yada aktifinde yer alan malı veya yerine ikame olunabilen değeri haciz veya iflas sırasında göstermemesi ve yahut mal beyanından sonra bu mallar üzerinde tasarrufta bulunması durumlarının yanında borçlu bir de iflas ederse, o vakit taksirli müflis sayılacağı düzenleme altına alınmıştır. Ancak İİK. m. 337'nin birinci fıkrasında bahsi geçen fiilin, TCK. m. 162 karşısında, doğrudan bir taksirli iflas suçu oluşturması mümkün değildir. Ancak buradaki fiile bağlı olarak, tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık teşkil eden bir durumun varlığı halinde, 5237 sayılı TCK. bakımından bir taksirli iflas hâlinin varlığından söz edilebilir.

İİK. m. 44'teki fiiller, 5237 sayılı TCK. m. 161/1'de düzenleme altına alınan hileli iflas suçunun seçimlik hareketlerinden, malların kaçırılması ve gizlenmesi fiillerine benzemektedir. Söz konusu suçu oluşturan fiillerin, iflastan önce veya sonra gerçekleşmesinin suçun oluşumuna bir etkisi yoktur³⁸¹.

2.1.2.2.2. Netice

TCK. m. 162' de düzenleme altına taksirli iflas suçunun, hareket unsuru “dikkat ve özenin gösterilmemesi şeklinde ortaya çıkan hareketlerdir” ve kanunda “tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet veren kişi, iflasa karar verilmiş olması halinde, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” denilmek suretiyle taksirli iflas suçunun neticesi, dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet verilmesi şeklinde düzenlenmiştir.

Taksirli iflas suçunda, fail hakkında iflas kararı verilmesi objektif cezalandırılabilme şartıdır³⁸². Buradan hareketle failin, iflasına sebebiyet vermesi ile hakkında iflas kararı verilmesi durumları birbirinden farklıdır. Suçun işlenebilmesi için, iflasa tabi şahsın, tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı

³⁸¹ YILMAZ, s.121.

³⁸² TCK. m. 161-Taksirli İflas Suçunun Gerekçesi: “*Hileli iflas suçunda olduğu gibi, kişinin taksirli iflas dolayısıyla cezalandırılabilmesi için, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflâsa karar verilmiş olması gerekir. Bu nedenle, iflas olgusunun gerçekleşmesi, bu suç açısından da bir objektif cezalandırılabilme şartı niteliği taşımaktadır*”

davranması sonucunda iflas kararının alınmasına yol açabilecek derecede durumunun kötüleşmesi gerekir. Ancak faile ceza verilebilmesi için ise, madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, iflasa sebebiyet vermenin ötesinde, “iflas olgusunun gerçekleşmesi” gerekir. İflasın gerçekleşmesi ise, ticaret mahkemesi tarafından iflas kararının verilmesi ile olur. İflas kararının verilmesiyle kastedilen, bu kararın kesinleşmiş olmasıdır.

Taksirli iflas suçunun işlendiği yer bakımından, birbirine benzer görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre; taksirli iflas suçunun, iflasa tabi şahsın, tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlalinden doğan kusurlu hareketlerinin işlendiği yerde değil, iflasın meydana geldiği yerde işlenmiş sayılacağını ifade etmektedir³⁸³. İflasın meydana geldiği yer ile kastedilen, İİK. m. 154’deki borçlunun muamele merkezidir³⁸⁴.

Bir diğer görüşe göre; kusurlu hareketlerin suçu meydana getirebilmesi için iflasın husule gelmesi gerekir. Buna bağlı olarak, taksirli iflas suçunun neticesi iflasın gerçekleşme yeri, suçun işlendiği yer olarak kabul edilmektedir³⁸⁵.

2.1.2.2.3. Nedensellik Bağlantısı

Taksirli iflas suçunun, neticeli bir suç olduğuna ilişkin bilgiye yukarıda yer vermiştik. Neticeli bir suç olmasının sonucu olarak, suçun failinin, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareketi ile iflasa sebebiyet vermesi arasında bir illiyet bağına ihtiyaç vardır. Aksi takdirde, sadece tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket, taksirli iflas suçunu oluşturmayacaktır. Suçun oluşabilmesi için, kusurlu hareketlerin iflasa sebebiyet vermesi gerekir.

³⁸³ KAÇAK, s.68.

³⁸⁴ ÇOLAK, s. 166; UYAR, İcra- İflas Suçları, s.15; UYAR, taksirli iflas suçunun, kusurlu hareketlerin vücuda geldiği yerde değil, iflasın meydana geldiği yerde işlenmiş sayılacağını dile getirmektedir.

³⁸⁵ EREM, Taksirathı ve Hileli İflas, s.1064.

2.1.2.2.4. Fail

Taksirli iflas suçu, özgü suçtur. Buna bağlı olarak, söz konusu suçu ancak özel bir yükümlülük altında bulunan veya belirli niteliklere sahip olan kimse işleyebilir. Buradan hareketle taksirli iflas suçunun faili, iflasa tabi olup, tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özen yükümlüğüne aykırı harekette bulunan ve neticesinde de iflasa sebebiyet veren kişidir.

2.1.2.2.5. Mağdur

Taksirli iflas suçunda mağdur, suçun konusunun ait olduğu kişilerdir. Buna bağlı olarak, hileli iflas suçunda da bahsettiğimiz üzere, birbirinden farklı görüşler suçun mağdurunu farklı farklı yorumlamışlardır. Bir görüş suçun mağdurunu, hakkında iflas kararı verilen kişinin alacaklısı olan ve taksirli müflisin kusurlu hareketlerinden dolayı alacaklarını tahsil edemeyen veya edememe tehlikesi olan kişi olarak tanımlamıştır³⁸⁶. Diğer bir görüş, failin kusurlu hareketleri neticesinde “devletin ekonomik düzeninin” bozulduğunu, neticesinde de mağduriyetlere yol açtığını dile getirerek, suçun mağdurunun devlet olacağını ifade etmiştir³⁸⁷. Bir diğer görüş ise, iflas suçunun mağdurunun, toplumu oluşturan bireyler olduğu belirtilmektedir³⁸⁸. Taksirli iflas suçuna ilişkin, hileli iflas suçunun mağduru hakkında yapmış olduğumuz açıklamalar aynen geçerlidir.

Yine hileli iflas suçunda bahsettiğimiz üzere, ceza yargılamasında mağdurun tespitinde, alacaklı kavramının yorumunda ceza ve ceza muhakemesi hukukunun temel prensipleri dikkate alınmalıdır. Mağdur tespiti yaparken, bütün alacaklıları müdahil kabul etmemiz durumunda, müflisin baskı altına gireceğini düşünmek ve farklı bir metot geliştirmeye çalışmak, ceza hukuku temelli bir düşünce değildir. Ayrıca, kişinin davayı müdahil olarak katılabilmesinde, ceza muhakemesi temel prensiplerince korunan davayı takip etme hakkı vardır. Bu hakka sahip müdahil, ister istemez borçlu

³⁸⁶ MERAN, s.176; ÖZGENÇ, İflas Suçları, s.352; PARLAR-HATİPOĞLU, s.2662.

³⁸⁷ KIZILARSLAN, s.79.

³⁸⁸ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.308.

üzerinde bir baskı kuracaktır ve durumun gereğini yapacaktır. Dolayısıyla, mağdur sayısının çokluğu nedeniyle, müdahil sayısı noktasında, ceza muhakemesince getirilen sınırlamadan daha ağır bir sınırlama getirilemez.

2.1.2.2.6. Konu

Taksirli iflas suçunun konu unsuru ile ilgili olarak, hileli iflas suçunun konu unsuruna benzer olduğunu ifade etmek gerekir. Burada sadece yukarıda hileli iflas suçunu incelerken yaptığımız açıklamalara gönderme yapmakla yetiniyoruz.

2.1.2.2.7. Nitelikli Unsurlar

Nitelikli unsur, suçta cezayı artıran veya eksilten durumlardır. Taksirli iflas suçu açısından nitelikli unsuru değerlendirdiğimizde, herhangi bir nitelikli unsura rastlamamaktayız.

2.1.2.3. Taksirli İflas Suçunun Manevi Unsuru

Taksirli iflas suçunun manevi unsuru, taksirdir. Taksir basit ve bilinçli olmak üzere ikiye ayrılır. Basit taksir, 5237 sayılı TCK. m. 22/2’de “Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesi” şeklinde düzenlenmiştir. Basit taksir, aynı zamanda bilinçsiz taksir olarak da adlandırılır. Bilinçli taksir ise, TCK. m. 22/3’de “Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır...” şeklinde düzenlenmiştir.

Taksirin iki unsuru vardır. Bunlardan birincisi, objektif özen yükümlülüğünün ihlali; ikincisi, öngörebilirliktir.

Taksirli iflas suçunu açısından ilk unsuru değerlendirdiğimizde, objektif özen yükümlülüğünün yerine tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özen yükümlülüğünden bahsederiz. TCK. m. 162’deki bu düzenleme, taksirin objektif unsurunda, failin tacir

sıfatından hareketle özel bir düzenleme ihdas edilmiştir. Yani taksirli iflas suçunun faili, objektif dikkat ve özen yükümlülüğünden ziyade, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özen yükümlülüğünü ihlal etmesi ve bunun sonucunda da iflasa sebebiyet vermesi durumunda taksirli iflas suçunu işlemiş sayılacaktır.

Taksirli iflas suçu açısından ikinci unsur değerlendirildiğimizde, öngörülebilirlik kavramından anlamız gereken, tacirin basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesidir. Tacir, sıradan bireylere nazaran yerine getirdiği iş bakımından dikkat ve özene riayet noktasında daha özverili olmalıdır. Kanun düzenlemesinde de kendisinden beklenen, işiyle alakalı alacağı kararlarda dikkatli davranması, sonuçlarını öngörebilmesi yani basiret göstermesi aranmaktadır. Aksi halde fail, öngörülerini tacir olmanın gerekli kıldığı ölçüde şekillendirmezse, kusurlu hareketleriyle iflasına sebebiyet verirse, taksirli iflas suçunu işlemiş olacaktır.

Taksirli suçların cezalandırılabilirliği açısından, doktrinde esas alınan bir takım kriterler mevcuttur. Taksirli iflası suçunu bu kriterler bakımından değerlendirmeye tabi tutmayı yerinde görüyoruz.

Öncelikle, taksirle işlenen fillerin cezalandırılabilirliği, o fillerin kanun tarafından düzenlenmesine bağlıdır. Taksirli iflas suçu açısından, TCK. m. 162’de “Tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet veren kişi, iflasa karar verilmiş olması halinde, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” demek suretiyle, taksirli hareketlerde bulunan failin fiilinin cezalandırılacağı düzenleme altına alınmıştır. Burada şunu da belirtmek gerekir, normalde kanun koyucu malvarlığına karşı suçların kasten işlenebileceğini yaptırım altına almaktadır. Ancak taksirli iflas suçu açısından, farklı bir düzenleme ihdas edilmiştir ve taksirli hareketlerde bulunan failin cezalandırılması yaptırım altına alınmıştır.

Taksirle işlenen suçlarda, taksirli hareketin failin iradesi sonucunda oluşması gerekir. Taksirli iflas suçu bakımından, iflasa tabi şahsın kusurlu hareketleri, kendi iradesinin ürünü olmalıdır. İflas tabi şahsın, basiretli bir iş adamının göstermesi gereken dikkat ve özeni göstermemesinden farklı bir takım mücbir sebepler nedeniyle

iflası durumunda taksirli iflas suçunun faili olamayacaktır. Çünkü kusurlu hareketler failin iradesi dışında bir takım sebeplerden kaynaklanmaktadır.

Taksirle işlenen suçlarda, taksirli hareketler sonucunda meydana gelen netice hakkında failin kastının bulunmaması gerekir. Taksirli iflas suçu açısından, iflasa tabi şahsın, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özeni göstermemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet vermesinin, suçun neticesi olduğunu belirtmiştik. Taksirli iflas suçunun oluşması bakımından söz konusu netice, fail tarafından bilinmemeli ve istenmemelidir. Aslında failin, iflası isteyerek bir takım hareketlerde bulunması tek başına taksirli iflas suçunu oluşturmaz. Ancak gerçekleştirilen hareketler, hileli iflas suçunun tipiklik unsurunda yer alan seçimlik hareketlerden birisi ise, o takdirde hileli iflas suçunu oluşturacaktır.

Taksirle işlenen suçlarda, taksirli hareket ile netice arasında nedensellik bağının varlığı aranır. Taksirli iflas suçu açısından, taksirli hareket sonucu iflasa sebep olunması gerekir. İflasın gerçekleşmesi, taksirli hareket neticesinde değil de farklı bir kusurlu hareketten kaynaklanıyorsa, bu durumda taksirli iflas suçundan bahsedemeyiz. Örneğin; tacirin, bahis oynaması sonucunda yüklü miktarda para kaybetmesi neticesinde değil de, alacaklısı olduğu bir tacirin borcunu ödememesine bağlı olarak iflas etmesi durumunda, taksirli iflas suçu oluşmayacaktır.

Taksirle işlenen suçlarda fail, neticeyi öngörebilmelidir. Öngörülebilirlik ile kastedilen şey, failin, kusurlu hareketinin sonucunu tahmin edebilmesidir. Taksirli iflas suçu açısından, öngörülebilirlik, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özen yükümlüğü ve basiretli bir iş adamı gibi davranma kriterleriyle birlikte ele alınmalıdır. Öngörülebilirlik kavramı, kişinin yaşı, zekâsı, hayat tecrübesi ve sosyal çevresine bağlı olarak değerlendirmeye tabi tutulmalıdır³⁸⁹. Öngörülebilirlik ölçütü ise; TTK. m. 18/2’de düzenlenen “basiretli bir iş adamı” gibi davranmaktır.

³⁸⁹ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.373.

2.1.2.4. Taksirli İflas Suçunun Hukuka Aykırılık Unsuru

Taksirli iflas suçu açısından, hukuka aykırılık unsuru bir özellik arz etmemektedir. Yukarıda hileli iflas suçuna ilişkin hukuka aykırılık unsurunu incelerken değindiğimiz, ilgilinin rızası, meşru müdafaa, hakkın kullanılması hukuka uygunluk halleri taksirli iflas suçu açısından da aynı şekilde bir özellik arz etmemektedir.

2.1.3. TAKSİRLİ İFLAS SUÇUNUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

2.1.3.2. Taksirli İflas Suçuna Teşebbüs

Teşebbüs, kasten işlenebilen suçlarda söz konusu olur. Bu durum, 5237 sayılı TCK.’nın 35. maddesinde “Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur” şeklinde ifade edilmiştir. Teşebbüs açısından, failin neticeye yönelik kasten hareket etmesi gerektiğinden, taksirli suçlarda teşebbüs mümkün değildir. Bu yönüyle taksirli iflas suçu açısından, failin neticeye yönelik kasti bir hareketinden söz edilemeyeceğinden³⁹⁰, taksirli iflas suçuna teşebbüsten de bahsedilemez.

2.1.3.3. Taksirli İflas Suçuna İştirak

İştirak, kasten işlenebilen suçlarda söz konusu olur. Bu durum TCK. m. 40/1’de “Suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir” şeklinde ifade edilmiştir. O halde, taksirle işlenen suçlara iştirak mümkün değildir. Buna bağlı olarak, taksirli iflas suçu açısından, iştirak hükümleri uygulanamaz. Ayrıca şunu da belirtmek gerekir; TCK. m. 22/5’te ifade edildiği üzere birden fazla kişinin taksirle işlediği suçlarda, herkes kendi kusurundan dolayı sorumlu olur. Bu halde suçun faillerinin cezası, her failin kusuruna göre ayrı ayrı belirlenir.

³⁹⁰ ARTUK-GÖKÇEN-YENİDÜNYA, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s.599.

2.1.3.4. Taksirli İflas Suçunda İçtima

Taksirli iflas suçu açısından, zincirleme suç hükümleri tatbik edilir. Failin taksirli hareketi sonucu birden fazla kişi mağdur olduğu için aynı neviden fikri içtima kuralı uygulanarak taksirli iflas suçu nedeniyle ceza verilir ve bu ceza artırılır.

2.1.4. TAKSİRLİ İFLAS SUÇUNUN YAPTIRIMI

Taksirli iflas suçunun yaptırımı, TCK. m. 162’de düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre; tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet veren kişi, iflasa karar verilmiş olması halinde cezalandırılacaktır. Taksirli iflas suçunun yaptırımı, iki aydan bir yıla kadar hapis cezasıdır. (TCK. m. 162).

Taksirli iflas suçunda görevli mahkeme³⁹¹, sulh ceza mahkemesi iken 6545 sayılı TCK. ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte asliye ceza mahkemesi olarak yeniden tanımlanmıştır. Taksirli iflas suçunda yetkili mahkeme, kusurlu davranışın yapıldığı yer tespit edilebiliyorsa o yer mahkemesi, tespit edilemiyorsa borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir³⁹².

Taksirli iflas suçu şikâyeteye bağlı değildir. Cumhuriyet savcılığınca ihbar üzerine veya re’sen soruşturma yapılır. Cumhuriyet savcısı öğrenir öğrenmez veya bu konuda

³⁹¹ Görevli mahkemenin yanlış tayini hakkında Yargıtay kararı, “Hükme esas alınan ve 09.07.2008 tarihinde kesinleşen Ankara 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2008/134 E., 144/ K. Sayılı ilamda davaya konu taşınmazın “alacaklılardan mal kaçırmak kastıyla satıldığının” ve mahkemece de müflis Sutek A.Ş. ye ait taşınmazın belirtilen biçimde elden çıkarılıp şirket borçlarının ödenmesinde kullanılmasının önlendiğinin kabulü karşısında; sanıkların eylemlerinin suç tarihinde yürürlükte bulunan 765 sayılı TCK.’nın 506.maddesinde tanımlanan “hileli iflas” suçunu oluşturup oluşturmayacağına ilişkin delillerin tartışılıp değerlendirilmesi görevinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilip görev-sizlik kararı verilmesi yerine yargılamaya devamla yazılı şekilde hüküm tesisi” (YG. 11.CD., T. 12.05.2009, 21942/6202).

³⁹² YAŞAR-GÖKCAN-ARTUÇ, s.4740. Ayrıca bir iflasın taksirli veya hileli olduğuna karar verme yetkisi, ceza mahkemesininidir. İflas karar veren ticaret mahkemesi, bu konuda yetkili değildir. (12. HD., T. 03.12.1957, E. 6889, K. 7066). Ayrıca bkz. PARLAR, Ali-HATİPOĞLU, Muzaffer, 5237 sayılı TCK.’da Özel ve Genel Hükümler Açısından Sulh Ceza Davaları, 2. Baskı, Adalet yayınevi, Ankara 2009, s.438.

iflas müdür ve iflas idaresinin ya da alacaklıların ihbarı üzerine derhal soruşturmaya bařlamalıdır³⁹³.

³⁹³ PARLAR-HATİPOĞLU, s.438; ÖZKAN, s.25.

BÖLÜM 3:

HİLELİ VE TAKSİRLİ MÜFLİSİN İTİBARININ YERİNE GELMESİ

3.1. ADİ İFLASTA İTİBARIN YERİNE GELMESİ

3.1.1. Genel Olarak

İflas, müflisin kusurlu hareketinin neticesi olarak değil de, müflisin kusuru dışında bazı sebeplerden kaynaklanıyorsa, adi iflastan söz konusudur. Örneğin; ekonomik kriz sonucu veya piyasa koşullarına bağlı olarak iflasa tabi şahıs iflas etmiş olabilir. Bu şekilde iflas eden müflise ceza verilmez. Ancak iflas tasfiyesi tamamladıktan sonra da borçlunun müflis sıfatı devam eder. Müflis sıfatının devam etmesi, borçluya bakan yönüyle kamu hukuku bakımından bazı sonuçlar doğurur³⁹⁴.

İflas eden şahıs, birtakım görevleri yerine getiremez ve bazı işleri yapamaz. Adi müflisin bu tarz işleri yerine getirebilmesi için itibarının yerine gelmesi gerekir. Adi müflisin yapamayacağı işlerden bazıları; banka yöneticiliği, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre aracı kurum yöneticiliği, avukatlık ve noterlik.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 5. maddesinin f bendinde, “*İflas etmiş olup da itibarı iade edilmemiş olmak*” şeklindeki düzenleme gereğince adi müflisin avukatlık mesleğini icra edebilmesi için itibarının yerine gelmesi gerekir.

1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 5. maddesi noterlik mesleğine kabul şartlarını düzenlemektedir. Düzenlemeye göre, “*Noter olabilmek için, bu kısım hükümlerine göre noterlik stajını tamamlayarak, noterlik belgesini almış olmak...*” şartları aranmıştır. Noterlik stajına kabul edilebilmek için, Noterlik Kanunu m. 7/10'da düzenlenen “*İflas etmiş ise itibarı iade edilmiş olmak*” durumunun varlığı aranmaktadır. Buna bağlı olarak, adi müflisin noter olabilmesi için itibarının yerine gelmesi gerekir.

³⁹⁴ YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.501.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda adi müflise ilişkin çeşitli sınırlamalar mevcuttur. Bankacılık Kanunu m. 8'de kurucularda aranan şartları tahdidi olarak saymıştır. Düzenlemenin 1-a fıkrasında kurucu ortakların, *“2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre müflis olmaması...”* koşulu aranmaktadır. Ayrıca yine aynı kanunun yönetim kurulu, denetim komitesi ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu üyelerinin taşıması gereken şartlara ilişkin düzenlemelerde, m. 8/1-a'ya atıfta bulunarak üyelerin müflis olmaması gerektiği düzenleme altına alınmıştır. Buna bağlı olarak, adi müflisin bahsi geçen kurullarda görev alabilmesi için itibarının yerine gelmesi gerekir.

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 44. maddesinin 1-a fıkrasına göre, aracı kurumların kurucu ortağı olabilmek için ortakların, *“Müflis olmaması, konkordato ilan etmiş olmaması ya da hakkında iflasın ertelenmesi kararı verilmiş olmaması...”* şartları aranmaktadır. Düzenleme neticesinde, adi müflisin aracı kurumlarda kurucu ortak ve yönetici olabilmesi için itibarının yerine gelmesi gerekir.

3.1.2. İtibarın Yerine Gelmesi Usulü

Tasfiye sona ermesine rağmen, borçlunun müflis sıfatının devam ettiğini, buna bağlı olarak müflis kişinin kamu hukuku bakımından birtakım sınırlamalara tabi olduğunu biliyoruz. İşte burada müflis kişinin, bahsi geçen sınırlamalara takılmadan faaliyette bulunabilmesi için itibarının yerine gelmesi³⁹⁵ gerekir³⁹⁶. İİK. m. 314'te adi müflisin, itibarın yerine gelmesini talep edebilmesi için, *“...masaya kabul edilmiş bütün alacaklıların alacaklarını itfa ettiğine dair makbuz veya vesikaları...”* göstermesi gerekir. Yani iflas takibi sırasında oluşturulan iflas masasına alacaklarını

³⁹⁵ “İtibarının yerine gelmesi” kavramının yerine bir takım yazarlar “itibarın iadesi veya iade-i itibar” kavramını da kullanmaktadır.

³⁹⁶ “Kemal Güven vekili tarafından İtibarın Yerine getirilmesine ilişkin mahkememiz esasında 2008/12 noda kayıtlı davada, Mahkememizce 2/2/2010 tarih ve 2010/2 sayılı kararı gereğince; İstanbul 3. İflas Müdürlüğü'nün 1989/8 sayılı dosyasında tasfiye işlemleri yapılan Hafize ve Süleyman oğlu, 1/7/1904 doğumlu Müflis Celalettin Güven'in İİK 314 maddesi gereğince itibarının yerine getirilmesine, buna bağlı işlemlerin İstanbul 3 İflas Müdürlüğünce 1989/8 E sayılı dosyası üzerinden yerine getirilmesine, verilen bu hüküm Resmi Gazete ile bir kez için ilanına, davacı tarafça yapılan yargılama giderinin kendi üzerinde bırakılmasına, Yargıtay yolu açık olmak üzere oybirliğiyle karar verildiği ilan olunur.” İstanbul 7. Asliye Ticaret Mahkemesi, T. 02.02.2010, E. 2008/12, K. 2010/2. (Resmi Gazete, 12.06.2010, S. 27609).

yazdıran alacaklıların, alacakları itibariyle tatmin edildiğini, alacaklarına kavuştuğunu gösteren makbuz veya belgenin, adi müflis tarafından ortaya konması gerekir. Adi müflis, iflas masasına kabul edilmiş bütün alacaklıların alacaklarını ödediğine dair belgeyi, iflasa karar veren mahkemeye sunar. İflas karar veren mahkeme, tacir kişinin muamele merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir. Böylece itibarın yerine gelmesi asliye ticaret mahkemesinden istenir. (İİK. m. 314). İtibarın yerine gelmesi ise asliye ticaret mahkemesince verilen itibarın yerine getirilmesi kararının resmi gazetede yayınlanmasıyla sağlanır³⁹⁷. (İİK. m. 315). Böylece müflisin itibarının yerine gelmesi ile müflis sıfatı ortadan kalkar.

3.2. TAKSİRLİ İFLASTA İTİBARIN YERİNE GELMESİ

3.2.1. Genel Olarak

Taksirli iflasa ilişkin düzenlemeler, yukarıda da belirttiğimiz üzere hem İİK.'da hem de 5237 sayılı TCK.'da mevcuttur. Düzenlemelerde, kusurlu hareketleri neticesinde iflas eden şahıs, taksirli müflis sayılmıştır. Taksirli müflis, ceza hukuku bağlamında hapis cezası ile cezalandırılırken, kamu hukuku bakımından da bazı yasaklara uymak zorundadır³⁹⁸.

İflas etmekte kusuru olmamasına karşın adi müflise yasaklanan işler, taksirli müflis için öncelikle yasaklanmıştır. Buna göre taksirli müflis, banka yöneticiliği, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre aracı kurum yöneticiliği, avukatlık ve noterlik yapamaz. Ayrıca adi müflisten farklı olarak, taksirli müflisin itibarı yerine getirilmiş

³⁹⁷“D.E.G. A.Ş.'nin iflas ettiği, iflası tasfiyesinin tamamlandığı, iflasın kapatıldığı verilen dosya bilgileri ile sabit olduğunu İflasın kapandıktan sonra müflis şirketin eski yetkilileri dosya alacaklarının büyük bir kısmının ödendiğini, ödeme dışı kalan adresi bilinmeyen Birkaç çalışan alacağının ise dosyaya bloke edildiğini, Bu durumda müflis şirketin itibarının iadesini talep etme zorunluluğu doğduğundan, şirketin itibarının iadesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir. İtibarın iadesi şartlarının oluşup oluşmadığının tespiti için Bilirkişi incelemesine karar verilmiş ve İstanbul 3. İflas Müdürlüğünün 2001/14 Esas sayılı dosyası celp edilmiş ve mahkememiz dosyası ile birlikte bilirkişilere tevdi edilerek gerekli inceleme yapılmış, yapılan inceleme sonunda bilirkişi raporunda özetle: "İİK. 314. maddesinde adi müflis, masaya kaydedilmiş bütün alacaklıların alacaklarını ifa etmiş, makbuz veya vesikaları ibraz etmiş olduğundan itibarın iadesi koşulunun oluştuğu sonucuna varılmıştır" şeklinde beyanda bulunmuşlardır.” İstanbul 3. Asliye Ticaret Mahkemesi, T. 08.04.2010, E.2010/80, K. 2010/178. (Resmi Gazete, 01.05.2010, S. 27568).

³⁹⁸ MUŞUL, s.130; YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.501.

olsa bile, avukatlık (Avukatlık Kanunu m. 5/f) ve noterlik (Noterlik Kanunu m. 7/10) mesleğini icra edebilmesi mümkün değildir.

3.2.2. İtibarın Yerine Gelmesi Usulü

Taksirli iflasta, müflisin itibarının yerine gelmesi 2004 sayılı İİK. hükümlerine göre yapılır. İİK. m. 313'e göre taksirli müflisin, "...*infazı lazım gelen cezasını çektikten veya kanuni sebeplerle ceza düştükten sonra...*" ve masaya kabul edilmiş bütün alacaklıların alacaklarının ödendiği ve bu durumun alacaklıların alacaklarını gösteren iflas dairesinden alınmış bir defter veya ödemeye ilişkin makbuzlar ya da sair evraklarla tespiti ile itibarının yerine gelmesi mümkündür. Bu koşullar gerçekleştiği takdirde taksirli müflis, iflas kararını veren ticaret mahkemesine başvurarak itibarın yerine gelmesini talep edebilir. Taksirli iflasta itibarın yerine gelmesi, itibarın yerine gelmesi talebinin kabulüne dair mahkeme kararının resmi gazetede ilan edilmesi ile sağlanır. (İİK. m. 315). Buna bağlı olarak, taksirli müflisin, müflis sıfatın ortadan kalkar.

3.3. HİLELİ İFLASTA İTİBARIN YERİNE GELMESİ

3.3.1. Genel Olarak

Hileli iflas suçunu işleyen kişilere yönelik, TCK. m. 161'deki düzenlemeden farklı olarak, kamu hukukuna bakan yönüyle bir takım fer'i müeyyideler getirilmiştir. Bu müeyyidelerin getirilmesindeki amaç, hileli iflas suçunun zimmet, irtikâp, ihtilas, dolandırıcılık, sahtecilik vb. suçlar gibi yüz kızartıcı bir suç olması ve toplumun bu suçları işleyenlere karşı kendini teminat altına alınmasının gerekliliğidir³⁹⁹.

Bahsi geçen amaç doğrultusunda, hileli müflise ilişkin getirilen sınırlamaların neler olduğunu tespit edebilmemiz için çeşitli kanuni düzenlemeleri bakmamız gerekecektir. Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, taksirli müflis için getirilen sınırlamalar, hileli müflis için de geçerlidir. Yani hileli müflis, banka yöneticiliği, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre aracı kurum yöneticiliği, avukatlık ve noterlik yapamayacağı gibi, itibarı yerine gelmiş olsa bile avukatlık ve noterlik mesleğini icra edemeyecektir.

³⁹⁹ YILDIRIM-DEREN YILDIRIM, s.501.

Hileli müflis, adi ve taksirli müflisten farklı olarak, affa uğramış olsa bile milletvekilliğine, belediye başkanlığına, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeliklerine seçilemezler. Ayrıca hileli müflisler, Yüksek Hakem Kuruluna işçi veya işverenler adına üye olarak da seçilemezler.

2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun "Milletvekili Seçilemeyecek Olanlar" başlıklı 11. maddesi 'f' bendinde, "*Affa uğramış olsalar bile; basit nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, **dolanlı iflas** gibi yüz kızartıcı suçlar...*"dan birinden mahkum olanların, milletvekili seçilemeyeceği düzenleme altına alınmıştır⁴⁰⁰. Ayrıca Anayasamızın 76. maddesinde de, "*...dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla... hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar bile...*" milletvekili seçilemeyeceği düzenlenmiştir⁴⁰¹.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun "Siyasi Partilere Üye Olma" başlıklı 11. maddesinin 'b-2' bendinde, "*...dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar...*" nedeniyle

⁴⁰⁰ **2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu - Madde 11:** Aşağıda yazılı olanlar milletvekili seçilemezler: a) İlkokul mezunu olmayanlar, b) Kısıtlılar, c) Yükümlü olduğu askerlik hizmetini yapmamış olanlar, d) Kamu hizmetinden yasaklılar, e) Taksirli suçlar hariç, toplam bir yıl veya daha fazla hapis veya süresi ne olursa olsun ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar, f) Affa uğramış olsalar bile; 1. (Değişik: 2/1/2003-4778/15 md.) Basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, **dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar** ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma veya Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından biriyle mahkûm olanlar, 2. Türk Ceza Kanununun İkinci Kitabının, birinci babında yazılı suçlardan veya bu suçların işlenmesini aleni olarak tahrik etme suçundan mahkum olanlar, 3. (Değişik: 2/1/2003-4778/15 md.) Terör eylemlerinden mahkûm olanlar, 4. Türk Ceza Kanununun 536 ncı maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında yazılı eylemlerle aynı Kanunun 537 nci maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında yazılı eylemleri siyasi ve ideolojik amaçlarla işlemekten mahkum olanlar.

⁴⁰¹ **Anayasa m.76 - B. Milletvekili Seçilme Yeterliliği:** (Değişik : 13.10.2006 - 5551/1 md.) Yirmibeş yaşını dolduran her Türk milletvekili seçilebilir. (Değişik : 27.12.2002 - 4777/1 md.) En az ilkokul mezunu olmayanlar, kısıtlılar, yükümlü olduğu askerlik hizmetini yapmamış olanlar, kamu hizmetinden yasaklılar, taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis ile ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar; zimmet, ihtilâs, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, **dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla**, kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, terör eylemlerine katılma ve bu gibi eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar bile milletvekili seçilemezler. Hâkimler ve savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim kurulu üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri ve Silahlı Kuvvetler mensupları, görevlerinden çekilmedikçe, aday olamazlar ve milletvekili seçilemezler.

mahkûm olanların partilere üye olamayacağı ve üye kaydedilemeyeceği yaptırım altına alınmıştır⁴⁰².

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 48. maddesi 5. fıkrasında, “*Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; ...hileli iflas... suçlarından...*” mahkum olanların, devlet memuru olabilme şartlarını taşımadığı düzenlenmiştir⁴⁰³.

442 sayılı Köy Kanunu’nun “Köy Muhtarının ve İhtiyar Meclisi Azalarının Seçilme Yolu” başlıklı dördüncü faslının 33/a-5. maddesinde, “*Köy muhtarlığına ve ihtiyar meclis üyeliğine seçildikten sonra... dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlardan biri ile kesin olarak hüküm giyenler...*” muhtar ve ihtiyar meclis üyeliğinden çıkarılır.

⁴⁰² **2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu – Madde 11-** Siyasi partilere üye olma: (Değişik birinci fıkra: 12/8/1999 - 4445/4 md.) On sekiz yaşını dolduran, medeni ve siyasi hakları kullanma ehliyetine sahip bulunan her Türk vatandaşı bir siyasi partiye üye olabilir. Ancak; a) (Değişik: 12/8/1999 - 4445/4 md.) Hakimler ve savcılar, Sayıştay dahil yüksek yargı organları mensupları, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri, yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, Silahlı Kuvvetler mensupları ile yükseköğretim öncesi öğrencileri siyasi partilere üye olamazlar. b) 1 – Kamu hizmetlerinden yasaklılar, 2 – (Değişik: 2/1/2003-4778/7 md.) Basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, **dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar** ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma veya Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından biriyle mahkûm olanlar, 3 – (Değişik: 2/1/2003-4778/7 md.) Taksirli suçlar hariç beş yıl ağır hapis veya beş yıl ve daha fazla hapis cezasına mahkûm olanlar, 4 – Türk Ceza Kanununun İkinci Kitabının birinci babında yazılı suçlardan veya bu suçların işlenmesini aleni olarak tahrik etme suçundan mahkum olanlar, 5 – (Değişik: 2/1/2003-4778/7 md.) Terör eyleminden mahkûm olanlar, 6 – (Mülga: 12/8/1999 - 4445/4 md.) Siyasi partilere üye olamazlar ve üye kaydedilemezler. (Ek: 12/8/1999 - 4445/4 md.) Yükseköğretim elemanları, yasaklamanın dışındadır. Bunlar hakkında Yükseköğretim Kanunu uygulanır.

⁴⁰³ **657 sayılı Devlet Memurları Kanunu – Madde 48:**(Değişik: 12/5/1982 - 2670/14 md.) Devlet memurluğuna alınacaklarda aşağıdaki genel ve özel şartlar aranır. A) Genel şartlar: 1. Türk Vatandaşı olmak, 2. Bu Kanunun 40 ncı maddesindeki yaş şartlarını taşımak, 3. Bu Kanunun 41 nci maddesindeki öğrenim şartlarını taşımak, 4. Kamu haklarından mahrum bulunmamak, 5. (Değişik: 23/1/2008-5728/317 md.) Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (...) zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, **hileli iflas**, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak. 6. Askerlik durumu itibariyle; a) Askerlikle ilgisi bulunmamak, b) Askerlik çağına gelmemiş bulunmak, c) Askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş olmak, 7. 53 üncü madde hükümleri saklı kalmak kaydı ile görevini devamlı yapmasına engel olabilecek (...) akıl hastalığı (...) bulunmamak.

Muhtar ve ihtiyar meclis üyeliğinden çıkarmakla yetkili makam, il veya ilçe daire kurulu olur⁴⁰⁴.

1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu'nun 8/a-3 maddesine göre, "Yedek subay olarak askere sevkten evvel veya yedek subay yetiştirilmekte iken...hileli müflis olduğu ilan edilenler..." durumlarına göre, askerlik hizmetini er veya erbaş olarak tamamlarlar. Hileli müflis ilan edilip, bu durumu anlaşılanlar, okul disiplin kurullarının vereceği "subay olamaz kararı" üzerine er olurlar. Yedek subay öğreniminde başarı gösteremeyenler, erbaş olurlar. Hakkında er veya erbaş olması yönünde karar alınanların yerine getirecekleri hizmet süresine ilişkin, 1111 sayılı Askerlik Kanunu'nun 5. maddesinin 1. fıkrasında "*Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri ile Jandarma Genel Komutanlığında onsekiz aydır. Bu sürenin, barışta, önce onbeş aya ve bilahare oniki aya kadar indirilmesine, Silahlı Kuvvetlerin de ihtiyacı dikkate alınarak, Bakanlar Kurulunca karar verilebilir.*" şeklinde bir düzenleme ihdas edilmiştir. Düzenlemedeki "hileli müflis olduğu ilan edilenler" deyiminden anlamamız gereken, haklarında hileli iflas suçundan dolayı kesinleşmiş bir ceza mahkûmiyet kararı bulunanlardır⁴⁰⁵.

⁴⁰⁴ **442 sayılı Köy Kanunu - Madde 33:** (Değişik: 18/7/1963 -286/2 md.) a)Köy muhtarlığına ve ihtiyar meclisi üyeliğine seçildikten sonra: 1.Kısıtlı veya kamu hizmetlerinden yasaklı olanlar, 2.İzinsiz olarak yabancı Devlet resmi hizmetlerinde bulunanlar, 3.Ağır hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giyenler, 4.Taksirli suçlar hariç olmak üzere 5 yıldan fazla hapis cezasıyla kesin olarak hüküm giyenler, 5.Zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanmak, **dolanlı iflas gibi yüz kıztartıcı suçlardan** biri ile kesin olarak hüküm giymiş olanlar,6.Devletin, katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin, köylerin, İktisadi Devlet Teşekküllerinin veya bunlara bağlı daire ve müesseselerle ortaklarının ve imtiyazlı şirketlerin memur ve müstahdemi olanlar, 7.Cumhuriyet Senatosu üyesi, milletvekili, il genel meclisi üyesi, belediye meclisi üyesi, belediye başkanı olanlar,8.Köy içlerinin mütaahhidi, bu işlerle ilgili kimselerin kefilî veya ortağı olanlar ve bu cihetlerden köye borçlu bulunanlar, Muhtar ve ihtiyar meclisi üyeliğinden, il veya ilçe idare kurulunca çıkarılırlar. b)Köy tüzel kişiliği ile davacı ve davalı olan muhtar ve ihtiyar meclisi üyeleri bu davalarda köy tüzel kişiliğini temsil edemezler. Yetkili temsilciyi köy derneği seçer.

⁴⁰⁵ **1076 sayılıYedekSubaylarveYedekAskeriMemurlarKanunu - Madde 8:** (Değişik: 29/11/1983 - 2962/3 md.) Yedek subay adayı olarak askere sevkden evvel veya yedek subay yetiştirilmekte iken aşağıdaki engel hali olduğu anlaşılanlar askerlik hizmetini durumlarına göre er veya erbaş olarak tamamlarlar. a) 1. Türk Silahlı Kuvvetlerinde subaylıktan çıkarmayı gerektiren bir suçtan mahkûm olanlar, 2. Kamu hizmetlerinden müebbeten yasaklı olanlar, **3. Hileli müflis olduğu ilan edilenler,** b) Yönetmelikte belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde; 1. Disiplinsizlik ve ahlaki durumları sebebiyle yedek subay çıkarılması uygun görülmeyenler, 2. Türk Silahlı Kuvvetlerinin manevi şahsiyetine gölge düşüren veya askerliğin şeref ve haysiyetiyle bağdaşmayacak eylemlerde bulunanlar ile tutum ve davranışlarıyla yasa dışı siyasi, yıkıcı, bölücü ideolojik görüşü benimsemiş olduğu anlaşılanlar, Okul disiplin kurullarının vereceği subay olamaz kararı üzerine er olurlar. c) Yedek subay öğreniminde başarı gösteremeyenler, erbaş olurlar. Bunların yerine getirecekleri hizmet süresi 1111 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin 1 inci fıkrasında belirtilen süre kadardır.

6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu’nun “Kuruculuk Şartları” başlıklı 6. maddesinde, “...5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile...hileli iflas...suçlarından...” mahkum olanların, sendika kurucusu olamayacağı düzenleme altına alınmıştır⁴⁰⁶.

5187 sayılı Basın Kanunu’nun 5. Maddesinde “...sorumlu müdür olabilmek için...yüz kızartıcı suçlardan mahkum olmamak...gerekir” düzenlemesi mevcuttur⁴⁰⁷. Buradaki ‘yüz kızartıcı suçlar’ deyiminden ne anlamamız gerektiği konusu tartışmalıdır⁴⁰⁸⁻⁴⁰⁹. Çünkü hangi suçların yüz kızartıcı olduğuna ilişkin, özel bir düzenleme mevcut değildir. Ancak yukarıda da gördüğümüz üzere, bir takım özel kanunlarda “zimmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, hileli iflas, sahtecilik, inancı kötüye kullanma gibi yüz kızartıcı suçlar” demek suretiyle, yüz kızartıcı suçları örnekseme yoluyla saymıştır. Çeşitli kanunlardaki düzenlemelerden çıkaracağımız sonuç, hileli iflas suçunun faili, hileli hareketleriyle yüz kızartıcı bir suç işlemiş olacaktır. Buna bağlı olarak, hileli iflas suçundan mahkûm olan kişi, süreli bir yayının sorumlu müdürü olamayacaktır. Basın Kanunu’nun 6. maddesinde, süreli yayın sahibi olabilmek için gereken şartlar açısından, 5. maddeye göndermede

⁴⁰⁶ **6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu – Madde 6:(1)** Fiil ehliyetine sahip ve fiilen çalışan gerçek veya tüzel kişiler sendika kurma hakkına sahiptir. Ancak 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, **hileli iflas**, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama ve kaçakçılık suçlarından birinden mahkûmiyeti bulunanlar sendika kurucusu olamaz. (2) İşveren sendikası kurucusunun tüzel kişi olması hâlinde tüzel kişiyi temsil eden gerçek kişide de birinci fıkrada belirtilen şartlar aranır.

⁴⁰⁷ **5187 sayılı Basın Kanunu - Madde 5-Sorumlu Müdür:** Her süreli yayının bir sorumlu müdürü bulunur. Sorumlu müdür, birden fazla ise her birinin sorumlu olduğu bölüm belirtilir. Sorumlu müdür olabilmek için; a) On sekiz yaşını bitirmiş olmak, b) Türkiye’de yerleşim yeri sahibi olmak ve devamlı oturmak, c) En az ortaöğretim veya dengi bir eğitim kurumundan mezun olmak, d) Kısıtlı veya kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak, **e) Yüz kızartıcı suçlardan mahkûm olmamak**, f) T.C. vatandaşı olmayanlar için karşılıklılık koşulu aramak, gerekir. Sorumlu müdürün Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olması halinde sorumlu müdürlüğü üstlenmek üzere müdür yardımcısı tayin edilir. Sorumlu müdür için bu Kanunda yer alan hükümler, sorumluluğu üstlenen yardımcı için de geçerlidir.

Madde 6-Süreli Yayın Sahibi:Gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşları süreli yayın sahibi olabilirler. Süreli yayın sahibinin on sekiz yaşından küçük veya kısıtlı olması halinde kanunî temsilcisi, tüzel kişi olması halinde ise tüzel kişi temsilcisi hakkında da **5 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şartlar aranır.**

⁴⁰⁸ Bkz. EREM, Faruk, Yüz Kızartıcı Suç Kavramı, <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/1976-2/1.pdf> (Erişim Tarihi, 27.04.2015)

⁴⁰⁹ Günaydın, Barış, 5187 sayılı Yeni Bası Kanunu, TBB Dergisi, S. 57, 2005, s.322.

bulunmuştur. Buna bağlı olarak, süreli yayın sahibi olacak kişi, hileli iflas suçundan mahkûm olmamış olması gerekir.

1618 sayılı Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu’nun 8.maddesinin ‘b’ bendinde, “*Türk Ceza Kanununun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile...hileli iflas ...suçlarından mahkum olmamak*” niteliği, seyahat acentelerinin sahiplerinde, tüzel kişiliğe haiz seyahat acentelerinin yönetim kurulu üyelerinde ve yetkili yöneticilerinde aranmaktadır⁴¹⁰.

Toplu İş Sözleşmesinde Arabulucuya ve Hakeme Başvurma Yönetmeliği’nin “Arabulucunun Nitelikleri” başlıklı 7. maddesinin ‘c’ bendinde, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 48. maddesine göndermede bulunularak, söz konusu düzenlemede aranan şartların arabulucu için de geçerli olduğu düzenleme altına alınmıştır⁴¹¹.

3.3.2. İtibarın Yerine Gelmesi Usulü

Hileli iflasta itibarın yerine gelmesi usulü, İİK. m. 312’de “*Hileli müflis itibarının yerine gelmesini Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu’nun memnu hakların iadesine dair faslındaki hükümlere göre elde edilir*” hükmü yer almaktaydı. “Yasaklanmış hakların geri verilesi (iadesi)” kurumu CMUK.’da m. 416 ila 420 arasında düzenlenmiş olmasına karşın, 5271 sayılı CMK.’da bu kuruma yer

⁴¹⁰ 1618 sayılı Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu – Madde 8-Seyahat Acentası Sahibinin Nitelikleri: Seyahat acentalarının sahiplerinde, tüzel kişiliği haiz seyahat acentalarının yönetim kurulu üyelerinde ve yetkili yöneticilerinde aşağıdaki nitelikler aranır: a)18 yaşını bitirmiş olmak, b) **Ağır hapisle veya yüz kızartıcı suçlardan veya hileli iflastan hükümlü olmamak**, c) Ticari itibar bakımından yeterli olmak, d) 30 uncu madde hükmüne göre cezalandırılmamış olmak.

⁴¹¹ Toplu İş Sözleşmesinde Arabulucuya ve Hakeme Başvurma Yönetmeliği – Madde 7-Arabulucuların Nitelikleri: (1) Arabulucularda aşağıdaki nitelikler aranır: a) Türk vatandaşı olmak. b) Medeni ve siyasi hakları kullanma ehliyetine sahip olmak. c) **14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (5) numaralı alt bendinde öngörülen genel koşulları taşımak**. ç) Siyasi parti organlarında görevli olmamak. d) Sendika şubesi, sendika ve konfederasyonlarda herhangi bir suretle görevli bulunmamak. e) Yükseköğretim Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kamu kurum ve kuruluşlarında görevli bulunmamak. f) Hukuk, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, maliye, iktisat ve işletme öğrenimi yapılan en az dört yıllık bir yükseköğretim kurumunu bitirmiş ve işçi-işveren ilişkileri alanında en az beş yıl çalışmış veya diğer yükseköğretim kurumlarını bitirmiş ve kamu kurum ve kuruluşlarında en az on yıl iş hukukuyla ilgili görevlerde çalışmış olmak.

verilmemiştir. Bu sorun daha sonra çıkarılan 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu ile giderilmiştir⁴¹².

Yasaklanmış hakların geri verilmesi, Adli Sicil Kanunu'nun 13/A maddesinde düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre; *"...Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları saklı kalmak kaydıyla, a)mahkum olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması, b)kişinin bu süre zarfında yeni bir suç işlememiş olması ve hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması..."* durumunun varlığının yanında, ayrıca masaya kabul edilmiş bütün alacaklıların alacaklarının ödenmesi ve buna ilişkin makbuz veya sair vesikaların gösterilmesi halinde, hak yoksunluklarının giderilmesi için yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna başvurulabilir⁴¹³.

Yasaklanmış hakların geri verilmesi, hileli müflisin veya vekilinin talebi üzerine, hükmü veren mahkemece yada hileli müflisin ikametgâhının bulunduğu yerdeki ağır ceza mahkemesince yerine getirilir. Kanuni şartlar mevcut ise, hileli müflisin itibarının yerine getirilmesi, Adli Sicil Kanunu'ndaki yasaklanmış hakların geri verilmesi hükümlerine göre ağır ceza mahkemesince yerine getirilir. Hileli iflasta itibarın yerine gelmesi, itibarın yerine gelmesi talebinin kabulüne dair mahkeme kararının resmi

⁴¹² **5252 sayılı Adli Sicil Kanunu - Madde 13/A:** (Ek: 6/12/2006-5560/38 md.)(1) 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunların belli bir suçtan dolayı veya belli bir cezaya mahkûmiyete bağladığı hak yoksunluklarının giderilebilmesi için, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebilir. Bunun için; **Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları saklı kalmak kaydıyla, a) Mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren üç yıllık bir sürenin geçmiş olması, b) Kişinin bu süre zarfında yeni bir suç işlememiş olması ve hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması, gerekir.** (2) Mahkûm olunan cezanın infazına genel af veya etkin pişmanlık dışında başka bir hukukî nedenle son verilmiş olması halinde, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebilmesi için, hükmün kesinleştiği tarihten itibaren beş yıl geçmesi gerekir. Ancak, bu süre kişinin mahkûm olduğu hapis cezasına üç yıl eklenmek suretiyle bulunacak süreden az olamaz. (3) Yasaklanmış hakların geri verilmesi için, hükümlünün veya vekilinin talebi üzerine, hükmü veren mahkemenin veya hükümlünün ikametgâhının bulunduğu yerdeki aynı derecedeki mahkemenin karar vermesi gerekir. (4) Mahkeme bu husustaki kararını, dosya üzerinde inceleme yaparak ya da Cumhuriyet savcısını ve hükümlüyü dinlemek suretiyle verebilir. (5) Yasaklanmış hakların geri verilmesi talebi üzerine mahkemenin verdiği karara karşı, hükümle ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanununda öngörülen kanun yoluna başvurulabilir. (6) Yasaklanmış hakların geri verilmesine ilişkin karar, kesinleşmesi halinde, adli sicil arşivine kaydedilir. (7) Yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna başvurulması nedeniyle oluşan bütün masraflar hükümlü tarafından karşılanır.

⁴¹³ Arslan, Çetin, Yasaklanmış Hakların Geri Verilmesi, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/264/2368.pdf> (Erişim Tarihi, 28.04.2015).

gazetede ilan olması ile sağlanır.(İİK. m. 315). Böylece hileli müflisin, müflis sıfatı ortadan kalkmış olur.

Yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna başvurulmasından kaynaklanan tüm masraflar, hileli müflis tarafından karşılanır.

Yasaklanmış hakların geri verilmesi talebine üzerine, mahkemenin vermiş olduğu karara karşı, hükümle bağlantılı olarak, kanun yolu incelemesi CMK'ya göre yapılır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İflas suçlarından hileli ve taksirli iflas suçları çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır. Bu suçlar sırasıyla, 5237 sayılı TCK.'nın 161 ve 162. maddelerinde düzenlenmiştir. Suçların düzenlenmesiyle korunmak istenen hukuki yarar, karma niteliktedir. Söz konusu suçlar malvarlığına karşı suçlar bölümünde düzenlenmekle birlikte, hem hileli ve taksirli müflisin alacaklılarının alacaklarını korumakta, hem de ekonomik ve ticari hayattaki kredi emniyeti ve güven ilişkisi gibi menfaatleri korumaktadır.

Külli takip yolu olan iflas kurumu, alacaklıların alacakları itibarıyla tatmin edilmesine olanak sağlayan bir takip yoludur. Cüzi takip yolundan farkı; tek bir alacaklıyı değil, bütün alacaklılar için sonuç doğurması ve müflisin tek bir malına karşı değil, bütün malvarlığına karşı yönelmesidir. Ayrıca iflas, sadece iflasa tabi şahıslar için geçerli bir kurumdur. Bu kurumun amacı, alacaklıların alacaklarına kavuşmasını sağlamanın yanında, müflisin hileli hareketleri sebebiyle ekonomik ve ticari hayatta oluşabilecek risklere karşı tedbirlerin alınmasının sağlanmasıdır. Bir diğer amacı da, müflisin, tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranmasının sonucunda bir takım hak yoksunluklarına uğrayacağını bilmesi ve ona göre hareket etmesi bilincinin sağlanmasıdır.

İflas, sadece tacirlere özgü bir müessese değildir. Zira hukukumuzdaki çeşitli düzenlemelerde tacir olmamasına rağmen iflasa tabi olan şahıslar zikredilmiştir. İflasın gerçekleşebilmesi için mutlaka mahkeme kararına ihtiyaç vardır, dolayısıyla iflas kendiliğinden gerçekleşmez. Buna bağlı olarak, iflasın sonuçları önem arz etmektedir.

Hileli ve taksirli iflas suçları 765 sayılı TCK. döneminde de mevcuttu. Eski düzenleme açısından sadece suçun yaptırımları TCK.'da düzenlenmiş, suçun oluşumu için gereken hallere 2004 sayılı İİK.'da yer verilmişti. İİK. m. 310'da on bent halinde taksirli iflas halleri, İİK. m. 311'de sekiz bent halinde hileli iflas halleri sayılmış durumdaydı. Doktrince eleştirilen nokta ise; 5237 sayılı TCK.'nın yürürlüğe girip, hileli ve taksirli iflas suçları açısından yeni düzenlemeler getirmesine rağmen, İKK. m. 310 ve m. 311'in açıkça ilga edilmemiş oluşudur. Bu durumun ciddi karışıklıklara yol

açacağı hususu çalışmamızda incelediğimiz üzere doktrindeki birçok yazar tarafından eleştirilmiştir.

Tarihi sürece baktığımızda iflas suçları, hem batı hukukunda hem de islam hukukunda kendisine yer edinmiştir. Türk hukuku açısından ise, çağın gerektirdiği değişikliklerle beraber, gerek Ticaret Kanunu'nda gerekse de İcra ve İflas ve Ceza Kanunu'nda düzenlenmiştir. Karşılaştırmalı hukuk açısından iflas suçlarına baktığımızda, suçların ceza kanunlarında etraflıca tanımlandığını, Türk hukukundakinin aksine hileli iflas veya alacaklıların haklarını ihlal edici suçların ne şekilde, hangi tasarruflar sonucunda işleneceğini düzenleme altına almıştır.

İcra ve İflas Kanunu'nda hileli ve taksirli iflas suçlarına benzer suçlar bulunmaktadır. Bu suçların dağınık halde olması ve kimi zaman da bu suçların ceza hukukunun temel prensipleriyle çelişmesi dolayısıyla, bu durumun önüne geçilmesini gerektirmektedir.

Hileli iflas suçu, 5237 sayılı TCK.'nın 161. maddesinde düzenlenmiş olup, eski düzenlemeden farklı olarak suçun oluşumuna sebebiyet veren hareketlerin nelerden ibaret olduğu açıkça belirtilmiştir. Böylece, İİK.'daki hileli ve taksirli iflasa ilişkin düzenlemenin uygulanabilirliğinin kalmadığını düşünmekteyiz. Hileli iflas suçunun oluşumuna sebebiyet veren hareketler, söz konusu düzenlemede dört bent halinde sayılmıştır. Düzenlemede sayılan seçimlik hareketlere uygun fiillerin gerçekleştirilmesiyle, hileli iflas suçu oluşmuş olacaktır. 5237 sayılı TCK.'daki hileli iflasa ilişkin seçimlik hareketlerin, İİK.'da sayılan hareketlere benzediğini söyleyebiliriz ancak İİK.'da sayılmasına rağmen, TCK.'da yer almayan hareketlerin hileli iflas suçunu oluşturmaları mümkün değildir.

Hileli iflas suçu, neticesiz bir suçtur. Failin iflasına karar verilmesi, madde gerekçesinde de ifade edildiği üzere, suçun bir neticesi veya ön şartı olmayıp, objektif cezalandırılabilme şartıdır.

Hileli iflas suçunun faili, başta tacirler olmak üzere iflasa tabi şahıslar olduğu için bu suç, özgü bir suçtur. Suçun mağduru, dar anlamda alacaklılar olmakla birlikte, geniş anlamda toplumu oluşturan bireylerdir. Suçun konusu, müflisin iflas masasına tabi malvarlığıdır.

Suçun manevi unsuru, kasttır. Ayrıca fail açısından, malvarlığını azaltmaya yönelik özel bir saik aranmaktadır. TCK. m. 161’de dört bent halinde sayılan hileli hareketlerin gerçekleşmesiyle suçun oluşmasını öngören kanun koyucu, adeta söz konusu hareketlerin, failin saikının bir karinesi olduğunu öngörmektedir. Ayrıca hileli iflas suçu ile ilgili hukuka uygunluk nedenlerinin uygulanmasının mümkün olmadığını dile getirebiliriz.

Hileli iflas suçunun soruşturması ve kovuşturması re’sen yapılmaktadır. 5237 sayılı TCK. ile suçun cezası eski kanuna nazaran ağırlaşmıştır. Her ne kadar hileli iflas suçu ekonomik nitelikte bir suç olsa da, dolandırıcılık yönü itibarıyla, bu suça hapis cezası verilmesi yerindedir. Hileli iflas suçuna ilişkin TCK. m. 53’deki güvenlik tedbirlerinin yanı sıra, çeşitli kanunlarda hileli müflise karşı hak yoksunlukları düzenlenmiştir. Şunu da belirtmekte yarar olacaktır ki, başta Anayasamızın 76. maddesinde olmak üzere, çeşitli düzenlemelerde “hileli müflis” yerine “dolanlı müflis” tabiri kullanılmaktadır. Kanunlar arasındaki uyumun sağlanması açısından, bunun gibi düzenlemelerin yeniden gözden geçirilerek, literatür birliği sağlanmalıdır.

Taksirli iflas suçu, 5237 sayılı TCK.’nın 162. maddesinde düzenlenmiş olup, bu suç ile korunmak istenen hukuki yarar, hileli iflas suçuyla paralellik göstermektedir. Söz konusu düzenleme, 2004 sayılı İİK.’nin aksine, taksirli iflas hallerini saymamış ve genel bir ifade kullanmıştır. Bu durum doktrinle eleştirilere tabi tutulmuştur, ancak taksirli hareketleri sınırlamak, ticari hayatı olumsuz etkileyerek, bir şekilde “tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özen yükümlülüğünün” aşılması halinde bunun cezasız kalması durumunu oluşturacaktır. Ayrıca taksirli iflas suçunun gerekçesinde, “tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilememesi dolayısıyla iflasa sebebiyet verme” halinin yorumunda TTK.’ya atıf yapılması yerinde olmuştur.

Taksirli iflas suçu açısından iflas, objektif cezalandırma şartıdır. Ancak şunu belirtmek gerekir, kişinin iflasına sebebiyet vermesi, gerekli dikkat ve özenin gösterilememesi dolayısıyla iflas tehlikesi ile karşı karşıya kalınması ve alacaklıların teminatı makamındaki malları iflas tehlikesine düşürmesidir. Suçun cezalandırılması için gereken iflas kararı ise, fail hakkında ticaret mahkemesince iflasına karar verilmesidir.

Hileli ve taksirli iflas suçları malvarlığına karşı suçlar bölümünde yer almaktadır. Ancak TCK.'daki iflas suçları düzenleniş yeri itibarıyla tartışmalara konu olmuştur. Ticari ve ekonomik hayata ilişkin suçların tek bir mevzuatta toplanması ve mevcut diğer kanunlarla da uyumunun sağlanmasının gerektiğini düşünmekteyiz. Ayrıca Yargıtay, bazı içtihatlarında iflas suçları açısından, bilirkişi incelemesi sırasında, bilirkişiler arasında ceza hukuku uzmanının da bulunmasını istemektedir. Bu durum iflas suçlarına bakan mahkeme veya hâkimlerin yetersiz kaldığına bir işarettir. Sonuç olarak, ticari ve ekonomik hayata ilişkin suçların, bu suçlarda uzmanlaşmış kişilerden teşkil edecek mahkemelerde görülmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

AKINCI, Şahin; (2014), Roma Hukuku Dersleri, 7. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara

ALACAKAPTAN, Uğur, (1970), Suçun Unsurları, Ankara

Alman Ceza Kanunu (DeutschStrafgesetzbuch), <http://www.gesetze-im-internet.de/stgb/index.html> (ErişimTarihi, 01.05.2015)

ARKAN, Sabih; (2007), Ticari İşletme Hukuku, Ankara

ARTUK, M. Emin; (1989), Suç Genel Teorisi(Ceza Hukuku El Kitabı), İstanbul

ARTUK, M. Emin-GÖKÇEN, Ahmet-YENİDÜNYA, A. Caner; (2010), Ceza Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitabevi, Ankara

ARTUK, Emin-GÖKÇEN, Ahmet-YENİDÜNYA, A.Caner; (2007), Uygulamalı Ceza Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara

ASLAN, İ.Yılmaz-ERGÜN, Mevci; (2005), Ticaret Hukuku, Ekin Basın Yayım, Bursa

AŞIK, İbrahim; (2010), 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5358 Sayılı Kanun Işığında İcra ve İflas Kanunu'nda Yer Alan Cezai Hükümler, Bilge Öztan'a Armağan, Cilt: II, Ankara

ATALAY, Oğuz; (1996), Anonim Şirketlerin İflası, İzmir

ATALAY, Oğuz; (2006), Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi, İzmir

ATAR, Fahrettin; (1990), İslam İcra ve İflas Hukuku, İstanbul

AY, Osman; (2009), İflasın Ertelenmesi, Beta Basım, İstanbul

AYDIN, Nurullah; (2009), Türk Suç ve Ceza Hukuku, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara

BACAKSIZ, Pınar; (2011), Türk Ceza Kanununda Yer Alan İflas Suçları, Yayınlanmış Doktora Tezi

BAKICI, Sedat; (2008), 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri, Ankara

BAŞÖZEN, Ahmet; (2005), Müflisin Tasarruf Yetkisi, Ankara

BERKİN, Necmettin M.; (1972), İflas Hukuku, İstanbul

BİLGİLİ, Fatih – DEMİRKAPI, Ertan; (2013), Şirketler Hukuku, 9. Basım, Dora Yayınları, Bursa

CENTEL, Nur–ZAFER, Hamide–ÇAKMUT, Nur; (2010), Türk Ceza Hukukuna Giriş, 7.Bası, İstanbul

ÇETİN, Emine Halman; (2014), İcra- İflas Suçları ve Yargılama Usulü, Adalet Yayınları, 3. Baskı, Ankara

ÇOŞKUN, Mahmut; (2014), İcra İflas Suçları, Disiplinsizlik Eylemleri ve Yargılama Usulü, Seçkin Yayınevi, Ankara

ÇOŞKUN, Mahmut; (2009), Açıklamalı ve İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, Cilt:3, Ankara

DELİDUMAN, Seyithan; (1995), İcra ve İflas Hukukumuzda Borç Ödemeden Aciz Belgesi (Aciz Belgesi)

DELİDUMAN, Seyithan; (2008), İflasın Ertelenmesinin Etkileri, Kadıköy Matbaa, İstanbul

DEMİRBAŞ, Timur; (2009), Ceza Hukuku Genel Hükümler, 6.Bası, Ankara

DEREN YILDIRIM, Nevhis; (1994), İflasın Hukuki Mahiyeti, İÜHFM, C.LIV, S.1-4, İstanbul

DONAY, Süheyl; (2007), Türk Ceza Kanunu Şerhi, İstanbul

DÖNMEZER, Sulhi; (1997), Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, İstanbul

DÖNMEZER, Sulhi; (2004), Kişilere ve Mala Karşı Cürümler, 17.Baskı, İstanbul

DUMANOĞLU, Sezayi; (2011), İflasın Ertelenmesi, Borca Batıklık ve İyileştirme Projeleri, Beta Yayınları, 2. Baskı, İstanbul

DÜZGÜN, Nuri-ELMACI, Şerafettin; (2009), 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre Olası Kast Bilinçli Taksir ve Taksirle İşlenen Suçlar, Ankara

EKER-KAZANCI, Behiye; (2006), Hileli ve Taksirli İflas Suçları, HPD, S.9

EREM, Faruk; (1973), Taksiratlı ve Hileli İflas, Adalet Dergisi, Yıl:64, S.9, Ankara

EREM, Faruk; (1988), Taksirli ve Hileli İflas, Prof. Yaşar Karayalçın'a 65 inci yaş Armağanı, Ankara, s.641-651

EREM, Faruk, Yüz Kızartıcı Suç Kavramı, <http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/tekmakale/1976-2/1.pdf> (Erişim Tarihi, 27.04.2015)

ERMAN, Sahir; (1987), Devletin Ekonomik İtibarını Sarsma, Açığa Atılan İmzanın Kötüye Kullanılması, Hileli-Taksiratlı İflas, Ekonomik İflas ve Ceza Kanunun Öntasarısı Sempozyumu, İstanbul Ticaret Odası

ERMENEK, İbrahim; (2009), İflasın Ertelenmesi, Adalet Yayınevi, Ankara

ERMENEK, İbrahim; (2014), İcra ve İflas Kanunu'nda Öngörülen Cezai Hükümler Bakımından Ne Bis İn İdem İlkesinin Uygulama Alanı, , Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı 19, Yıl 5, Ankara

Fransız Ceza Kanunu(CodePénal), http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=94EE8995C900E37F3C3EBEAEA7B14E01.tpdila17v_2?idSectionTA=LEGISCTA000006165336&cidTexte=LEGITEXT000006070719&dateTexte=20150422 (Erişim Tarihi, 01.05.2015)

GÜNAY, Mehmet; (2014), İcra Suçları, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara

GÜNDEL, Ahmet; (2009), Yeni Türk Ceza Kanununun Açıklaması, 3.Cilt, Ankara

HAFIZOĞULLARI, Zeki; (2007), “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’na Göre Cezalar ve Güvenlik Tedbirleri”, Y.65, S.1, Ankara Barosu Dergisi

HAKERİ, Hakan; (2009), Ceza Hukuku Genel Hükümler, 8.Baskı, Ankara

İÇEL, Kayıhan -EVİK, A.Hakan; (2007), Ceza Hukuku Genel Hükümler II, İstanbul

İPEKÇİ, Nizam; (2007), İcra ve İflas Kanunu Tatbikatı, İstanbul

İsviçre Ceza Kanunu(SchweizerischesStrafgesetzbuch), <http://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19370083/index.html> (Erişim Tarihi, 01.05.2015).

KAR, Ahmet; (2012), Takip Hukukunda Cezai Sorumluluğu Gerektiren Haller, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Sosyal Bilimler Enstitüsü

KARAHAN, Sami; (2006), Ticari İşletme Hukuku, Konya

KARSLI, Abdurrahim; (2014), İcra ve İflas Hukuku, Alternatif Yayıncılık, 3. Baskı, İstanbul

KAYAR, İsmail; (2006), Ticari İşletme Hukuku, Ankara

KEYMAN, Selahattin; (1982) “Tipiklik ve Ceza Hukuku”, AÜHFD, C.:XXXVII, S.: 1-4 (1980), Ankara

KIRCA, İsmail-ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan-MANAVGAT, Çağlar; (2013), Anonim Şirketler Hukuku, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Cilt 1, Ankara

KIRTILOĞLU, Serhat; (2009), İflas Davası, Adalet Yayınevi, Ankara

KIZILARSLAN, Hakan; (2007), Hileli ve Taksirli İflas Suçları, Ankara

KOCA, Mahmut; (2005), “5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlar”, Kazancı Hukuk, İşletme ve Maliye Bilimleri Dergisi, Sayı: 5

- KUNTER, Nurullah; (1949), Suçun Kanuni Unsurları Nazariyesi, İstanbul
- KURU, Baki; (2004), İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Türkmen Kitabevi, İstanbul
- KURU, Baki-ARSLAN, Ramazan-YILMAZ, Ejder; (2014), İcra ve İflas Hukuku (İcra İflas), Yetkin Yayınları, Ankara
- KÜRTÜL, Mehmet; (2014), Açıklamalı-Örnekli-İçtihatlı, İcra ve İflas Suçları, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara
- MERAN, Necati; (2009), Yeni Türk Ceza Kanununda Sahtecilik-Malvarlığı Bilişim Suçları ile Ekonomi ve Ticaret Alanında Suçlar, Ankara
- MUŞUL, Timuçin; (1998) İflas Suçları Taksiratlı ve Hileli İflas Suçları ile Diğer İflas Suçları (İflas Suçları), İstanbul
- MUŞUL, Timuçin; (2008), İflasın Ertelenmesi, İstanbul
- MUŞUL, Timuçin; (2013), İcra ve İflas Hukuku, Cilt: II, Adalet Yayınevi, 6. Baskı, Ankara
- ÖNDER, Ayhan; (1994), Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar, İstanbul
- ÖZBEK, Veli Özer; (2008), TCK İzmir Şerhi Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı, C.2, Ankara
- ÖZGENÇ, İzzet;(2002), Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar, Ankara
- ÖZGENÇ, İzzet; (2010), İflas Suçları, Haluk Konuralp'e Armağan, Ankara
- ÖZGENÇ, İzzet; (2010), Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 5.Baskı, Ankara
- ÖZKAN, Hasan; (2014), Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Davaları ve Tatbikatı, Taksiratlı ve Hileli İflas, Legal Yayıncılık, İstanbul

ÖZTEK, Selçuk; (1994), İcra ve İflas Hukukunda Borç Ödemeden Aciz Vesikası (Aciz Vesikası), İstanbul

PARLAR, Ali-HATİPOĞLU, Muzaffer; (2009), 5237 sayılı TCK.'da Özel ve Genel Hükümler Açısından Sulh Ceza Davaları, 2. Baskı, Adalet yayınevi, Ankara

PARLAR, Ali-HATİPOĞLU, Muzaffer; (2010), Açıklamalı-Yeni İçtihatlarıyla 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, Ankara

PARLAR, Ali-PARLAR, Aynur; (2004), Son Değişiklikle Açıklamalı İçtihatlı İcra ve İflas Suçları, Ankara

PEKCANITEZ, Hakan-ATALAY, Oğuz-SUNURTEKİN ÖZKAN, Meral-ÖZEKES, Muhammet; (2010), İcra ve İflas Hukuku, 8. Bası, Ankara

PULAŞLI, Hasan; (2015), Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, 3. Baskı, Ankara

RADO, Türkan; (1997), Roma Hukuku Dersleri, İstanbul

RÜZGARESEN, Cumhur; (2011), İflas Sebepleri, Adalet Yayınevi, Ankara

RÜZGARESEN, Cumhur-ERDEM, Murat; (2011), Terekenin İflas Sebeplerine Göre Tasfiye Sebepleri, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, s.231-254.

SOYASLAN, Doğan; (2005), Ceza Hukuku Özel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Ankara

SOYASLAN, Doğan; (2008), Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3.Bası, Ankara

TAHİROĞLU, Bülent-ERDOĞMUŞ, Belgin; (2009), Roma Hukuku Dersleri, Der Yayınevi, İstanbul

TERCAN, Erdal; (1996), İflasın Sözleşmelere Etkisi, Ankara

TIEDEMAN, Klauss; (1995), “Objektif Cezalandırılabilme Şartları ve İflas Suçlarının Reformu” Makalesi, Çev. YENİSEY, Feridun, İÜHFM C.XLI, S.1-2, İstanbul

TOROSLU, Nevzat; (2010), Ceza Hukuku Genel Kısım, Ankara

TÜRKES, Şükrü; (1977), İcra İflas Suç ve Cezaları, İstanbul

UYAR, Talih; (1987), İcra ve İflas Hukukunda Suç Sayılan Fiiller(İcra- İflas Suçları), Manisa

UYAR, Talih; (2007), Takip Hukukunda Borç Ödemeden Aciz Vesikası (Aciz Vesikası), TBB., S. 70, s.345-358

UYAR, Talih; (2010), İcra İflas Kanunu Şerhi (Şerh), Cilt:13, 2. Baskı, Ankara

UYAR, Talih; (2010), Taksiratl ve Hileli İflas, Bilge Umar’a Armağan, İzmir

UYAR, Talih; (2010), Taksiratl(Taksirli) ve Hileli İflas, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:11, Özel S:2009, İzmir

ÜSTÜNDAĞ, Saim; (1986), İflas Hukuku, İstanbul

ÜSTÜNDAĞ, Saim; (1990), İcra ve İflas Kanunu’nun dün ve bugün, İstanbul

ÜSTÜNDAĞ, Saim; (2009), İflas Hukuku (İflas), 8. Bası, İstanbul

YAŞAR, Osman-GÖKCAN, Hasan Tahsin-ARTUÇ, Mustafa; (2010), Yorumlu Uygulamalı TCK Yorumu, Cilt IV, Ankara

YENİSEY, Feridun – PLAGEMANN, Gottfried; (2009), 15 Mayıs 1871 tarihli Alman Ceza Kanunu, İstanbul, s.364-371

YILDIRIM, M.Kamil; (2000), Hileli İflas Suçları, İstanbul

YILDIRIM, M. Kamil- DEREN YILDIRIM, Nevhis; (2015), İcra ve İflas Hukuku, 6. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul

YILDIZ, Ali Kemal; (2007), 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Seminer Notları, İstanbul Barosu Meslek İçi Eğitim Seminerleri, İstanbul

YILMAZ, Zahit; (2011), Hileli İflas ve Taksirli İflas Suçları, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

YÜCE, Turhan Tufan; (1982), Ceza Hukuku Dersleri, C.:I, Manisa

ÖZGEÇMİŞ

Recep ÇAKRAK; 1991 yılında Giresun’da dünyaya geldi. İlkokul, Ortaokul ve Lise öğrenimlerini farklı okul ve şehirlerde başarıyla tamamladı. 2009 yılında kazandığı Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ni 2013 yılında başarıyla tamamladı. 2014 yılı itibarıyla Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı’na Araştırma Görevlisi olarak atandı. 2015 yılı Mayıs ayında, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı kapsamında “İflasın Kamu Hukuku Sonuçlarından Hileli ve Taksirli İflas Suçları” adlı tez çalışmasını başarıyla tamamladı. Aynı zamanda Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans yapmakta ve İngilizce bilmektedir.